

سياسي عينکي

(د طنزونو مجموعه)

ليکوال: عبد النافع همت

کال ۱۳۸۸ ش

عبد النافع همت

سياسي عينکي

کال ۱۳۸۸ ش

عبد النافع همت

Ketabton.com

سياسي عینکی

و طنزونو مجموعہ

لیکوال :
عبدالنافع ہمت

۱۳۸۸ لمریز کال

د کتاب د چاپ او خپرولو حقوق له ليکوال او خپرندويي ټولني سره خوندي دي .

د کتاب پښتانه

سياسي عينكي	:	د کتاب نوم
عبدالنافع همت	:	ليکوال
۱۳۸۸ش	:	د چاپ کال
هژبر شينواری	:	د پښتۍ طرحه
an_himmat@yahoo.com	:	برېښنالیک
۰۰۹۳۷۰۸۱۹۸۴۵۱	:	گرځنده تليفون:
مختار احمد احسان - د لراوېر ډاټ کام برېښنايي کتابتون	:	انلاين چاري

www.Larawbar.com

اهداء:

دا ڪتاب هر هغه ڇا ته اهداء ڪوم چي
د سولي لپاره مبارزه ڪوي.
عبدالنافع همت

د کتاب فهرست

کټه	مخونه
۱-	د جلال نوراني سرريزه
۲-	د علم گل سحر سرريزه
۳-	لېونې څنگه د ناټو قوماندان سو؟
۴-	باز سازي که باد سازي؟
۵-	سياسي عينكي
۶-	جار قربان د ماليې وزير تر پلان سم
۷-	افغانستان ته د نوبل جايزه ورکول کېږي
۸-	زه څنگه ولسمشر سوم؟
۹-	د ارگ مېلمستيا ولي وځنډېده؟
۱۰-	کاشکي د وزير صاحب وطندار وای
۱۱-	گوانتنامو پارک
۱۲-	دلته د ولسمشر فرمان نه چلېږي
۱۳-	افغانستان اپريل فول سو
۱۴-	د ږندو حکومت
۱۵-	بيا د پيسو کڅوړي راغلي
۱۶-	د تيلو ټانکرونه او
۱۷-	جنرال فيل
۱۸-	قوماندان پنچرمين
۱۹-	بناروال الوتلاي هم سي
۲۰-	په گېډه کي جگړه
۲۱-	شاهکار ادبي بهير
۲۲-	سپي څنگه ادبي اثر غلا کړ؟
۲۳-	تشنابونه او د نسوروا بويونه
۲۴-	نازوکړی شاعر
۲۵-	د پوهاند صاحب غاښ څنگه ووت؟
۲۶-	بيا به بله ورځ درته ووايم
۲۷-	اوس اصلي خبري ته راځم

- ۲۸- ما پوهنتون نه دی ویلی
۲۹- زه له ژرندي فارغه سوی یم
۳۰- مست بوډا
۳۱- آنلاین مینه
۳۲- بای فرینډه خپرونه
۳۳- بوش بازار

عبدالنافع همت او د هغه طنزونه

په افغانستان کې په (۱۳۴۷) لمريز کال د طنز او توکو لومړنۍ جريدې (ترجمان) په خپرونو پيل وکړ چې د امتياز څښتن يې ارواښاد ډاکټر عبدالرحيم نوين او مسئول چلوونکی يې استاد علي اصغر بشير و. دې خپلواکي او ملي جريدې چې په رښتيا يې د مظلومو افغانانو د دردونو او هيلو ترجماني کوله، په لږ وخت کې ډېر طنز ليکوال پر ځان راټول کړل.

د خلکو د حقوقو ساتنه، د خلکو هوسا ژوند، بې سوادې، بې وزلي او د ټولنيزو خدمتونو نشتوالی د ترجمان جريدې عمده موضوعگانې وې چې په دې ډول يې په افغاني ټولنه کې د ظالمانو، بدي اخيستونکو، قاچاق وړونکو، مفت خورو، سود خوړونکو او چالبازانو پر وړاندې ښکاره مورچل نيولی و. ترجمان پر دې سربېره د ځوانو ادبي څېرو، ليکوالو، شاعرانو او طنز ليکوالو د روزني مکتب هم و چې نوموړې جريده د (۱۳۴۷) لمريز کال د وري په مياشت کې پيل او د (۱۳۵۲) لمريز کال د چنگاښ تر مياشتې پورې يې دوام وکړ. د دې اخبار په هره گڼه کې به د هيواد په ملي ژبه پښتو هم طنزونه خپرېدل چې خوږ ژبي ليکوال عبدالاحد و حيد به ليکل.

په پنځو سمه لسيزه کې د طنز ليکنې بهير ورو او ټکنی سو، خو په شپږمه لسيزه کې يې بيرته نوې سا واخيسته چې په دغه بهير کې د ارواښاد منان ملگري او کاتب پاڅون نومونه يادولای سو.

په دوو وروستيو لسيزو کې له نېکه مرغه طنز ډېره وده کړې ده. ماته چې د کډوالۍ په ژوند کې کوم اخبارونه او مجلې په لاس راغلي دي نو د نويو طنز ليکوالو له نومونو سره اشنا سوې يم چې ځيني يې په هيواد کې او ځيني يې له هيواده دباندې ژوند کوي.

کله چې زه د (۱۳۸۷) لمريز کال په پای کې تر اوږدې کډوالۍ وروسته خپل هيواد ته راستون سو نو طبعاً دخپل ذوق او لېوالتيا له مخې لومړی د طنز ليکوالو او د هغوی د اثارو په لټه کې سوې چې له نېکه مرغه ډېر ژر مي د طنز په ډگر کې له يوې نوي څېرې سره وپېژندل.

د دې ليکوال يوه طنزي مجموعه مخکې چاپ سوې او هغه مهال يې ستاسي په لاس کې د دوهمې مجموعې لپاره چمتووالی نيوه. خبره به ډېره نه اوږدوم، له عبدالنافع همت سره مي وليدل. په لومړۍ کتنه کې مو خبرې ښې اوږدې سوې، د بحث اوږدېدو سبب دا و چې همت صاحب په ډېره لېوالتيا سره غوښتل چې د طنز په باب هم خپله يو څه ووايي او هم بې زما څخه واورې. ما داسې احساس کړه چې دی هڅاند او پلټونکی ليکوال دی چې غواړي د طنز د ځانگړتياوو او تيورۍ په باب په لږ وخت کې ډېر څه زده کړي.

ننني طنز ليکوال اکثره پاروډي (Parody) او ژورنالستيک طنزونه ليکي خو همت صاحب ددوی برعکس له طنزي داستانو سره ډېره مينه لري. ما چې وکتل نو نه يوازې دا چې د همت صاحب د رنگ او قيافې په ليدلو سړي ته ډېر ژر د ترکيبې نامتو طنز ليکوال عزيز نسین وريادېږي، بلکې د طنز ليکلو ميتود يې هم هغه ته ډېر ورته دی.

د همت صاحب په لومړۍ او دوهمه مجموعه کې تر ډېره بريده سياسي طنزونه ليدل کېږي. د ده سياسي طنزونه توند او بې پروا دي چې د خورا زړه ورو او ښکاره بریدونو څرک پکښې ليدل کېږي.

دی یوازې پر داخلي سياستوالو برید نه کوي، بلکې کله چې په دې پوهېدلی چې د علتونو رېښه د هیواد تر پولو دباندې ده، نو د هغه د کاکا، ماما، خاله او د ژيرو وېښتانو او شنو سترگو پر دایې باندې يې هم سترگې نه دي پټې کړي او ښه ټينگې نوکاري يې ورکړي دي. دی موږ ته دا رابښي چې دا تر مور مهربانه دایې چې موږ ته په کاجوغه په خوله کې غسل راکوي، هره شيبه دې ته هم چمتو ده چې که موږ لږ تندۍ تریو کړو، نو د همدې کاجوغي په لاستې به مو سترگې راوباسي.

همت صاحب په دې ډېر ښه پوهېږي چې د یوه طنزي داستان سرلیک څومره ارزښت لري.

ده په خپله لومړۍ مجموعه کې هم ډېر له تلوسې ډک سرلیکونه ټاکلي دي، لکه سپي څنگه مډالونه وگټل او داسې نور. په دې مجموعه کې يې هم څو سرلیکونه ډېر له تلوسې ډک او په زړه پوري دي، لکه اخيرزه هم په خپل نوبت ولسمشر سوم، باز ساري، که باد ساري؟ اوس اصلي خبرې ته راځم، لېونی څنگه د ناټو قوماندان سو؟ سياسي عينکې، بيا به بله ورځ درته ووايم، کاشکې خود وزير صاحب و طندار وای او داسې نور.

په داستان کې په عام ډول او په طنز کې په خاص ډول په زړه پوري، پاروونکي او له تلوسې ډک سرلیک لوستونکي دې ته اړباسي چې طنز تر پایه پوري ولولي. ښه سرلیک هغه دی چې نه ډېر گونگ او نه داسې وي چې د طنز نتیجه څرگنده او لوستونکی مخکې له مخکې په ټوله طنز پوه سي.

همت صاحب په خپلو طنزونو کې له ډېرو ښو او برياليو تکنیکونو څخه کار اخیستی، لکه مبالغه، تناقض، تضاد، آیروني (Irony) سوال او ځواب، طعنه یا (Sarcasm) له کلیماتو سره لوبې، تجنیس یا (Pun) او داسې نورو لفظي صنایعو څخه يې ډېره ماهرانه استفاده کړې ده.

په خبرو کې منطقي لاره نه ده ځنې ورکه سوې، د بېلگې په ډول په دې جمله کې چې د تجنیس صنعت يې په کار اچولی په ډېر ماهرانه ډول يې د تحقیر او پېغور له صنعت څخه هم ډېر ښه کار اخیستی دی: (لوېښتکی اسلم تر پرونه پوري پنجرمېن و، خو دا چې د رئیس صاحب د خاله زوی دی، اوس چیرمین یاني زموږ عمومي مدیر دی. د همت صاحب د طنزونو موضوعات زموږ د نننۍ ټولني عمومي، عیني او لوبې ستونزې دي. حساس او بادرکه طنز لیکوال د خپل رسالت له مخې يې له دې چې د یوه معلوم شخص نوم یاد کړي، تل په ټولنه کې ناخوالو ته اشاره کوي چې همت صاحب خپل دغه رسالت په پوره ایماندارۍ سره ادا کړی دی.

تر دې ځایه خو مو د همت صاحب پر هغو تکنیکونو لږ خبرې وکړې چې ده په خپلو طنزونو کې کار ځنې اخیستی و، خو داسې ښکاري چې دی د طنز لیکلو له تر ټولو مهم، ارزښناک او عام تکنیک، یاني آیروني سره ډېره مینه لري او په خپلو طنزونو کې يې ډېره استفاده ځنې کړې ده.

دی په (افغانستان ته د نوبل جایزه ورکول کېږي) نومي طنز کې د هغه کمیسیون غونډه انځوروي چې د څو وزارتونو له باصلاحیته استازيو څخه جوړ سوې دی. د دې غونډې موضوع په افغانستان کې د فقر او بې وزلۍ له منځه وړلو لپاره د یوه پلان جوړول دي. په دې طنز کې د هیواد یوه عیني ستونزه مطرح کېږي خو هغه د حل لارې چارې چې دغه

هونبیاران! (د کمیسیون غړي) یې وړاندې کوي، د خندا وړ او احمقانه دي. لیکوال په دې ډول د آیروني له صنعت څخه په استفادې سره لوستونکي په دې پوهوي چې زموږ د مظلوم ملت سرنوښت د داسې خلکو په لاس کې دی چې له عقله یو مخ خلاص او په اصطلاح د دوو خرو وربشي نه سي سره جلا کولای.

د دې طنز په یوه برخه کې د کمیسیون یو غړی داسې وایي: (که په افغانستان کې ترهگر نه وای نو ترهگری به له کومه کېدای؟ موږ او تاسې ټول پوهېږو چې همدا ترهگری چې د ترهگری اور یې بل کړی دی. دغسې که په افغانستان کې غریبان نه وای نو غربت به هم نه وای. زما په فکر ترڅو چې مو په افغانستان کې د غریبانو ریښې له بېخه نه وي ایستلي نو غربت به هم هیڅکله ختم نه سي).

لیکوال تردې وروسته د کمیسیون د دې معقول حل؟! یوه بېلگه هم راوړي: (موږ ولیدل چې کله مو په کابل کې له شپږپور څخه غریبان و شړل، نو هلته غربت هم ورسره ختم سو، که چېرې موږ له دغو غریبانو سره مرستې کولای نو ملیونو ډالرو مرستو ته اړتیا ول، خو اوس یوازې یوه بلډوزر دغه اړتیا پوره کړه، موږ او تاسې خو ټول هلته خپل کورونه لرو او وینو یې چې اوس هلته د غربت هیڅ نښه نسته، بیخي اروپا غوندي ښکاري).

د همت صاحب دا طنز په حقیقت کې د هغو زور واکانو او بې کفایتو لوړ پوړو دولتي چارواکو پر مخ یوه کلکه چپلاخه (خپږه) ده چې په شپږپور کې یې په ناقانونه ډول ځانو ته ډېر قیمتي او شانداره کورونه جوړ کړي دي.

د همت صاحب په دې طنز کې د حل لارې ته چې سپری گوري نو خو پېرې مخکې د انگلستان نامتو طنز لیکوال (جنتن سویفت) وریادېږي. ده هغه مهال په لندن کې د فقر له منځه وړلو لپاره وړاندیز کړی و چې باید د غریبانو کوچنیان ښه وروزل سي چې چاغ سي، کله چې ښه چاغ سول نو بیا دي یې غوښي د بډایو خلکو بچیانو ته ورکړل سي چې هغوی یې و خوري.

همت صاحب په خپلو طنزونو کې د خدا عنصر ته هم پوره پام کړی دی، خو زما په اند دی د هوراسي طنز په پرتله جوړینالي یا تور طنز ډېر لیکي. دی چې هر څومره غواړي خپل قهر په خدا کې پټ کړي خو بیا هم په طنز کې نغښتي بریدونه او قهر له لوستونکو څخه پټ نه پاته کېږي، لکه په پورتنی مثال کې چې وایي، د غربت له منځه وړلو لپاره باید غریبان له منځه ولاړ سي. دی دغه ډول په دې طنز کې د بهرنیو نظامي ځواکونو له خوا د ملکي وگړو بمبارد کولو ته هم اشاره کوي.

په (شاهکار ادبي بهیر) طنز کې د ادبي کره کتنې یوه غونډه انځوروي. دا طنز زموږ د اوسنۍ کره کتنې پر نیمگړتیاوو لیکل سوی چې خورا ډېر ظریف او باریک ټکي پکښې تر سترگو کېږي. په دې طنز کې د غونډې تاریخ، د غونډې ځای، د کره کتونکو نومونه او تخلصونه په داسې مهارت راوړل سوي چې سپری داسې فکر کوي دا به د یوې ادبي غونډې واقعي گزارش وي.

څرنگه چې دا لیکنه د همت صاحب پر طنزونو نقد نه، بلکې د (سیاسي عینکې) مجموعې ته یوه لنډه کتنه ده، نو خبره ډېره نه اوږدوم. د طنز په ډگر کې د همت صاحب غونډې نویو څېرو را څرگند بدل په پښتو ادبیاتو کې یو ډېر لوی زېږی دی. د ده طنزونه زموږ په زړونو کې دا هیلې راټوکوي چې انشاء الله دی به زموږ په ملي ژبه پښتو کې د طنز خالي ځای ډک کړي.

حقيقت دا دی چي طنزي ادب په عمومي ډول زموږ په هیواد کي تر اوسه پوري ډېر ځوان دی او موږ خپله هم په دې ډگر کي ډېرې نوي څېرې گڼل کېږو. خداى دې داسي يوه ورځ راولي چي همت صاحب د طنز په ډگر کي يو نوی غورځنگ پيل کړي او د ادبياتو دې ارزښتناکي برخې ته نوره هم وده ورکړي.

د همداسي يوې ورځي په هيله

جلال نوراني، کابل

سیاسی عینکی او یو څو خبري

په پښتو ژبه کې هسي هم د شعر په پرته د نثر برخه خواره ده، په تېره بیا طنزي کيسو ته خو ډېره لږه پاملرنه شوې ده. طنزيه کيسې لکه د ماشومانو ادبيات زموږ ليکوالو ته د ادبي هستونو ځنډې ښکاري، د ماشوم ادبياتو په برخه کې ويل کېږي چې هر ليکوال نه شي کولای ماشومانو ته ليکنې وکړي. زه دا خبره تائيدوم خو داسې ليکوال هم پېژنم چې د ماشومانو لپاره ليکنې کولای شي، مگر نه يې ليکي او د مهمو خلکو کار نه ورته ښکاري چې د طنز په برخه کې هم د غسي يوه نظريه واکمنه ده.

يوه ورځ مو په قلم نړيواله ټولنه کې له بهرنيانو سره غونډه لرله، يوه دري ژبې ليکوال چې يوازي يې زما طنزي ليکنې لوستي وې، زه يې هغوی ته طنز ليکوال وروپېژندلم، خو يو بل ليکوال ته زما دا ډول معرفي ښه نه شوه ښکاره، ورته وېيل چې دی يوازي طنز ليکوال نه، بلکې په نورو برخو کې يې هم ښې ليکنې کړي دي. هغه بل ليکوال له ما بڅښنه وغوښته، ما ورته وويل چې کاشکې يوازي د طنزي کيسو ليکوال پاتې شوی وای، اوس به مي په دې برخه کې ډېري بريايي درلودای.

زموږ په ټولنه او آن ځينو ادبي کړيو کې طنز سرسري او غير جدي کار معلومېږي، ښايي دا او ځينې نور لاملونه به وي چې موږ په دې برخه کې هم وروسته پاته يو. لکه په نورو برخو کې چې کتابونه خپرېږي د طنز او طنزي کيسو په برخه کې دومره نه خپرېږي او داسې ليکوال چې يوازي د طنز په برخه کې ليکنې کوي يا يې نه لرو او که يې لرو هم نو ډېر لږ دي.

ددغه په زړه پوري کتاب (سیاسی عینکی) ليکوال عبدالنافع همت له هغو گوتو په شمار ليکوالو څخه دی چې طنزي کيسو ته يې تر ټولو زياته پاملرنه کړې ده. دی ډرامې او لنډې کيسې هم ليکي خو موږ يې تر ډېره بريده د يوه ښه طنز ليکونکي په توگه پېژنو. تر دې دمخه يې د طنزي کيسو يوه بله په زړه پوري ټولگه (سپي څنگه مډالونه وگټل؟) هم خپره سوې ده. همت صاحب طنز ليکي، ښه يې ليکي او په جرئت يې ليکي. دی لکه څنگه چې په ورځني ژوند کې يو ژمن او صادق انسان دی، همدغه صداقت يې په دغو او نورو طنزونو کې هم ښه ليدلای شو.

د ښاغلي همت صاحب د طنزونو موضوعگانې زياتره سياسي دي. په دولتي اداره کې د بيوروکراسۍ، اداري فساد، کورکورانه اطاعت، د خلکو له حالت څخه د دولتي چارواکو ناخبري او ناسم اجراءات د همت صاحب د دغو زياترو طنزونو موضوعگانې دي. داسې طنز ليکونکي هم شته چې د طنز تېره څوکه يې هغه چاته متوجه کړې وي چې د حالاتو په بدلون کې هيڅ ونډه نه شي لرلای او آن دا چې دغه موضوعگانې دومره وړې او بې اهميته دي چې په کار نه ده طنز ورباندې وليکل شي، خو همت صاحب سره له دې چې په خپله لاره کې ستونزي او ځنډونه وينې بيا هم خپله لاره نه پرېږدي او په جرئت او پوره صداقت سره خپله خبره کوي. په ۱۹۴۴ ميلادي کال کې د (جورج ارويل) په نوم يوه انگلېسي ليکوال د (حيواناتو فارم) نومی انتقادي کتاب وليکه، ده په دې کتاب کې په روسيه کې د ستالين په کمونيستي حکومت ملنډې وهلي وې، په کتاب کې يې د ځنگله حکومت خوگانو ته سپارلی، خوگان د حکومت په چارو نه پوهېږي او د فارم له نورو حيواناتو سره ناسم چلند کوي. هغه مهال ډېر ليکوال په دې اند ول چې ددغه کتاب تر خپرولو وروسته به ليکوال ډېر وستايل شي، خو په انگلستان کې ده ته وويل شول چې کتاب يې

د چاپ وړ نه دی، هغه و چې لیکوال د کتاب چاپولو لپاره امریکا ته ولاړ. د لیکوال په اند باید امریکا د دغه کتاب د چاپ تود هرکلی کړی وای، ځکه چې امریکا د روسیې او ستالین پر ضد ول، خو برعکس امریکایانو دغه کتاب سانسور کړ. ډېر کلونه وروسته چې د وارسا او ناټو تړونونه منځ ته راغلل، نړۍ دوه پراکه شوه د دغه کتاب زیات هرکلی وشو، خو لیکوال یې د کتاب د چاپ په لاره کې ډېری ستونزې وگاللې.

ښاغلی همت صاحب دا اړتیا ویني چې باید له فساد په ډکه اداره د طنز په ژبه مسخره شي، له ټولو ستونزو او خنډونو سره سره په هوډ منو گامونو پر خپله لاره روان دی او په جرئت سره یې لیکي. د همت صاحب د طنز نوښتونه ساده، خوږه او روانه ده، ډیالوگونه یې لنډ او د کیسې په پرمختگ کې ښه مرسته کولای شي، لکه دا بېلگه یې:

(ای وروړه! دا چټلی دی ولي زموږ د کور مخ ته واچولې، دا ځای د چټلیو دی؟

– نو چیرې یې واچوم؟ بل ځای نسته

– ولي پخوا دي چیرې اچولې؟

– پخوا خو ښاروالي فعاله وه، هره ورځ به یې وړل، اوس هم که ښاروالي بیرته فعاله سوه ستا د کور مخ ته یې نه اچوم، نور څه غواړې؟

– ښاروالي نو څه معلومه ده چې څه مهال به فعاله سي؟

– دنیا په امید خوړل کېږي، ټول کارونه خو په یوه ورځ نه سمېږي، په دې وطن کې له دېرشو کالو راهیسې جگړه روانه ده.)

دغه راز یې د طنزې کیسو پیل اوږد او سترې کوونکې نه دی، نه غواړي په پیل کې یې ضرورته اوږدې مقدمې ولیکي، د یوه طنز پیل یې داسې دی: (قاضي مېز وډباوه او د محکمې له حاضرینو څخه یې وغوښتل چې نظم مراعت کړي. بیا یې څارنوال ته وویل چې خپله جوړه کړې دعوه ولولي. څارنوال هم راوړ سو او دعوه یې داسې پیل کړه).

دا ډول پیل لوستونکي نه په تکلیفوي، د کیسې پېښو ته ژر رسېږي او د کیسې د لوستلو لپاره یې تلوسه زیاتېږي د بېلگې لپاره د دوو نورو طنزونو د پیل جملې رااڅلم: (یوه ورځ مې د خپل محصل زوی لیکچر نوټونه ولیدل، گورم چې کټ مټ هغه زموږ د وختونو لیکچر نوټونه دي. په دې منځ کې پنځوس کاله تېر سوي ول، خو په دې دومره وخت کې یې لږ توپیر کړی و).

یا:

(د شپې مې ټلوېزیون چالان کړ چې یوه خبریال له ولسمشره وپوښتل: د افغانستان د اساسي قانون له تصویب څخه یو کال تېر سو خو ملي سرود لانه دی جوړ سوی، که د اساسي قانون د هرې مادې عملي کول یو کال وخت ونیسي نو اساسي قانون خو (۱۲۲) مادې لري، آیا ټول اساسي قانون به (۱۲۲) کاله وروسته عملي کېږي؟)

پورتنۍ بېلگې د دې ترڅنګ چې د تلوسې د ایجاد قوت لري او دراتلونکو پېښو لپاره لاره هواروي، د پیل په

لومړيو جملو کي هم حرکت لري. هغه طنزي کيسې چي حرکت لري او دا حرکت يې د پيل په جملو کي موجود وي، لوستونکي هيڅکله نه ستړي کوي. همت صاحب دې ټکي ته ښه متوجه دی او نږدې په ټولو طنزونو کي يې دې موضوع ته پام کړی دی.

زه په پای کي د تکړه ليکوال همت صاحب زيار د ډېري ستايني وړ بولم، ددغه کتاب د چاپ مبارکي ورته وایم او د لاسياتو برياوو هيله ورته کوم.

په مینه او درنښت

علم گل سحر

څارندوی مینه، کابل

۲۹ غبرگولی، ۱۳۸۸ لمریز کال

لېونی څنگه د ناټو قوماندان سو؟

قاضي مېزو وډباوه او د محکمې له حاضرینو څخه یې وغوښتل چې نظم مراعت کړي. بیا یې څارنوال ته وویل چې خپله جوړه کړې دعوه ولولي. څارنوال هم راولاړ سو او دعوه یې داسې پیل کړه:

د ناټو ځواکونو قوماندان (مایکل) د (تامسن) زوی چې څلوېښت کاله عمر لري او د امریکا د متحده ایالاتو د نیویارک ایالت اوسېدونکی دی، په لاندې جرمنو تورن دی:

۱- د نشې په حالت کې یې موټر چلاوه او د (۱۳۸۷) ش کال د جوزا د میاشتې پر څلورمه نېټه یې د کابل په وزیر اکبرخان مېنه کې څلور نفره په موټر وهلي چې دوه نفره یې مړه او دوه نور یې سخت ټپیان کړي دي.

۲- یو میل ناقانونه توپنچه (تمانچه) او شل کیلو گرامه پوډر ورسره نیول سوي دي.

۳- د ترافیکو پر مدیر کرم خان یې ټکان (ډزي) کړي او د هغه د وژلو هڅه یې کړې ده.

۴- په ښار کې یې له لایسنس پرته موټر چلاوه.

د یادولو وړ ده چې مایکل تردې مخکې هم جرمي دوسیه لري. مخکې تردې چې افغانستان ته راسي د امریکا د نیویارک ایالت په تور کلي (Black village) کې یې د غواوو په یوه فارم کې د ډیویډ په نوم یو مزدور په وسپنیز اخور پر سر وهلی او وژلی یې دی چې تر هغه وروسته په یوه قمار خانه کې پټ او سېده. دغه ډول یې پروسې کال په بگرام کې یو بې گناه ملا، چې ملا اسمعیل نومېده، وژلی او په پښو کې یې مېخونه ورټکوهلي دي. زه له محکمې څخه غواړم چې د افغانستان د جزا قانون له (...) مادو سره سم دي مایکل ته د شلو کالو بند سزا ورکړل سي. زما د خبرو دلا سپیناوي لپاره دلته د پېښې دوه عیني شاهدان هم حاضر دي چې یو د کابل ولایت د ترافیکو مدیر ډگروال کرم خان او بل د کابل ولایت د پولیسو د شلمې حوزې قوماندان بشیر خان دی. محترم قاضي صاحب که اجازه وي نو دوی به د خپلو سترگو لیدلی حال ووايي.

د مایکل مدافع وکیل وویل: مخکې تردې چې شاهدان خبري وکړي زه دوی پوښتني لرم، یو دا چې، ایا د کرم خان او بشیر خان پرته نور شواهد هم سته؟ بل دا چې ایا د وژلو سوپو خلکو له خپلوانو څخه کوم څوک څارنوالی ته عارض سوی دی؟

څارنوال وویل: نه! نه بل شاهد سته او نه د مړو له کورنۍ کوم عارض. بیا قاضي کرم خان ته وویل چې خپلي خبري وکړي. کرم خان رامنځ ته سو او ویې ویل: د غرمې یوه بجه وه چې یو موټر په ډبري چټکۍ راغی، زه یې مخ ته ودرېدم چې لارښوونه ورته وکړم چې دا یو طرفه سړک دی، خو موټر د غسې په چټکۍ راباندې راغی، ما ځان ځني

گوښه کړ، موټر زما څخه تېر سو او د سړک پر غاړه یې څلور نفره ووهل چې دوه نفره یې ځای پر ځای مړه او دوه نور یې تپیان کړل. زه د دې لپاره چې موټر ونه تنبتي موټر ته ور نژدې سوم، مایکل هڅه وکړه چې و تنبتي، په ډېر تلوار یې د موټر مخ راوگرځاوه چې په دې وخت کې یې موټر له دېوال سره ټکر سو او ودرېده. کله چې زه موټر ته ور نژدې سوم نو مایکل له موټره راکنسته سو، له جبهه یې تمانچه راوایسته او پر مایې څو ډزې وکړې، د خدای فضل و زه ځنې خطا سوم، په دې وخت کې د پولیسو د شلمې حوزې قوماندان بشیر خان له څو تنو پولیسو سره راغی، مایکل یې ونيو او له ځان سره یې حوزې ته بوت.

تر دې وروسته قاضي له بشیر خان څخه وغوښتل چې خپلې خبرې وکړي. بشیر خان را ولاړ سو او خپلې خبرې یې داسې پیل کړې: موږ چې کله د مایکل لاسونه ورو ورتل نو له غوره اري پرته یې نورې خبرې نه کولې. کله چې موږ ده جېبونه تلاشي کړل نو هیڅ ډول اسناد ورسره نه ول، بیا چې مویې موټر تلاشي کړ نو شل کیلو گرامه پوډر هم ورسره ول. لس دقیقې به لانه وې تېرې سوي چې زموږ د امیر له خوا تیلیفون راغی، ویل تاسې د مایکل په نوم د ناټو ځواکونو یو مهم قوماندان نیولی دی، ډېر ژر یې خوشي کړئ او معذرت ځنې وغواړئ. موږ هم مایکل خوشي کړ او معذرت مو ځنې وغوښت. دی چې تله نو په انګلېسي ژبه یې ویل چې (Fucking Police). نه پوهېږم چې دا په انګلېسي ژبه کې کوروداني ته وایي او که بله مانا لري.

وروسته د مایکل مدافع وکیل خپلې خبرې داسې پیل کړې: ښاغلي مایکل ته په (۱۹۹۵) م کال کې یو عصبي تکلیف پیدا او له همدې امله په ټیکساز ایالت کې یوه لېونتون ته ولېږل سو. هلته تر څو کالو تېرولو وروسته ډاکټرانو د هغه پلار ته وویل چې د مایکل د علاج یوازینی لاره دا ده چې دی باید تل خوشاله وساتل سي، یانې هرڅه چې دی کوي او هرڅه چې غواړي باید خبره یې پر ځمکه وانه چول سي، که داسې ونه سي نو علاج یې امکان نه لري. څرنګه چې امریکا داسې یوه ټولنه نه ده چې مایکل دي هر هغه څه پکښې وکړي چې زړه یې غواړي نو علاج یې هم ونه سو. بیا چې کله په (۲۰۰۱) م کال په افغانستان کې د امریکې په مشرۍ د ترهګرۍ ضد مبارزه پیل سوه نو ښاغلی مایکل هم له امریکایي عسکرو سره یو ځای افغانستان ته راغی او وروسته د ناټو د یوې ټولۍ عسکرو قوماندان وټاکل سو.

دا چې مایکل یو طرفه سړک ته موټر ننه ایستلی، ملامت نه دی، ځکه چې پر هغه سړک په انګلیسي ژبه نه و لیکلي چې: (No Entry) یانې مه ننوزئ! مایکل نه پوهېده چې دا یو طرفه سړک دی. بل دا چې په کومه ورځ مایکل موټر ټکروي نو هغه شراب خوړلي او غرق نشه دی، چې دیو بهرني لپاره شراب څښل بد کار نه دی. له کومې ورځې راهیسې چې مایکل افغانستان ته راغلی نو د قانون په نوم له کوم خنډ سره نه و مخ سوی او په امریکا کې هم ورته ویل سوي ول چې له امریکایي قانون پرته د افغانستان هیڅ یو قانون د هغه مخه نه سي نیولای، نو کله چې هغه ته تیرافیکي پولیس لاس ورکوي، دی داسې فکر کوي چې دا کوم ترهګر دی او غواړي چې پرده ځان مرګی برید

وکړي، نو هغه دی چې وارخطا کېږي، اعصاب یې اوږي او خلک په موټر وهي، پر ډگروال کرم خان یې هم ډزي له همدې خاطره کړي چې ده د ترهگر گمان پر کړی دی.

څارنوال ولاړ سو او ویې ویل: قاضي صاحب دی درواغ وایي، ایا داممکنه ده چې ناتیو دي یو لېونی ته قومانداني ورکړي او بیا دي هغه افغانستان ته راوستوي؟ مدافع وکیل په خدا وویل: څارنوال صاحب ستا خپله هم اعصاب چندان کار نه کوي. ایا د ناتیو هیوادونه لېونی دي چې خپل هوښیار عسکر افغانستان ته راوستوي او له ترهگرو سره په جگړه کې یې قرباني کړي؟

قاضي وپوښتل: د مایکل روغتیا اوس څنگه ده؟ مدافع وکیل ځواب ورکړ: د مایکل روغتیا یې حالت ډېر خراب دی، له کومې ورځې راهیسې چې هغه ته لاس وراچول سوی نو هر افغان چې ویني زړه یې ورته خوړل کېږي او غواړي چې ویې وژني، ډاکټرانو یې ویلي چې که بیا د هغه مخ ته کوم افغان ودرېږي نو کېدای سي چې د پخوا په شان لېونی سي. قاضي وویل: ښه ښه بس پوه سوم. مدافع وکیل پسي زیاته کړه: تر کومه ځایه چې د سلاح د جواز خبره ده نو په افغانستان کې بهرنیان اصلاً د سلاح جواز ته اړتیا نه لري. بل دا چې څارنوال صاحب د پوډرو خبره هم یاده کړه، اصلاً خبره داده چې ښاغلی مایکل په خپله پوډري دی او څو ورځې وروسته یې په افغانستان کې وظیفه پای ته رسېږي، ده غوښتل چې دغه پوډر له ځان سره امریکا ته یوسي چې هم یې خپله گوزاره په وسي او هم یو څه پیسې په جوړي کړي. څارنوال صاحب داهم وویل چې مایکل د ډیویډ په نوم یو امریکایي وژلی دی. دا خبره سمه ده خو په هغه وخت کې د ده اعصاب جوړ نه ول، ځکه نو محکمې هم خوشي کړ. د ډیویډ تر وژل کېدو وروسته مایکل په یوه قمار خانه کې پټ نه اوسېده، بلکې هماغه د ده د خوښي ځای و، په امریکا کې خو ډیموکراسي ده، هر ځای چې د چارزه وغواړي نو هلته اوسېدلای سي، پاته سوه د ملا اسماعیل خبره، نو هغه ملا خو القاعده و، سهار وختي به پر یو لوړ ځای ودرېد او په عربي ژبه به یې طالبانو او القاعده ووتنه نارې وروهلې چې هغوی به بیا د ناتیو مرکزونه په توغندیو ویشتل. د القاعده وولې منځه وړل خو د مایکل وظیفه ده. څارنوال یې په خبرو کې ورولوېد او ویې ویل: دا خبره سمه نه ده، دکلي ټول خلک وایي چې ملا اسماعیل القاعده نه، بلکې د مسجد امام و او پر منبر به یې د سهار اذان کاوه. مدافع وکیل وویل: مایکل څه پوهېده چې دا اذان دی، دی خو په عربي ژبه نه پوهېږي، ده داسي گمان کړی دی چې په عربي ژبه القاعده ووتنه نارې وروهي.

څارنوال وویل: مایکل خو بې له دې چې په دې باب خبر نه وکړي د ملا اسماعیل په پښو کې یې مېخونه ورټکوهلي او بیا یې ویشتلې دی. مدافع وکیل وویل: دا چې ملا اسماعیل رښتیا القاعده و او که نه، داپوښتنه باید له ښاغلي مایکل څخه د هغه قوماندان وکړي، د افغانستان محکمه دا صلاحیت نه لري.

ډگروال کرم خان را ولاړ سو، لاسونه یې پر نامه ونيول او په عاجزی یې وویل: قاضي صاحب زه خپلي خبري بیرته اخلم، قسم په خدای چې زه نه وم خبر چې دا دیو بهرني سړي موټر دی، کله تر اوسه مي نه د کوم بهرني موټر درولی

او نه مي تلاشي كړې دى، ان داچي كه د بهرنيانو د ځينو موټرو په باب مي معلومات هم درلودل چي پوډر پكښې دي، خو بيا مي هم نه دي تلاشي كړې.

ورپسې د پوليسو قوماندان بشير خان وويل: قاضي صاحب زه هم خپلي خبري بيرته اخلم، زه خبر نه وم چي دا يو خارجي سړى دى، كله چي خبر سوم نو ډېر ژر مي خوشي كړ او معذرت مي ځني وغوښت، ان داچي خپل پوډر او سلاح مي يې هم بيرته وركړل.

په دې وخت كې قاضي مېزو ډباوه او له حاضرينو څخه يې وغوښتل چي غلي سي او بيا يې وويل: د دواړو خواوو او شاهدانو د خبرو په رڼا كې محكمه د مايكل په باب داسي پرېكړه كوي:

بهرني نظاميان غير مسئول او واجب الاحترام دي چي په افغانستان كې نه سي محاكمه كېداى. نو د افغانستان محكمه مايكل خوشي كوي او د هغه يو ميل تمانچه او شل كيلو گرامه پوډر بيرته وركوي چي دغه اجناس يې مخكې لا ورته سپارل سوي دي. پاته سوه د بناغلي مايكل د شخصيت د اعادي خبره. د ترافيكو مدير كرم خان يو بهرنى، ياني مايكل ډارولى او د پوليسو د شلمې حوزې قوماندان بشير خان بيا د لسو دقيقو لپاره د هغه لاسونه ورتړلي چي په دې ډول يې يو خود مايكل سپكاوى كړى او بل يې د هغه روغتيا په خطر كې اچولې ده. نو د افغانستان محكمه د دې جرم په بدل كې بشير خان د اسلم خان زوى او ډگروال كرم خان د نور خان زوى هريوه ته د شلو كالو بند سزا وركوي. كه چېرې مايكل د پخوا په شان لېونى سو نو دوى دواړه به اعدامېږي. داچي د مايكل د موټر بانته كړوپ سوي او روغتيايي حالت يې هم خراب سوي نو د دې جرم په مقابل كې به دوى هريو مايكل ته پنځه ويشت زره ډالره جریمه وركوي.

باز ساري، که باد ساري!؟

قهرجنو مظاهره چيانو د کابل بنار په خو ځايونو کي اورونه بل کړل او چينغي يې وهلې چي دولت دي هغه والي د قانون منگولو ته وسپاري چي ددوی د مشر د ورور پر موټر يې برید کړی دی. يو سړی چي لنگوټه يې په غاړه کي ول ول رالوېدلې ول، وويل: دا يوه ستره او نه جبرانېدونکې ضايعه ده، زموږ گوند او قوم ته په سپکه کتل سوي دي، موږ به خپل غچ خامخا اخلو.

يوه مېرمن چي خپل تور پورنی يې ترزنه لاندې کلک تړلی و او يوه کاغذي لوحه يې په لاس کي لوړه نيولې ول پر لوحه داسي ليکلي ول: دولت بايد خامخا دغه والي محاکمه کړي. يو بل سړی چي غاښونه يې چيچل او ترخوله يې ځگونه رابهېدل، چيغه کړه: دا غټه خبره ده، هيڅکله يې نه پرېږدو.

له بلي خوا د بشري حقوقو د خپلواک کميسيون د ټرانسپورټ څانگي وياند وويل چي، په سياست کي برخه اخيستل د هر انسان حق دی او هر څوک حق لري موټر ولري چي په دې اساس پر موټر برید په حقيقت کي پر هغه شخص برید دی. موږ په دې اړه څېړنه کړې او دو سیه مو يې څارنوالی ته استولې ده. هيله لرو چي څارنوالی به دغه موضوع جدي ونيسي او په دې اړه به اجراءات وکړي.

تر مظاهري لږ شېبه وروسته پوليسو پر سړک ولاړو رېږی والاو پسي سوتي راواخيستل، څو رېږی چپه سوې، له سړک څخه دورې پورته سوې او د وزيرانو د تورو بنسټونو موټرونه يو په بل پسي ارگ ته ور وگرځېدل چي د دې پېښي په اړه د کابينې په بېړنۍ غونډه کي برخه واخلي.

د کابينې تر غونډي وروسته د ولسي جرگې يوې ډلې وکيلانو د اعلاميې په خپرولو سره وويل چي په دې اړه يوازي د کابينې بېړنۍ غونډه او د دې کار غنډل کفايت نه کوي، بايد يو عملي گام واخيستل سي، خود ارگ وياند د ولسي جرگې د وکيلانو دغه تورونه رد کړل او زياته يې کړه چي کابينې د کورنيو چارو د وزير په مشرۍ يو کميسيون جوړ کړی او دنده يې ورته سپارلې چي دغه موضوع وڅېړي او راپور يې د کابينې بلي غونډي ته وړاندې کړي. ان دا چي والي يې دا نن د کميسيون تر څېړنو مخکي له کاره گونبه کړی دی.

ددغه کميسيون يو غړی، جنرال پنجرمين چي شل کاله يې د پنجرمينۍ دکان درلود او اوس چپر مين ياني د پوليسو د اتلسمي حوزې قوماندان دی وايي چي، دوی د موټر پنجر سوی ټاير په يوه امبولانس کي په ډېر درناوي عدلي طب ته يووړ او هلته تر يو لږ څېړنو وروسته ورته معلومه سوه چي نوموړی ټاير پنجر سوی نه، بلکه په خپله يې هوا وتلې ده.

ددغي پېښې په تړاو د ملي باد سازۍ گوند مشر وايي چې د موټر له يوه ټاير څخه هوا ايستل پر ټول موټر اغېز کوي او موټر خو ښکاره خبره ده چې د هغه د خاوند سياسي ژوند ته تاوان رسوي. دا چې موټر په سياست کې ډېر مهم دی نو خامخا د نوموړي گوند سياسي فعاليتونه هم له خنډ سره مخ کوي چې په دې ډول په افغانستان کې ډيموکراسۍ ته يوه غټه ضربه ده. زما په اند د يوه سياسي گوند د موټر له يوه ټاير څخه هوا ايستل په حقيقت کې له ډيموکراسۍ څخه هوا ايستل دي.

له بلي خوا لري کرل سوی والي دغه تورو نه مني او وايي چې، دی يې يوازي په دې تور له کاره گونښه کړی چې ولي يې په خپل ولايت کې باد سازۍ ته پاملرنه نه ده کړې، يانې ولي يې د نوموړي موټر پنچري نه ده ورنیولې.

دغه اعتراضونه هغه مهال راپورته سول، کله چې درې ورځي مخکې د يوه سياسي گوند وياند اعلان وکړ چې د دوی د مشر د ورور موټر د والي د دفتر مخ ته پنچر سوی دی. وياند دا تور ولگاوه چې د موټر په پنچر کېدو کې والي نېغ په نېغه لاس لري.

د يادوني وړ ده چې تراوسه پوري د دولت يو عادي چارواکی هم له دې امله له کاره نه دی گونښه سوی چې ولي يې د باز سازۍ په لار کې غفلت کړی دی، نو دا چې باد سازۍ ته په نه پاملرنې سره يو والي بې له دې چې گناه يې ثابته سي، له کاره گونښه کېږي، داسې ښکاري چې باد سازي تر باز سازي ډېره مهمه ده.

سياسي عينکي

د ارگ په غولي کي د څرخي الوتکي څرخ لا سم نه و ارام سوی چي ولسمشر له خپلو څو وزیرانو سره په چټکو گامونو ورپورته سو او الوتکه بیرته والوته. نن د حساب ورکولو د اوونۍ لومړۍ ورځ وه چي هر وزیر د رسنیو له لاري ملت ته د خپل کار کلنی راپور ورکاوه، خو ولسمشر غوښتل چي خپله په ټول افغانستان کي وگرځي او د هر وزیر کار له نږدې وگوري. څرنگه چي امنیت سم نه و، نو ده غوښتل چي په الوتکه کي د هواله لاري د وزیرانو د کارونو نظارت وکړي.

کله چي الوتکه فضا ته ښه لوړه سوه، ولسمشر وویل چي لومړی به د زراعت وضعیت وگورو. له دې سره سم د کرهڼي وزیر له خپله ځایه ولاړ سو، پیلوټ ته یې په غوږ کي یو څه وویل او بیا یې ولسمشر ته وویل: رئیس صاحب پیلوټ ته مي وویل چي د الوتکي ارتفاع لږ کمه کړي چي هر څه ښه شفاف وویږو، ځکه چي د حساب ورکولو اوونۍ ده.

یو څو دقیقې وروسته ولسمشر د الوتکي تر کړکۍ لاندې وکتل او بیا یې د کرهڼي وزیر ته وویل: تاسي خو ویل چي د زراعت په برخه کي ډېر کار سوی دی، زه خو دلته له سپېرو دښتو پرته بل هیڅ شی نه وینم. د کرهڼي وزیر په خندا ورته وویل: رئیس صاحب مور ټولو ته خو هر څه ډېر شفاف او رڼه معلومېږي، دا چي تاسي یې نه وینی، ټول علت ستاسي په عینکو کي دی، که تاسي زموږ له عینکو څخه ورته وگورئ نو هر څه به ډېر صاف او شفاف وویږئ.

ولسمشر په تعجب وپوښتل: عجیبه ده نو زما په عینکو کي څه عیب دی؟

- صاحب ستاسي عینکي خو یو د افغانستان تخنیک دی او بل نو ډېر پخوانی دی چي دهغه وخت د شرایطو او ستاسي د سترگو د نمرې په پام کي نیولو سره جوړي سوي دي، خو زموږ عینکي سیاسي عینکي دي چي خورا عصري او په دوستو هیوادونو کي زموږ د دولت د اوسني سیاست او زموږ د وظیفې په پام کي نیولو سره جوړي سوي دي. په دې عینکو کي د سړي د سترگو دید دومره تېزوي چي د افغانستان په هره سیمه کي د خپلي وظیفې اړوند هر څه لیدای سي.

- دا څه وايي! ته راکړه چي زه دا ستا عینکي پر سترگو کړم!

- ها صاحب دادی واخلي!

کله چي ولسمشر عینکي پر سترگو سمولې، نو الوتکه کندز ولایت ته ورسېده. ولسمشر د الوتکي تر کړکۍ د باندي وکتل او بیا یې د کرهڼي له وزیر څخه وپوښتل چي دا کوم ولایت دی؟ هغه یې غوږ ته خوله ورنږدې کړه او

ویې ویل: صاحب دا نیمروز دی. د دې سره سم ولسمشر په زوره چیغه کړه: دا څه وایې؟ نیمروز داسې تک شین او سمسور سوی دی؟ له دې سره سم یې د دعا په ډول لاسونه پورته کړل او ویې ویل: خدایه شکر چې ماته دي دومره توان راکړ چې په ډېرو لږو امکاناتو او ډېر لږ وخت کې نیمروز داسې سمسور کړم. بیا یې وزیرانو ته مخ راواړه او پسې زیاته یې کړه: په رښتیا چې ډېره د تعجب وړ خبره ده، دلته پخوا یوازې رېگ او دورې بادې، ان دا چې خلکو یې د څښاک او به نه درلودې. بیا یې د معارف وزیر ته په خندا وویل: یاره دا خور رښتیا چې ښې عینکې دي. ناځوانانو تاسې ټول چې داسې عینکې لرئ ماته ولې یوه جوړه نه رانیسئ؟ زه خو تر اوسه پورې هغه پخوانۍ غیر سیاسي عینکې استعمالوم.

د کرهڼې وزیر وویل: صاحب ولې یې نه درته رانیسو، مور چې کله لومړۍ ورځ دغه عینکې رانیولې، نو ته مو په زړه کې وې. خبره دا ده چې ستا عینکې باید څو ډوله نظر ولري، چې بېلابېلو کارونو ته په بېل بېل نظر وگوري، مور چې په دغه ډول عینکو پسې هر څومره وکتل پیدا مو نه کړې، بیا مور په خپل منځ کې سره وویل چې که رئیس صاحب هر وخت غوښتل چې د کوم وزارت کارونه کنټرول کړي نو مور به خپلې عینکې ورکوو. ولسمشر وخنډل او ویې ویل: بس بس دا هم ښه نظر دی. بیا یې له خپله جبهه قلم راو ایست، په کتابچه کې یې یوڅه ولیکل او ویې ویل: ښه اوس به نو د معارف وضعیت وگورو. ده لا دا خبره نه وه پوره کړې چې د معارف وزیر ولاړ سو، پیلوټ ته یې په غوږ کې یو څه وویل او بیرته راغی د ولسمشر څنگ ته کښېناست. ولسمشر لا تر کړۍ دباندې نه وه کتلې چې د معارف وزیر خپلې عینکې هغه ته ورکړې، ویل رئیس صاحب ها دادی دا زما عینکې واخلم او بیا ورته وگورئ. ولسمشر چې لاندې وکتل نو د هرات ولایت د نجونو یوه لیسه یې ولیده، ویل دا کوم ځای دی؟

- صاحب دا د کندهار پنجوايي ولسوالي ده

- ته رښتیا وایې؟

- هو صاحب رښتیا وایم، د کندهار په ټولو ولسوالیو کې د هلکانو او نجونو مکتبونه فعال دي.

- طالبان خو په درواغو دا اوازې اچوي چې د کندهار ولایت اکثره ولسوالۍ له مرکزونو پرته ددوی په واک کې دي، خو زه دې ته حیران یم چې دا ځینې نړیوالې ادارې، په تېره بیا رسنۍ ولې دومره غټه درواغ وایې چې د کندهار ولایت په ولسوالیو کې مکتبونه یو مخ تړل سوي دي. اوس خو دادی مور او تاسې ټول یې په خپلو سترگو وینو چې په پنجوايي غونډې ځای کې د هلکانو مکتب څو څه کوي چې د نجونو مکتبونه هم فعال دي.

ولسمشر په خپله کتابچه کې یو څه ولیکل او ویې ویل: ښه اوس به نو د تاریا کو احوال واخلو. په دې وخت کې له نشه یې توکو سره د مبارزې وزیر له خپله ځایه داسې په چټکۍ او وارخطایۍ ولاړ سو لکه یو لږم چې یې وچيچي. ده هم د نورو دوو وزیرانو په شان پیلوټ ته په غوږ کې یو څه وویل او بیا په منډه راغی د ولسمشر څنگ ته

کښېناست. تریو څو خبرو وروسته ولسمشر د الوتکې تر کرکې لاندي وکتل چې ننگرهار ولایت یې ولید او یې پوښتل: دا کوم ولایت دی؟ څنگ ته ناست وزیر ورته وویل چې رئیس صاحب دا هلمند دی او له دې سره سم یې خپلې عینکې د ولسمشر پر سترگو ورکښېښوولې. ولسمشر یې واره وځنډل او ویې ویل: او هو ماشاء الله دلته خو تاریاک هیڅ نه لیدل کېږي. وزیر صاحب په خندا د ولسمشر غوږ ته خوله ورنږدې کړه او ویې ویل: رئیس صاحب سرکال په ټوله هلمند کې یو بوتی تاریاک هم نه دي کرل سوي، ټولو خلکو غنم کرلي دي. ولسمشر وویل: بس بس چې په هلمند ولایت کې هم تاریاک نه دي کرل سوي، نوزه باور لرم چې په ټول افغانستان کې نه دي کرل سوي. بیا یې لوږ وکتل او ویې ویل: خدایه شکر چې له دې پېغوره خو دي خلاص کړم چې نړیوالو به ویل چې افغانستان د تاریاکو لومړی تولیدوونکی هیواد دی. پیلوټ الوتکه څو واره د غنمو د فصلونو د پاسه په ټیټه ارتفاع کې تېره کړه.

ولسمشر په خندا وویل: یو وخت هلمند ته د غنمو گدام ویل کېده، اوس زه داسې فکر کوم چې هلمند بیرته هغه پخواني حالت ته راگرځېدلی دی.

په دې وخت کې سوکه سوکه تیاره سوه، ولسمشر وویل چې اوس ماښام سو، د اوبو او برېښنا حالت به هم وگورو، بیا به نو څو له خیره سره؟ له دې سره سم د اوبو او برېښنا وزیر هم د نورو وزیرانو په شان پیلوټ ته په غوږ کې یو څه وویل او بیا یې ځان د ولسمشر څنگ ته راوړ ساوه. یو څو دقیقې وروسته الوتکه د کابل ښار فضا ته ورسېده. په دې وخت کې ولسمشر د الوتکې تر کرکې د باندي وکتل، ترڅو چې یې خوله خبرو ته جوړوله نو د اوبو او برېښنا وزیر خپلې عینکې د هغه پر سترگو کړې. له دې سره سم ولسمشر په خوښۍ وپوښتل:

- او هو دلته د برېښنا څومره ډېر خراغونه دي، دا کوم ځای دی؟

- صاحب دا پکتیکا ده.

- دا څه وايي! دا پکتیکا ده؟

- هو صاحب، په ټولو ولایتونو کې مې اول پکتیکا ته برېښنا راوسته، ما ویل د دې ولایت خلک ډېر غریب دي. له خدایه راضي یم چې له کومې ورځې راهیسې دلته برېښنا راغلې نو خلکو ته دومره ډېر کارونه پیدا سوي چې اوس بیخي مزدور نه پیدا کېږي. ان دا چې پاکستانیان او ایرانیان دې ولایت ته د کار لپاره راځي. دادی د کار او ټولنیزو چارو وزیر صاحب خپله دلته تشریف لري، ده ته هر څه معلوم دي.

- یاره واقعاً چې دا یو ستر خدمت دی، خو عجیبه ده د پکتیکا مرکز، بېرته خو پخوا دومره غټ ښار نه و.

- صاحب بېرته اوس هغه پخوانی کوچنی ښار نه دی، بیخي لکه کابل داسې دی او بل دا چې د پکتیکا ولایت ټولې

ولسوالۍ بربننا لري، ځکه نو ټول ولايت يو بنار غوندي بنکاري.

ولسمشر په خپله کتابچه کي ژر ژر يو څو کرښي وليکلې او ويې ويل: د نن لپاره همدومره کار بس دی، راضي چي ځو. بيا يې د خپلي کتابچې پاڼې سره واپولې او د خپلو يادابنتونو په لوستلو يې پيل وکړ. په دې وخت کي وزيرانو يو بل ته حيران حيران سره کتل. ولسمشر کتابچه په جيب کي واچوله، غاړه يې تازه کړه او ويې ويل: ما د خپلو وزيرانو په باب د نړيوالو او داخلي رسنيو له لاري، دغه ډول د خلکو له خولې ډېر شکايتونه اورېدلي ول چي دوی د بيت المال پيسې اکثره غلاکوي او يا يې په قيمتي موټرونو، کورونو او خپلو عياشيو لگوي خو زه اوس پوه سوم چي دا ټول تورونه بې ځايه ول. نن ما ته معلومه سوه چي تاسي په رښتيا افغانستان ته ډېر ستر خدمتونه کړي دي او له خپل وطن سره د زړه له کومي مينه لري، زه وياړم چي ستاسي غوندي وزيران لرم.

جار قربان د مالیې وزیر تر پلان سم

د وزیرانو دا غونډه د پراختیایي بودجې د تصویب لپاره رابلل سوې وه چې ځینو وزیرانو یو ساعت مخکې لا ځان ورته رارسولی و. ولسمشر ورغوي سره ومنبل، د غونډې برخه وال یې ښه تر نظر تېر کړل او ویې ویل: څوک خو به غیر حاضر نه وي؟ د کورنیو چارو وزیر ولاړ سو، لاسونه یې پر نامه ونيول او ویې ویل: صاحب ټول وزیران حاضر دي، پیسې هم عجیبه شې دي، زه خو خپله سهار په خره لا راغلی یم، ما ویل چې غونډه راڅخه تېره نه سي. له دې خبرې سره سم د غونډې ټولو برخه والو وخنډل.

ولسمشر په خدا او ویل: رښتیا هم پیسې ښه شې دي، رحمان بابا د دنیا په باب څه ښه ویلي دي:

ښه ده ښه ده دا د نیا
چې تو ښه ده د عقب
که یې تویې په صرا کړې
ښایسته کانه دي صرا

مور پر شپږپور غونډې سپېره ځای دنیا توی کړه، گورئ تاسې خو ټول هلته کورونه لرئ، اوس شپږپور څومره ښایسته ځای دی، ښه په هر صورت اوس خپله غونډه پیل کوو. اول به د دفاع وزارت پر وړاندیزونو خبرې وکړو. د دفاع وزیر سترگې سره ومنبلې، مخ ته پرته دوسیه یې راپورته کړه او ویې ویل: مور غواړو د ملي اردو په چوکاټ کې پنځه زره عسکر زیات کړو چې مالي لگښت مو یې پنځه سوه میلیونه افغانۍ اټکل کړی دی. ده لا د موضوع جزیات نه وه ویلي چې د کورنیو چارو وزیر یې خبره ونيوله او ویې ویل:

رئیس صاحب زما په فکر نورو عسکرو ته هیڅ اړتیا نسته، که خبره د داخلي امنیت وي نو هغه خوزمورډ پولیس او امنیتي کمپنۍ ساتلای سي او که ددوی دا مطلب وي چې په ملي اردو د طالبانو او القاعده وو مخه ونیسي نو دا کار امکان نه لري. ددې نویو عسکرو تاوان دا دی چې د امنیتي کمپنیو اړتیا تر پوښتنې لاندې راولي. اوسمهال په افغانستان کې په لسگونو امنیتي کمپنۍ په کار لگیا دي چې که دا کمپنۍ وتړل سي، نو ډېر خلک به بې کاره سي. مثلاً اول زه درې امنیتي کمپنۍ لرم، دغسي نور وزیران درواخله چې له دې لارې ډېر وزیران، وبخښئ خوله مي خطا وه، ډېر خلک ډوډۍ پیدا کوي.

ولسمشر د تائید په ډول سر وښور او ویې ویل:

رښتیا هم چې زموږ د خلکو کار او روزگار ډېر ضروري دی او تر ټولو مهمه داده چې ماته د خپلو وزیرانو روزگار ډېر مهم دی، په تېره بیا د کورنیو چارو وزیر خو ډېر راباندې گران دی، ځکه چې پلاریې ډېر ښه سپری و. خیر دا موضوع دي پر همدې ځای پاته وي اوس به د مهاجرینو د وزیر خبرې واورو. د مهاجرینو وزیر چې لایې خبرو ته پوره چمتووالی نه درلود، وارخطا غوندي د دوسیې پانې سره واپولې او ویې ویل: موږ غواړو په راتلونکي کال کې د شلوزرو کورنیو د راستنېدو پروگرام جوړ کړو چې ددې کار لپاره پنځه سوه میلیونه افغانیو ته ضرورت لرو. ده لا خپله خبره نه وه پوره کړې چې د کلیو پراختیا وزیر یې په خوله کې ورو لوبد او ویې ویل: وزیر صاحب که شل زره کورنۍ په یوه کال کې افغانستان ته راستانه سي نو موږ ته به گرانه وي چې ددوی لپاره د اوسېدو ځایونه برابر کړو. ولسمشر وویل چې ښه سمه ده د مهاجرینو خبره به بیا گورو. بیا یې د کورنیو چارو وزیر ته مخ ورواړاوه او ویې ویل: ښه ځوانه وایه تا خو هم ښه ډېر کاغذونه مخ ته ایښي دي.

د کورنیو چارو وزیر خپلي پنډو ښښو والا عینکي پر سترگو کړې او ویې ویل: رئیس صاحب تاسې ته خو معلومه ده چې د لویو لارو امنیت ډېر خراب دی، نو موږ غواړو چې په نوي کال کې د لویو لارو د ساتلو لپاره درې زره نوي پولیس استخدام او وروزو چې لگښت یې پنځوس میلیونه افغانۍ کېږي. ددې خبرې سره سم د ترانسپورت د وزیر رنګ سور سو او ویې ویل: رئیس صاحب تاسې ته خو ډېر ښه معلومه ده چې له کومې ورځې راهیسې د لویو لارو امنیت خراب سوی نو ډېری خلک په طیارو کې سفرونه کوي، چې له دې لارې زموږ عواید لس برابره لوړ سوي دي، نو که د لویو لارو امنیت وساتل سي ښکاره خبره ده چې زموږ په داخلي هوایي پروازونو کې کموالی راځي او ډېر تاوان کوو. اوس ټول شتمن خلک په طیارو کې سفرونه کوي او غریب خلک که په موټرو کې هم سفر وکړي څوک څه نه ورته وایي. ولسمشر وخنډل او ویې ویل: یاره وزیر صاحب دا خودي ډېر ښه خبره وکړه، زما خودي خبرې ته هیڅ پام نه و، موږ باید دولتي عواید نور هم لوړ کړو چې ملي اقتصاد مو پیاوړی سي.

ورپسې د سرحداتو وزیر غاړه تازه کړه او ویې ویل: موږ غواړو خپلي سل سرحدي تانې چې د تېرو جگړو پر مهال له منځه تللي وي، بیرته فعالې کړو چې ددې کار لپاره څلور سوه میلیونه افغانیو ته اړتیا لرو. له نشه یې توکو سره د مبارزې وزیر وویل: رئیس صاحب که چېرې د افغانستان ټولې سرحدي تانې فعالې سي نو د تاریاکو د قاچاقو مخه نیول کېږي او په نتیجه کې یې تاریاک ارزانه کېږي، کله چې تاریاک ارزانه سول خلک یې نه کړي، د تاریاکو کښت چې بند سو ښکاره خبره ده چې زموږ وزارت ته هیڅ اړتیا نسته زه فکر کوم چې د یوه فعاله او ډېر ضروري وزارت لغوه کېدل یوه لویه ضایعه ده. افغانستان چې تراوسه بې سرحدې تانې خدای ساتلی و، تردې وروسته به یې هم خدای وساتي.

ولسمشر وخنډل، د نشه یې توکو د مبارزې د وزیر پر اوږه یې لاس کښېښود او ویې ویل: بې غمه اوسه زوروره، ما خو مخکې لا وویل چې ماته د خپلو وزیرانو روزگار ډېر مهم دی. که ما دا وزارت لغوه کولای نو پخوا به مي لا لغوه

کړی وای، ځکه چې ددې وزارت له جوړېدو سره د تریاکو کښت خو برابره ډېر سوی دی، خو زه دا کار نه کوم.

تر دې وروسته د لوړو زده کړو وزیر وویل: موږ په پام کې لرو چې سړکال په بېلابیلو ولایتونو کې درې نوي پوهنتونونه جوړ کړو. د کار او ټولنیزو چارو وزیر یې خبره ونيول او ویې ویل: زه فکر کوم چې دوی په لوی لاس موږ ته جنجال جوړوي، موږ باید دومره محصلین جذب کړو چې تر فراغت وروسته کارونه ورکړو. که دا درې نوي پوهنتونونه جوړ سي بېکاره خبره ده چې هر کال به د فارغانو په شمېر کې ډېر والی راځي. زه چې خپلو امکاناتو ته گورم نو نورو فارغانو ته کارونه نه سو ورکولای.

ولسمشر وخنډل او ویې ویل: رښتیا هم چې دا کار به وزیر صاحب ته جنجالونه جوړ کړي، اوس که خلک بېکاره دي او یا په داسې کارونو اخته دي چې لږ اجوره لري، دومره غټه ستونزه نه ده، ځکه چې باسواده خلک چندان نه دي بېکاره، خو که یو باسواده سړی خټگر او یا بېکاره وي نو ټول خلک به نارې وهي چې وگوره باسواده سړی بې کاره دی او یا خټی کوي. اوس دي دا پروژه هم پاته وي، بیا به یې سره گورو. ښه اوس به وگورو چې د کانو او سپکو صنایعو وزیر صاحب څه وړاندیزونه لري؟

د کانو او سپکو صنایعو وزیر وویل: موږ د راتلونکي کال لپاره دوې پروژې لرو. یو د جواهرو او بله د زمردو د یوه کانا ایستل دي چې لگښت مویې درې ملیارډه افغانۍ اټکل کړی دی. دوهمه پروژه مو د ښځو لپاره په کورونو کې د لاسي صنایعو د زده کړې کورسونه دي چې پر دې پروژه پنځه سوه میلیونه افغانۍ لگښت راځي.

د دفاع وزیر وویل چې دا پروژه دي موږ ته راکړل سي، موږ یې ډېره ښه عملي کولای سو، ځکه چې موږ په دې اړه ډېره تجربه لرو. زموږ ځیني جنرالان چې پخوا جهادي قوماندانان ول د جواهرو او زمردو څو کانونه را ایستلي دي، ان دا چې په دې هم ښه پوهېږي چې چیرې یې خرڅ کړي. د ښځو د چارو وزیرې پورنې پر سرتینګ کې او ویې ویل: وزیر صاحب زه په لومړۍ پروژه کې څه نه وایم، خو دوهمه پروژه مو زموږ فعالیتونه له خنډ سره مخامخ کوي، موږ غواړو چې ښځې له کورونو څخه راووزي او له کوره د باندي په دفترونو او نورو برخو کې کار وکړي خو تاسې یې په کورونو کې مصروفه ساتئ.

د کانو او سپکو صنایعو وزیر چې خوله خبرو ته جوړوله نو ولسمشر مداخله وکړه او ویې ویل: زه چې گورم نو دا موضوع یو څه جنجالي ده، ښه به دا وي چې پرې یې ډډو، اوس به وگورو چې د نشه یې توکو سره د مبارزې وزیر صاحب څه وایي. وزیر صاحب ژر ژر د دوسې پانې سره واپولې او ویې ویل: موږ غواړو چې د تریاکو د کښت پر ضد یو تبلیغاتي کمپاین وکړو چې ددې کار لپاره پنځوس میلیونه افغانیو ته ضرورت لرو. د ارشاد، حج او اوقافو وزیر وویل چې دا ښه پروژه ده خو که د کوکنارو په کښت کې نابیره کښت راسي نو د حاجیانو شمېر به هم ورسره کم سي، ځکه چې ډېر خلک د تریاکو په پیسو حج ته ځي. د ښځو چارو وزیرې وویل چې که د تریاکو کښت کم سي

نو و دونه به هم ورسره کم سي او ډېري نجوني به بي واده پاته سي ځکه چي ډېر خلک د تاريکو په پيسو و دونه کوي. ولسمشر په خدا وويل: فکر کوم چي ستاسي دواړو اندېښني پر ځای دي، بس دا پروژه دي هم د اوس لپاره پاته وي. ورپسې د کرهني وزير د ولسمشر خواته وکتل او ويې ويل: موږ غواړو چي د ځينو مضرو حشراتو پر ضد يو پراخ کمپاين وچلوو، لکه د انارو مچ، ملخ او داسي نور چي لگښت يې پنځه سوه ميليونه افغانۍ دي. د دفاع وزير وويل چي زما د معلوماتو له مخي دغه مضر حشرات اکثره له پاکستان څخه راغلي دي. زه افغانستان ته د دغو مضره حشراتو راتگ تصادفي نه بولم، بلکي داسي فکر کوم چي دا به د پاکستان حکومت رالېږلي وي چي له دې لاري زمونږ زراعت له پښو وغورځوي. هر هغه مضر موجود چي د پاکستان له خوا افغانستان ته رالېږل کېږي د القاعده او طالب حکم لري. تاسي ته خو معلومه ده چي د القاعده وو او طالبانو سره مبارزه د دفاع وزارت کار دی، نو که دا پروژه موږ ته راکړل سي موږ يې په ډېر بريالتوب سره مخ ته بېولای سو. ولسمشر تندي په ورغوي ووايه او ويې ويل: اوف ورک يې کړئ! خو واره مي درته ويلي دي چي دلته د القاعده او طالب نوم مه اخلئ، نور گرسره دا بحث پرېږدئ، دا پروژه دي هم اوس پاته وي، راسئ چي د عامي روغتيا وزارت پر وړاندې زونو خبري وکړو.

د عامي روغتيا وزير په فاتحانه انداز سره غاړه اوږده کړه او ويې ويل: زمونږ د څېړني له مخي د خلکو ډېري ناروغۍ، د ککړ چاپېريال له امله دي. د دې ستونزي د حل لار دا ده چي بايد د روغتيا په برخه کي د خلکو د عامه پوهاوي کچه لوړه سي، نوموږ غواړو د عامه پوهاوي لپاره په يوه پراخ کمپاين لاس پوري کړو چي لگښت به يې يو مليارډ افغانۍ وي. له دې خبري سره ټولو وزيرانو نارې کړې او په يوه خوله يې وويل چي وزير صاحب ته خو موږ ټول په بلا اخته کوي. لومړی د ترانسپورت وزير وويل: که د خلکو د روغتيايي پوهي سطحه لوړه سي نو پر موږ به د انتقادونو باران جوړ سي، ټول به وايي چي چاپېريال د موټرو د دود له امله ککړ سوی دی.

د کرهني وزير وويل چي خلک به وايي چي د ځنگلونو بيا رغوني ته پام نه دی سوی. د ښار جوړولو وزير وويل چي خلک به وايي چي د څښلو پاكي او به نسته او ښار پاکولو ته پام نه دی سوی. د سوداگري وزير وويل چي خلک به وايي چي ټول ښار دود پر سر اخیستی دی، ځکه چي سوداگر هيواد ته به کيفيته تېل واردوي. نورو وزيرانو لا خپل دلايل نه وه ويلي چي ولسمشر مداخله وکړه او ويې ويل: بس بس نور بحث ته ضرورت نسته. ماته د خپل مملکت ثبات تر ټولو مهم دی. تر دې لا د خپلي کابينې ثبات ډېر راته مهم دی. يوه پروژه چي دومره جنجالونه جوړوي، په تېره بيا زما د وزيرانو د خوابدي سبب کېږي، بيخي يې نه عملي کوو، زه خو وایم چي دا پروژه دي د تل لپاره پاته وي، ښه اوس به د ماليې وزارت پر وړاندې زونو خبري وکړو. د ماليې وزير وويل:

موږ او تاسي ټولو ته معلومه ده چي په افغانستان کي ورځ په ورځ امنيت خرابېږي، دولتي چارواکي، په تېره بيا وزيرانو ته گرانه ده چي په بازار کي له عامو بانکونو سره معاملې وکړي، ځکه چي هلته نه موږ خوندي يو او نه مو پيسې. همدا اوس که په کابل کي وضعيت ناخپه خراب سي نو موږ نه سو کولای چي خپلي پيسې خارجي ممالکو

ته انتقال کړو، نو موږ د دې اړتیا په پام کې نیولو سره غواړو په ارگ کې د ننه یو بانک جوړ کړو چې یو ملیار ډ افغانستان لگښت غواړي. دا بانک به پر نړیوالو معیارونو برابر وي چې یوازې به ولسمشر، د هغه مرستیالان او وزیران حسابونه پکښې ولري. ولسمشر لا څه نه وه ویلي چې ټولو وزیرانو په یوه خوله وویل: یاره دا خو واقعاً ډېره ښه پروژه ده. ولسمشر چې خوله یې له خندا ډکه وه، وویل: رښتیا هم چې ډېره ښه پروژه ده، زه یې همدا نن د منظوری فرمان لیکم، بس سبا په کار پیل وکړه. اوس غونډه پر همدې ځای پای ته رسوو، سبا به د نورو وزارتونو پر انکشافی بودیجې خبرې کوو. غونډه په رسمي ډول پای ته رسېدلې ده خو زه به په پای کې یوه ټوکه ووايم. وايي چې یو وخت یو ډېر شتمن سړی مړ سوی و چې په اسقاط کې یې غریبانو ته ښه ډېرې پیسې ورسېدې. په دې وخت کې یو غریب سړی چې زرگون نوبت ورسېدلی و، وویل:

هر سړی هم پښې اوږدې کاندې وای مـ پـ رـ یـ م
 جار قریبان سم د حاجي صاحب تـ مـ رـ مـ پـ رـ ی

نوزه هم وایم چې:

هر روزیروایي زمـ پـ لـ نـ تـ نـ وـ وـ نـ هـ دـ ی
 جار قریبان د مالیې وزیر تر پـ لـ نـ سـ م

افغانستان ته د نوبل جایزه ورکول کېږي

د کمیسیون مشر پر خپل سور او غوښتن مخ د شمال راتېر کې، د معدني اوبو بوتل یې پر سر پورته کړ، یو غټه تېغ یې وکینس او بیا یې د غونډې برخه والو ته وویل: تاسې ته معلومه ده چې غربت د ډېرو بدمرغيو مور ده، لکه تراهرگري، اداري فساد، جرمونه، قاچاق، بې سوادې او داسې نور. اول داچې که په هیواد کې غربت وي خپل موټر او کور به در پوري اوري، ټولو به سترگې درته نیولي وي، وایي وگوره د نورو مامورینو په وچه ډوډۍ وس نه رسېږي او د دوی پیسې یې کړوسیان لانه سي خلاصولای. نو له همدې امله زموږ زړه سواند جمهور رئیس د ټولو وزارتونو له استازيو څخه دغه زموږ کمیسیون جوړ او وظیفه یې راته سپارلې چې د غربت ختمولو لپاره یو پلان جوړ کړو.

د حج او اوقافو د وزارت د استازي خوله ویره سوه، پر شونډو یې ژبه تېره کړه او ویې ویل: ښه دا ووايه چې پیسې پکښې سته کنه؟ د کمیسیون مشر په خندا ځواب ورکړ: پیسې به ولي پکښې نه وي، تانن بې پیسو یو کار لیدلی دی؟ ښه اوس اصلي موضوع ته راځو. هغه معلومات چې موږ ته په واک کې راكول سوي دادې چې، د افغانستان شپږ ملیونه خلک ډېر غریب او ژوند یې په خطر کې دی، موږ اوس پر دې خبرې کوو چې څنگه کولای سو ددغو غریبو خلکو ژوند وژغورو؟

د کار او ټولنیزو چارو وزارت استازي چې تازه له تشنابه راوتلی او لاسونه یې لاندې ول وار دمخه کړ او ویې ویل: زما په فکر که د کار زمینه ورته برابره کړو نو د دې غریبو خلکو ژوند به ښه سي. د کمیسیون رئیس یې په ځواب کې وویل: دولت به څومره خلکو ته کار ورکړي؟ په امریکا کې د دې دومره امکاناتو سره سره بیا هم بې کاري سته. په هر حال بیا هم دولت خپل وس له چانه دی سپمولی، په تېره بیا خپله جمهور رئیس صاحب هر چا چې یو څوک ورته معرفي کړی نو رئیس صاحب یې له دې چې ویې پېژني او یا یې اهلیت په پام کې ونیسي هغه یې خپل مشاور وزیر مقرر کړی دی. ان داچې اوس خپل ټول مشاور وزیران پېژني هم نه. اصلاً د رئیس صاحب هدف دادی چې خلکو ته کار پیدا سي کنه نو تا داسې لیدلي وي چې تر کلي یې نایان ډېروي.

د کورنیو چارو وزارت استازي ځان په څوکۍ کې سره سم کړ او ویې ویل: زما نظر دادی چې تر څو په افغانستان کې سوله نه وي راغلي نو غربت به تر دې نور هم ډېر سي. د اقتصاد وزارت استازي پر خپله راوتلې خپته نیکتایي سمه کړه او ویې ویل: زه داسې فکر کوم چې سوله په خپله د غربت یو ستر عامل دی، که په افغانستان کې سوله وای نو دا دومره مرستی به له کومه کېدای؟ کېدای سواي چې اوس موږ خپله هم غریبان وای. په دې خبره د غونډې ټولو برخه والو د تائید په ډول سروته وښورول.

ورپسې دکانو او صنایعو وزارت استازي چې پزي ته یې د شمال نیولی و وویل: دلته مخکې د کار او روزگار خبره

یاده سوه، تاسی ته خو معلومه ده چي افغانستان د کانو له پلوه ډېر بډای هېواد دی، نو که دغه کانونه راو ایستل سي یو خو به زموږ ملي اقتصاد پیاوړی سي او بل به ټولو خلکو ته کار پیدا سي. د دفاع وزارت استازی چي خوب زنگاوه وویل: زه فکر نه کوم چي دادي یوه موثره لاره وي، ځکه د روسانو د اشغال پر مهال د افغانستان په یوه ولسوالۍ کي د قیمتي ډبرو څو کانونه راو ایستل سول خو له بده مرغه چي خپله د هغې یوې ولسوالۍ خلک هم په مارپه نه سول.

د زراعت وزارت استازی په پیپسي یو غټ خرپ وکړ او ویې ویل: د افغانستان ډېر خلک په کرنه او مالدارۍ بوخت دي، نو که موږ د اوبو بندونه ورته جوړ کړو اوبه به ډېرې سي، خلک به په زراعت بوخت او په دې ډول به غربت ختم سي. د کورنیو چارو وزارت استازی خپله خولۍ پر مېز کښېښوول، پر سړي لاس تېر کړ او ویې ویل: ستا خبره بیخي سمه ده، تاته خو معلومه ده چي بندونه باید په کلیو کي جوړ سي خو کوم د نرزی دی چي کلي ته سر وراسته کړي، موږ د کجکي بند ته ځيني سامان الات د شپږ زره کسيزه هوایي او ځمکني قواوو په بدرگه یوړل.

د سوداګرۍ وزارت استازی پر شونډو ژبه تېره کړه او ویې ویل: که موږ خپلو محصولاتو ته نړیوال بازار پیدا کړو زه فکر کوم چي ډېره گټه به وکړو او غربت به ورسره ختم سي. د نشه یي توکو پر ضد د مبارزې وزارت استازی چي تاریاک یې تر غاښ لاندې ایښي ول او خوله یې چړپوله وویل: زه فکر نه کوم چي زموږ محصولات دي له نړیوالو محصولاتو سره رقابت وکولای سي، البته یوازي زموږ تاریاک دغه میدان گټلای سي چي اوس هم د تاریاکو بازارونه ټول زموږ په واک کي دي. له تاریاکو څخه لاس ته راغلي پیسې د افغانستان د ملي اقتصاد دریمه برخه جوړوي چي دا ټول زموږ د وزارت لاس ته راوړنه ده، کله چي زموږ وزارت نه و نو په افغانستان کي تاریاک بیخي لږ کرل کېدل، خو کله چي زموږ وزارت جوړ سو نو د تاریاکو کښت څو برابره ورسره ډېر سو. د کورنیو چارو وزارت استازی سترگه ورته ووهل او سوکه یې وویل: هغه خو زموږ او ستاسي خپلمنځي خبره ده، په غریبانو پوري اړه نه لري.

د کمیسیون مشر لکه مارتې چي شپېلۍ ووهې غاړه اوږده کړه او ویې ویل: زه لومړی ستاسي ټولو څخه یوه پوښتنه کوم. هغه دا چي که په افغانستان کي تر اهرگر نه وای نو تر اهرگر به له کومه کېدای؟ ټولو په یوه خوله ځواب ورکړ چي تر اهرگر به گرد سره نه وای. د کمیسیون مشر ورپسې زیاته کړه: ښه نو بیا خو ټول پوهېږو چي همدا تر اهرگر دي چي د تر اهرگرۍ اور یې بل کړی دی. د غسي که په افغانستان کي غریبان نه وای نو غربت به هم نه وای، زما په فکر تر څو چي مو په افغانستان کي د غریبانو رینې له بېخه نه وي ایستلي غربت به هیڅکله ختم نه سي. له دې خبري سره سم د کمیسیون ټولو غړو چکچکي وکړي.

د دفاع وزارت استازی د خپلي نیکتایي غوټه ټینګه کړه او ویې ویل: دا خو واقعاً ډېر ښه نظر دی خو زما سره یوه پوښتنه سته، هغه دا چي ایا نړیواله ټولنه، په تېره بیا امریکا به په دې کار کي زموږ ملا وتړي؟ د کمیسیون مشر په

خندا لاس پورته و اچاوه او ویې ویل: ته هم عجیبه خبرې کوي؟ نړیواله ټولنه به ولي زمونږ ملانه تری، دا د غربت له منځه وړلو لپاره هغه د انگرېزانو په اصطلاح (Short cut) یا لنډه لار ده، زه باور لرم چې نړیواله ټولنه په دې کار کې اوس هم زمونږ ملگرې ده، ځکه چې په افغانستان کې هره ورځ پر غریبانو خلکو بمباری کوي. د بهرنیو چارو وزارت استازي چې د سرو بښته یې د منځول وویل: دا پلان به څومره عملي وي او بل د افغانستان پارلمان به په دې کار کې زمونږ ملاتړ وکړي؟

د کمیسیون مشر مېز په سوک وواهه او ویې ویل: دا پلان په سلو کې سل عملي دی، ځکه مونږ ولیدل چې کله مونږ له شپږپور څخه غریبان و شړل نو هلته غربت هم ورسره ختم سو، که مو له هغوی سره مرستې کولای نو ملینونو د لرو ته اړتیا ول، خو اوس یوازي یوه بلډوزر دغه اړتیا پوره کړه، مونږ او تاسې خو ټول هلته خپل کورونه لرو، اوس هلته د غربت هیڅ نښه نسته، بیخي اروپا غوندي بنکاري. پاته سوه د پارلمان خبره، زه باور لرم چې پارلمان به په دې کار ډېر خوښ سي، ځکه چې اول خو په پارلمان کې کوم غریب وکیل نسته او بل دا چې هغوی د ملت استازي دي، د هغوی یو هدف هم دغه دی چې په هېواد کې دي غربت ختم سي او که غربت ختم سي، نو د پارلمان د وکیلانو معاشات او نور امتیازات به هم څو برابره ډېر سي.

د کمیسیون مشر چې پوه سو چې خبرې یې پر ټولو بڼې لگېږي نو خپل اوازی یې ډېر کړ او ورپسې زیاته یې کړه: تاسې گورئ نړیوالې ټولني په دې دومره ډېر و مرستو په افغانستان کې غربت ختم نه کړ، نو که مونږ په خپلو لږ و امکاناتو دغه بریا لاس ته راوړو زه باور لرم چې د سړکال د نوبل جایزه به خامخا مونږ ته راکړل سي.

زه څنگه ولسمشر سوم؟

سرکاتب زلمي خان شونډه تر غاښ لاندې کړې ول، ورو ورو يې له ځانه سره يوه سندره زمزمه کوله او د حاضري د کتاب خواته ورتېر سو. د حاضري په کتاب کې يې لاسليک نه و کړی چې د تيليفون گړنگهاری پورته سو، مدير غمي خان د تيليفون غوږی پورته کړه او بيا يې کرار زلمي خان ته وويل چې رئيس صاحب دي غواړي زلمي خان شعبه دوه گامه کړه او په منډه د رئيس دفتر ته ورغی. کله چې بيرته راغی نو بڼه يې الوتې ول، ويل زه يې له کاره گونډه کړم. له دې خبرې سره سم موږ ټول له خپلو ځايونو څخه ولاړ سوو او په يوه خوله مو وويل چې ولي؟ ده ويل نه پوهېږم. په دې کار موږ ټول خواشيني سوو او دا پوښتنه راته پيدا سوه چې سرکاتب صاحب خو ډېر فعال سړی و، خدای خبر چې ولي به يې له کاره گونډه کړی وي؟

سبا سهار زموږ دفتر ته رئيس صاحب د مخه او ورپسې يو چپراسي راغی چې يو بوډا سړی يې را په شا کړی و. رئيس صاحب بوډا ته اشاره وکړه او و يې ويل: دا ستاسي نوی همکار دی چې نصرولا نومېږي او د سرکاتب زلمي خان پر ځای به کار کوي. دی که څه هم سواد نه لري خو ډېر بڼه سړی دی، خير دی په کارونو کې تاسي مرسته ورسره وکړی. بېچاره ضعيفه دی، دلته دريم منزل ته نه سي راپورته کېدای، چپراسي به يې سهار مهال په شا راپورته کوي او د رخصتۍ پر وخت به يې بيرته کښته کوي.

رئيس صاحب پکول د تندي خواته را وښوياوه او زياته يې کړه: ښايي ستاسي ټولو سره به دا پوښتنه پيدا سوې وي چې زلمي خان څنگه داسي نابره او بې دليله له کاره گونډه سو؟ تاسي ته معلومه ده چې د بن په کنفرانس کې پر بکړه سوې وه چې د افغانستان دولت بايد د ملي مشارکت د اصل پر بنسټ جوړ سي، يانې د افغانستان ټولو قومونو ته برابره ونډه پکښې ورکړل سي، نو ما هم د يوه دولتي مامور په صفت ځان مکلف وگاڼه چې دغه پر بکړه عملي کړم. ماچي وکتل نو زموږ په رياست کې د يوه قوم مامورين ډېر او د بل قوم د لږول، ځکه مو نو ځيني مامورين ليري کړل چې په هغه ډله کې يو هم زلمي خان دی.

نصرو لالا د رئيس صاحب پخوانی باغوان او اوس ډېر سپين ږيري سړی و، پېنگی سور بڼه ږيره يې وله او يو زوړ پکول يې پر سر و، پر ملا را کړوپ او داسي ډنگرو لکه د پرتو گانښ لرگی. کله چې به مو د عمر پوښتنه ځني وکړه نو ده به ويل چې نور نه يم خبر خو زما مور دي خدای وبخښي راته ويل به يې چې ته د سقاوی په کال پيدا سوې يې، اوس نو تاسي حساب ورته وکړی چې د څو کالو به يم. نصرو لالا به هره ورځ له ځانه سره خپل يو اووه کلن لمسی هم راوست چې ټوله ورځ به يې د شعبې په کمپيوټر کې گېمونه کول.

يوه اوونۍ وروسته زموږ په شعبه کې دا خبره راپورته سوه چې دا څنگه ملي مشارکت دی چې د يوه قوم استازی دي مدير او نور دي عادي مامور، پياده او ټايبيسټ وي؟ زموږ مدير غمي خان که هر څومره د زده کړې، لياقت، رتبې

او اهلیت خبره کوله خو چانه ورسره منله ترډ پرو اوږدو بحثونو وروسته مو داسی پرېکړه وکړه چې مدیریت به د یوې یوې میاشتی لپاره د شعبي د ټولو کار کوونکو ترمنځ نوبتي وي. د پچي پر اساس لومړی زموږ د شعبي چپراسي، خيرو ماما مدير او غمی خان يې پر ځای چپراسي وټاکل سو. خيرو ماما یو اتیا کلن سپین ریری او په غوږو هم لږ دروند و چې د حاضری په کتاب کې به یې گوته لگوله. له کومې ورځې راهیسې چې خيرو ماما مدير سوی و نو په شعبه کې دومره کار نه و، بس ټوله ورځ به مو کیسې سره کولې چې اکثره به یې د خيرو ماما د عسکری د وختونو کیسې وې. که څه هم موږ دغه کیسې له ده څخه خوڅو ځله اورېدلي وې خو دا چې خيرو ماما اوس زموږ مدیر و، نو ناچاره و چې بیا یې هم واورو. د شعبي پر دروازه مو ولیکل چې غونډه روانه ده، لطفاً مزاحمت مه کوئ.

موږ په شعبه کې ځان ته جلا دېگ پخواوه، یوه ورځ د دوډی پر مهال خيرو ماما غاب ته وکتل، ویل او هو دا مو څومره ډېره مالگه وراچولې ده؟ دا خو زما فشار لوړوي. پخواني مدير غمي خان چې اشپزي اوس ده کوله وویل: زه حیران یم چې د چا غوښتنه ومنم؟ که دېگ ته لږ مالگه وراچوم نو نور همکاران وايي چې مالگه یې ولي لږده او که ډېره مالگه وراچوم نو تاسې وایاست چې مالگه یې ولي ډېره ده؟ خيرو ماما تندې تریو کړ او ویې ویل: اوس هغه پخواني وختونه تېر سوي دي، باید زموږ ټولو غوښتنې ومنل سي. بیا مو سره وویل چې جلا جلا دېگ خونه سو پخولای او نه په یوه دېگ کې د ټولو ذوقونه ځایبدلای سي نو ښه به دا وي چې تر دې وروسته به اشپزي هم په نوبت وي.

ما تر اوسه پوري دېگ نه و پوخ کړی، یوه ورځ مې دېگ له صابون څخه سم نه و پرېولی او کتغ مې پکښې پوخ کړی و. کله چې مو ډوډی وخوره نو دسترخوان لانه و ټول سوی چې نصرولالا پرنس لاس تېر کړ او سوکه د تشناب خواته روان سو. دی لانه وراوتلی چې غمي خان هم خپله گېډه په لاس کښېکښل او ځان یې د تشناب دروازې ته ورساوه. کله چې نصرولالا را و نه ووت نو غمي خان تندې تریو کړ او په درد یې وویل: نصرولالا ژر را ووزه، زه هم په تکلیف یم، هله ژر کوه! زه چې وایم کولمې مې غوټي غوټي پرې سوي. نصرولالا لکه د غمي خان خبره چې یې گرده سره نه وي اورېدلې نور هم وځنډېد، غمي خان غابونه سره وچپچل، د تشناب دروازه یې په زوره وروډبول او ویې ویل: ژر را ووزه دا ستا دپلار تشناب دی چې یو ساعت پکښې تېروي؟ په دې تشناب کې خو موږ ټول حق لرو، دا خو هغه پخواني وختونه نه دي. کله چې نصرولالا له تشناب څخه راووت نو غمي خان په قهر پر ورمندېه کړه، نصرولالا ځان یوې خواته کړ، غمی خان لکه غشی تشناب ته ننوت او دروازه یې په ځان پسې وتړله. تر دې وروسته مو یو مهالوېش جوړ کړ چې په هغه کې د هر قوم د مامورینو لپاره د تشناب وخت په دقیقو ښودل سوی و.

دوبی تېر سو او هوا سره سوه. زموږ شعبي د لمر خواته یوه کړکی درلوده چې پخوا به غمی خان نژدې ورته کښېناست. دی له دې امله گتمن و چې یو خو به ښه تود و او بل به یې د کړکی له لارې نسوار دباندې توف کول. یوه ورځ نصرولالا د غمي خان پر ځای ناست و چې غمی خان راغی. کله چې یې نصرولالا ولید چې ده پر ځای ناست

دی نو په خندا بې ورته وویل: نصر و لالا اوس به نو تود سوی بې بس ده زما له ځایه ولاړ سه. پر نصر و لالا دا خبره بده ولگېده، تندى بې تريو کړ او په درد بې وویل: ولي ولاړ سم؟ دا ځای خو يوازي ستا په پچه نه دی ختلی، مور ټول حق پکښي لرو، زما هم ساړه کېږي. تر دې وروسته پرېکړه وسوه چې کړکۍ ته به هم په نوبت سره کښېنو. د دې نوبت لپاره مو هم يو مهالوېش جوړ او پر کړکۍ مو ونښلاوه. يوه ورځ نصر و لالا وویل: نن مراجعین اکثره ديوه قوم او يوې سيمې ول، دې خبرې ته هم پام په کار دی. بيا مو د هر قوم د مراجعینو لپاره يو مهالوېش جوړ او د شعبي پر دروازه وځړاوه.

په کومه ورځ چې به ديوه قوم د مراجعینو نوبت و، نو کار به بې هماغه يوه مامور کاوه او په شعبه کې به د هماغه قوم په ژبه خبرې کېدې چې د شعبي نور مامورين به چندان نه په پوهېدل. دا چې په هماغه ورځ به نور مامورين بې کاره ول نو په خپلو څو کيو کې به ارام ویده ول.

يوه ورځ چې مور ټول ویده وو، د خيرو ماما دې خبرې راوېښ کړو: ايا دا انصاف دی چې يو مامور کار کوي او نور بېغمه ویده دي؟ بيا به مو داسي کول چې تر غرمې به مو کار کاوه او تر هغه وروسته به مو خوبونه کول. زمور ټاپېستي عايشه جاني چې به يو ساعت کار وکړ نو لاسونه به يې د کمپيوټر پر کيبورډ پراته او دا به خوب وړې وله. يوه ورځ په خوب کې له څوکۍ څخه پر مخي راولوېده او پزه يې ويني سوه. کله چې يې د پزي وینو ته پام سو نو په په چينغو يې وویل: د خدای لپاره دا انصاف دی چې يو مامور په زړه او بل په نوې څوکۍ کې ناست دی. سبا زمور د رياست اداري مدير مور ټولو ته يوه يوه نوې څرخي څوکۍ راوړل. اوس نو زمور څولۍ په غوړو کې وې، په څرخي څوکيو کې به موبنه درانه خوبونه کول چې خرهاري به مو ټوله شعبه پر سر اخیستې وله، په تېره بيا عايشه جاني خو داسي خرهاری کاوه لکه غويی چې دي تازه حلال کړی وي. اوس مور د ملي مشارکت شعار په برياليتوب سره عملي کړی و. که څه هم د خوب پر مهال زمور خرهاري توپير سره درلود خو په خوب کې مو داسي احساس کاوه لکه مور چې ټول يو وجود يو، ځکه چې زمور خوبونه او د هغه تعبيرونه يو ډول ول. يوه ورځ مي خوب لیده چې د ملي مشارکت اصل د افغانستان په ټولو ادارو کې عملي سوی دی. زده کړي، تجربې، تقوا او نورو کاري ځانگړتياوو ته هيڅ اړتيا نسته، زه د خپل قومي نوبت له مخي مدیریت، رياست، معينيت، وزارت او بالاخره ولسمشرۍ ته رسېدلې يم. دغه ډول خوب مي څو څو ځله وليد، يو عجيبه حالت و، کله چې به مو خپل خوب يو بل ته سره ووايه نو ټولو به يو ډول خوبونه ليدلي ول. زه په وينه يو عادي مامور وم چې د يوې مياشتې معاش به مي تر بلې مياشتې پورې نه رسېده، خو چې سترگي به مي پټې کړې نو ولسمشر به وم.

د ارگ مېلمستیا ولي وځنډېده؟

په ارگ کې دا مېلمستیا د یو شمېر قومي مشرانو په ویاړ جوړه سوې وه چې د کابینې غړیو، معینانو او والیانو هم برخه پکښې درلوده. ولسمشر په خورا خوښۍ د ډوډۍ خوړلو تالار ته راغی، خو کله چې د ډوډۍ خوړلو مېز ته کښېناست نو نابېره یې تندې تریو او له درده سور او ووبت. له دې سره سم ټول وار خطاسول چې یا خدایه څه پېښه سوه؟

ولسمشر مخ ته پروت د قورمې غاب ورپورته کړ، بوی یې کړ او بیا یې په درب بیرته پر مېز کښېښود. له دې درب سره لکه ځانمرگی برید چې سوی وي، د کابینې ټول غړي، معینان او والیان له خپلو ځایونو څخه ولاړ سول. یو وزیر چې تردې مهاله یې له لوږې پرله پسې اړمۍ کښلې، ناڅاپه یې خوله داسې کلکه بنده سوه لکه د یو چا ژامې چې د یخ له امله سره تېرې سې. ولسمشر وویل: اشپز چېرې دی، ژر یې راوغواړئ؟ اشپز چې تردې مهاله د ډوډۍ خوړلو د مېز تر څنګ ولاړ و، منډه کړه او ځان یې د یوه چاغ وزیر شا ته پټ کړ. دا چې ټولو کښته کتل نو د چا پام نه سو چې اشپز د وزیر شا ته پټ دی.

د ډوډۍ خوړلو په تالار کې چوپه چوپتیا خپره سوه، هیڅوک نه پوهېده چې څه پېښه سوه؟ د ولسمشر رنگ نور هم له درده سور سو او ورپسې زیاته یې کړه: له دې مملکت سره هیڅوک هم خواخوږي نه لري. دا چې موږ په خپل ارگ کې دومره بې پروا یو په ولایتونو کې به څه حال وي؟ دا حقیقت تاسې ټولو ته معلوم دی چې زموږ دولت د خیرات په پیسو چلېږي. زموږ یو دوست هیواد چې له ترهګرۍ سره په مبارزه کې زموږ کلک ملاتړی دی او زموږ سره یې بې قید و شرطه ملیونونه ډالره مرستې کړي، ولي یې داسې په اسانه له لاسه ورکړو؟ که دا کار کوو، نو ایا دا به له دې وطن سره جفا نه وي؟

ټولو په یوه خوله وویل: هو صاحب دا خو رښتیا هم چې له وطن سره لویه جفا ده. ولسمشر تر څه خندا وکړه او بیا یې وویل: نو چې داسې ده بیا تاسې سترګې نه لرئ؟

له دې خبرې سره سم په ټولو سرونه وڅرېدل. ولسمشر بیا د قورمې غاب ورپورته کړ او ویې ویل: تاسې ته معلومه ده چې سبا زموږ د دوست هیواد هندوستان ولسمشر کابل ته راځي. که تاسې سترګې درلودای او یا مو ډیپلوماټیکه تربیه درلودای، نو نن به مو د غوايي غوښي نه پخولای. کېدای سي د غوايي د غوښو بوی تر سبا پورې هم له لوښو څخه لیري نه سي. که پر دې نازولي مېلمه د غوايي د غوښو بوی ولگېده نو زموږ خو به پزه پرې سي.

تر دې وروسته باید په ارگ کې د غوايي غوښي ګرد سره پخې نه سي. بل دا چې ټول لوښي دي له ارگ څخه لري

یو وړل سی او پرځای دی یې نوي لوبنې رانیول سی، ځکه چې دا لوبنې د غوايي د غونډو بوی وهلي دي. تردې وروسته د خوراک په برخه کې د افغانستان دولت د سبزي خوړلو د سیاست ملاتړ کوي. په هر صورت تاسې خپله ډوډۍ وخورئ زه یې نه خورم د خدای په امان. له دې سره سم په تالار کې ناست ټول مېلمانې یو په بل پسې ولاړ سول او د ډوډۍ خوړلو تالار خالي پاته سو.

کاشکی د وزیر صاحب و طندار وای

له مشرانو مي اورېدلي ول چي يو معلم او بل هم خورډ ضابط پر يوه حال وي، خو عجيبه ده زه په دې دواړو کي يو هم نه يم بيا هم هيڅ مخ ته نه سم تلای. يوه شپه مي خپل ارواښاد پلار په خوب وليد، ويل گل جانه زويه څنگه يې؟ ما ويل پلاره بس پوښتنه مه کوه، يوه مي نه دوې کېږي. زموږ د دفتر نور کار کوونکي ورځ په ورځ مخ ته ځي، خو زه هغه د چا خبره بيا زه په گنده په ډوډۍ پسي گرځم، پلار مي وپوښتل: نو ولي مشکل څه دی؟

- مشکل دادی چي زه يوه داسي نيمگړتيا لرم چي زموږ په دفتر کي يې هيڅوک نه لري، که دا نيمگړتيا مي نه درلودای نو اوس به زما هم خولۍ په غوړو کي وای.

- څه نيمگړتيا لري؟ که پوهنتون دي مطلب وي نو هغه خو دي ويلی دی.

- نه بابا پوهنتون خو خپله زموږ رئيس، نصر و لالا هم نه دی ويلی.

- انگرېزي او کمپيوټر يادوي؟

- نه يو بل شی مي کم دی

- څه شی دي کم دی؟ پوهنتون دي ويلی دی، په انگرېزي او کمپيوټر پوهېږي، ښه ذهن لري، نور څه غواړي؟

- کاشکي دايو کمال مي هم نه درلودای، خو يوازي د نصر و لالا و طندار وای بس.

که سواد مي نه درلودای هم به مي ښه کار جوړ وای. نصر و لالا که څه هم بې سواده دی خو دا چي د وزير صاحب و طندار دی، هيڅوک د سواد پوښتنه نه ځني کوي.

سواد خو لا څه کوي، که عقل مي هم نه درلودای نو تر اوسني حال به مي ژوند ښه وای. د نصر و لالا و ورور جمال يو مخ له عقله خلاص، په اصطلاح بيا دی خو هغه دی نر غوندي زموږ اداري مدير دی، د چا پلار يې مخ ته نه سي درېدای. ياره زه خو وایم که خدای په غوړو کون پيدا کړی وای هم مي هيڅ پروا نه کېده. د نصر و لالا و راره، کون سردار که څه هم په دواړو غوړو نه اوري خو د خريدارۍ مسئول دی.

ځيني انډيوالان مي راته وايي چي ته د بلبانو په شان خوږه ژبه لري خو څه فايده؟ کاشکي گړدسره گونگی وای خو د وزير صاحب و طندار وای. گونگی نعيم چي د نصر و لالا باجه دی خدای بخت ورکړی دی، زموږ لوژستیک مدير دی.

خلک وايي چي ځواني لوی نعمت دی، خو ځواني له بخت سره خوند کوي، کنه تر دې ځوانۍ. خو سپين رپيرتوب ښه

دی. د نصر و لالا خوانبې (گل بېو) چې و وینې نو داسې کبار سوې، لکه د چمن او کوتی د لاری بس چې ډېر زوړ سي او په اصطلاح له اخ و ټوخه ولوېږي نو خاوندیې څوکی. ځني و کارې او بیا غوايي پکښې وړې، خو گل بېو د نامي لور بیا هم د خپل لور بخت له برکته له کاره نه ده لوېدلې او زموږ د استخدام مدیره ده. څوک څه خبر دي چې دا به د اویاوو کالو وي. مخ یې کندی کندی دی، خو دا لکه بولدو زر هره ورځ دغو کندیو ته خورا ډېر پوډر وراچوي. ظاهري بڼه یې د خپل کمال له برکته برابره ده او دفتري کار یې ټوله زه کوم.

مسلك او تجربه دي مي هم په اور پسې سي، لوېشتمې اسلم تر پروڼه پوري پنجر مين و، خو دا چې د رئيس صاحب د خاله زوی دی اوس چبر مين، ياني زموږ عمومي مدير دی.

کله نا کله مي په زړه کي راوگرځي چې کاشکي خومي مور د وزير صاحب و طنډاره وای. د نصر و لالا مرستيال اکبر ته گوره چې يو موټر اخلي او بل خرڅوي. يوه مياشت مخکي څارنوالی د يو ميليون افغانیو پر غلا ونيو، خو دا چې د وزير صاحب خور یې دی، درې ورځې وروسته بېرته راخوشي او اوس د پخوا په شان پر خپل ځای کار کوي.

زموږ د دفتر ټول مامورين سره خپلوان دي، لکه په تولسي ډرامه کي د (گویندر ویراني) غوندي يوه کورنۍ ده، نور یې څه کوي زموږ ریاست تیار (شانتی نیکیتن) دی. په دوی کي یوازي زه بلا وهلی هم د بل ولایت یم او هم له ویراني کورنۍ سره خپلوي نه لرم. اوس دي هم پر ما افرین سي چې د بل ولایت سپری یم او ځان مي ساتلی دی. یو متل دی چې وایي: شاباش دي پرانا سي چې له نهو منو اوږو څخه یې یوه پتیره پخه کړه. په دې باب مي ډېر چورت وهلی دی چې څنگه وکولای سم د ویراني کورنۍ غړی سم؟ خو څه وکړم ماته چل نه راځي.

گوانتنامو پارڪ!؟

د ڪندهار هوايي ڊگر:

د تحقيق په شعبه کي يو خارجي سپري او يو افغان ترجمان ناست ول د خارجي مخ تک سوراو داسي چاغ و لکه پر مخ چي څو غالبوزو (غومبسو) چيچلی وي خو ترجمان بېچاره بيا داسي ډنگر او نري و لکه د بايسکل پمپ. خارجي قلم او کاغذ راپورته کړ، ويل نوم دي څه شی دی؟ ما ويل نوم مي جانان دی. خارجي زما د نوم په اوربدو له ځايه ولاړ سو، په زوره زوره يې وخنډل، په چاغ مخ کي يې تنگي سترگي نوري هم تنگي سوې، دومره تنگي چي نژدې و پتې سوي وای. بس نور به نو څه درته ووايم داسي خوشاله سو لکه سپي ته چي غور هډوکی ورواچوي، خونابره يې تندي تريو سو، لکه بنځي ته چي د لنگون درد ورولاړسي، مخ يې په سره رنگ کي شنه لمبه وکړه، غابونه يې سره وچيچل او په ډډ او ازي يې وويل: بنه نو ته ملا جانان يې؟

- نه ملا نه يم، زه د اروزگان ولايت د چارچينو ولسوالۍ يو بزگريم

- درواغ مه وايه! ته د طالبانو د حکومت په دوهم کال کي د هرات والي نه وي؟

- نه صاحب، زه د طالبانو د حکومت تر پايه پوري په پاکستان کي وم او بل هغه وخت زه د څوارلسو کالو وم، تاد څوارلسو کالو هلک ليدلی وي چي والي وي؟

- که ته هرڅو نه کوبنس وکړي چي ځان پت کړي موردي بيا هم پېژنو

- قسم په خدای که درواغ درته وایم، که موزره ته نه لوپري راځی زموږ د مسجد له ملا او د کلي له ټولو خلکو څخه پوښتنه وکړی

- ملا او کليوال پرېږده، موږ ډېر اسناد لرو چي ته ملا جانان يې، هغه ملا جانان چي زموږ پر ضد يې په ډېرو عملياتو کي برخه اخيستي ده.

- دا تاسي څه وياست؟ زما په ټول ژوند کي مي په ټوپک والله که يو ټک هم کړی وي، خپله خواري او غريبي کوو، چا ويل چي ما ستاسي سره جنگونه کړي دي؟

- دا به وروسته درته ووايم چي موږ ته چا ويلي دي. اوس يوه بله پوښتنه درڅخه کوم. وږمه شپه ستاسي د کور مخ ته زموږ بې پيلوټه الوتکو د طالبانو يو موټر وويشت، ته دا ووايه چي په دې موټر کي څو طالبان مړه سول او د چا نفر ول؟

- صاحب هغه د طالبانو موٽر نه و، بلڪي زمور غوا وه

- ورڪ سه، ته وا مور غوا او موٽر نه سره پيٽنو؟ زمور خخه د شپي په تياره کي يوانچ شى نه خطا کپري، ٽير رنگه دوه سيٽه باى فور موٽر نه و؟

- درواغ نه درته وایم، قسم په خداى چي غوا وه.

خارجي تندي تريو کر او ترجمان ته بي اشاره وکره چي دى اوس بوزه.

د باگرام هوايي ډگر:

کله چي مي له سر خخه توره کخوره ليري کرل سوه نو گورم چي په يوه کوټه کي يم او يو خارجي سړى مي مخ ته ناست دى، خارجي د سترې مشي په ډول لاس راورد کر، ويل زما نوم جان دى. په پوښتنو يې لا شروع نه وه کرې چي خوله يې د خدا په ډول ويړه سوه، ما چي ده ته وکتل نو ما هم ورسره وخنډل. زما خدا به نوخه وه چي خان مي په لوى جنجال کي وچاوه. جان راولاړ سو او پر مخ يې يو خو چپلاخي ووهلم، ويل بي ادبه ته پر ما خاندې؟ ما ويل پر تا مي نه دي خندلي، ما چي ويل ته خاندې، ما هم درسره وخنډل. ترجمان په تريو تندي راته وويل چي مه خنده، د جان خوله دغسي ده سړى چي وايي راته خاندې. جان قلم او کاغذ مخ ته کښېښوول او ويې ويل: ښه ملا جانانه! ته اول مور ته دا ووايه چي ملا عمر چپري دى؟

- د خداى لپاره زه په ملا عمر خه خبر يم او بل چا ويل چي زه ملا جانان يم؟

- تا خپله وويل چي نوم دي جانان دى او ملا جانان خکه يې چي زمور سپي درته غپلي دي

- نو سپى خو هسي هم غايي؟

- زمور سپى ډېر هوښيار دى، هيڅکله به خايه چاته نه غايي، تراهر ډېر ښه پېژني. تا وليدل چي په شلو نفرو کي يې يوازي تاته وغپل.

- صاحب زما تر نيولو يو ساعت مخکي زمور کور بمبارد سو چي زما پلار او مور پکښي شهيدان سول، ښايي زما له کاليو به د باروتو بوى ولاړېده، خکه يې راته غپلي دي.

- يه داسي نه ده، زمور سپى هيڅکله زمور خپلو باروتو ته نه غايي. ښه اوس دا راته ووايه چي وړمه ورځ چي ته د چارچينو پر سرک ولاړ وې او په بوجى کي دي ماینونه اچولي ول، هغه دي چپري ښخ کرل؟

- صاحب قسم په خدای چي هغه زموږ د پالېز ژیر کډوان ول چي بازار ته مي د خرڅولو لپاره وړل. جان تردې پوښتني وروسته پر مخ یوه کلکه څپېره راکړه او ترجمان ته یې اشاره وکړه چي دی راڅخه وباسه. د گوانتنامو زندان:

لس ورځي پرله پسې یې د اوسپني په یوه تابوت کي اچولی وم، په تابوت کي داسي توره تیاره وه چي دلاس گوتي نه ښکارېدې، تابوت هیڅ سوری نه درلود، یوازي یې یوه توربخنه ښیښه درلوده، کله چي به مو شکایت کاوه نو پر دغه توره ښیښه به مولا س تېر کړ او عسکر به راغی. لسمه ورځ زما د تابوت سر خلاص سو او یوه ترجمان راته وویل چي راځه! ترجمان او یوه عسکر تر اوږو ونيولم او یوې کوتې ته یې بوتلم. په کوته کي یوه پنډه ښځه ناسته وه چي قلم او کاغذ یې مخ ته پراته ول. که څه هم دې خندل مگر زه نه پوهېږم چي راته خندل یې او که راباندي خندل یې، خو ما زړه نه سواي کولای چي و خاندم. هغې وویل: اسامه او ملا عمر چېرې دي؟

- نه يم خبر

- د پنتاگون او واشنگټن په پېښه کي د چالاس و؟

- قسم په خدای که زما لاس پکښې و؟

- په يمن کي چي پر کښتۍ برید و سو او څوارلس امریکایان پکښي ووژل سول، هغه مهال ته چېرې وي؟

- نه يم خبر، ما په خدای که په ټول ژوند کي کښتۍ لیدلې هم وي

- ته پوهېږې چي موږ ولي بندي کړی یې؟

- نو دا خو تاسي راته وواياست چي ولي مو بندي کړی يم؟ تاسي خو وایاست چي ته ملاجانان یې او زه ملاجانان نه يم

- نو که ته ملاجانان نه یې، ملاجانان چېرې دی؟

- زه څه خبر يم چي ملاجانان چېرې دی

- گوره دا کار ستا په خیر دی، یا خو ووايه چي ته خپله ملاجانان یې او که ملاجانان نه یې نو د ملاجانان په باره کي موږ ته معلومات راکړه، که دا معلومات دي راکړل نو بس په هغه ورځ دي خوشي کوو.

کله چي ما له دې دواړو خبرو څخه نټه (انکار) وکړ نو خارجي ښځي پر سترگو یوه کلکه څپېره ووهلم او عسکر ته

یې اشاره وکړه چې راڅخه وېې باسه. عسکر په سر توره کڅوړه راواغوستله او په یوه تنگ قفس کې یې واچولم. خوب، خوراک او هر څه مې په همدې قفس کې ول. څنگ ته مې د غسی نور قفسونه هم ول. ددې قفسونو بڼه والی دا و چې یو بل ته نژدې ول، یوه بندي د څنگ ملگری هم لیدای سوای او هم یې خبرې ورسره کولای سوای. کله چې به سهار راوینس سولو نو چا به ماشومان، چا به خپلوان او چا به خپل کور کلی په خوب لیدلي ول. له زندانه څخه خوشي کېدل خو به مو هره شپه په خوب لیدل.

یوه شپه مې خوب لیده چې په یوه لوی او بڼایسته پارک کې یم، داسې یو پارک وي چې هر ډول اسانتیاوي لري، نور یې څه کوي چې د هیڅ شي کمی پکښې نه وي. سهار مې دغه خوب خپل یوه گاونډي بندي ته ووايه، هغه راته وویل چې انشاء الله خدای به دي ازاد کړي.

په همدې شکنجو او ظلمونو کې دوه کاله راباندې تېر سول. یوه ورځ یې زما یو همسایه و ایست او پر ځای یې بل بندي هغه قفس ته راوست. همسایه ته مې وویل چې ته د کوم ځای یې؟ هغه راته وویل چې زما نوم ملا جانان دی او د کندهار ولایت د پنجوايي ولسوالۍ او سپدونکی یم.

په خبرو خبرو کې پوه سوم چې دا هغه ملا جانان و چې زه یې دده په نوم راوستلی وم. ملا جانان ته مې وویل چې د خدای پر پار، زما سره مرسته وکړه، ته خو هسي هم په بلا اخته سوی یې، زه یې ناحقه ستا په نوم راوستلی یم. ملا جانان وویل چې ما خو خپل نوم نه دی اړولی او نه مې خپل کارونه ځني پت کړي دي. له ملا جانان سره مې جوړه کړه چې دا وار به دواړه ورته وایو چې اصلي ملا جانان مخکې لا گوانتنامو ته راوستل سوی دی.

یوه ورځ یې تحقیق ته وغوښتل چې دا وار د تحقیق په شعبه کې نوی خارجي ناست و. مخ ته پراته کاغذ ته یې وکتل او بیا یې وویل: موږ په تېر تحقیق کې درڅخه غوښتي ول چې یا ووايه چې ته ملا جانان یې او یا د ملا جانان په اړه معلومات راکړه. اوس دي څنگه خوښه ده؟ ما ویل زه خو ښکاره خبره ده چې ملا جانان نه یم خو ملا جانان په لاس درکولای سم. په دې خبره خارجي دومره خوشاله سو چې تر خوله یې لکه غویي لویي لویي رمباري ووتلې. ماته یې وویل چې هله ژر راته ووايه چې ملا جانان چېرې دی؟

- په همدې زندان کې دی

- ټوکی مه کوه، سمه خبره وکړه

- ټوکی نه کوم، راځئ چې درته وېې نسیم، هغه په خپله خوله اقرار کوي چې زه ملا جانان یم

- تا پر موږ د بې عقلانو گمان کړی دی او په خپلو چتیا تو زموږ وخت ضایع کوي.

- چتیا نه دي، راځئ په خپله یې وگورئ، زما څنگ ته په فلاني قفس کې دی.

خارجي ته درد ورغي او عسڪر ته بي اشاره وڪڙه چي دي بوزه. عسڪر هم ترلاس ونيولم او د اوسپني په تابوت کي بي واچولم. سبا بي له تابوت خخه راوايستلم او د تحقيق شعبي ته بي بوتلم. د تحقيق مامور راته وويل چي مبارک دي سه، خوشي کبري، بيا بي يو کاغذ راواندي کړ او ويي ويل: دلته گوته ولگوه!

-زه خو بي نه سم ويلاي، دلته خه شي ليکل سوي دي؟

-دلته ليکل سوي چي زه د طالبانو او القاعده شبکي مهم غړي وم او اوس وعده کوم چي بيا به په تروريستي عملياتو کي برخه نه اخلم. زه د امريکا له متحده ايالاتو خخه مننه کوم چي په گوانتنامو پارک کي بي زما ډېره بڼه مېلمه پالنه کړي، په خپلو پيسو بي دي پارک ته راوستلي او اوس مي هم بيرته په خپلو پيسو کور ته استوي.

-د خدای لپاره زه کله طالب او القاعده وم؟

-ته خو خکه طالب او القاعده بي چي کله زمور سپي پر تا بوی وکيښ نو تا چيغه ورته ويلي دي او رتلي دي دي، بل دا چي په بوجي کي دي ماینونه اخيستي ول او غوښتل دي چي زمور ټانکونو ته بي ښخ کړي.

-دا درواغ دي، هغه خو کډوان ول

-کډوان ول او که روميان، خو زمور سره د ماینونو په نوم ثبت دي.

ما ورته وويل چي تاسي ټول درواغ وياست، زما سره مو خومره ظلمونه وکړل، ما ته مو بيخي د سړي په سترگه نه دي کتلي او اوس وياست چي ته په پارک کي اوسېدلې؟ خارجي په خندا يو کوچنی ټايپ ريکارډ راپورته کړ او ويي ويل: دا دی تا خپله ويلي دي چي زه په پارک کي اوسېرم او ډېر خوشاله يم. بيا بي زما هغه خوب چي انډيوالانو ته مي ويلي او دوی په غلا ثبت کړي و راته واوراوه. وروسته بي راته وويل چي ستا خونبه ده که گوته نه لگوې نو د تل لپاره به دلته بندي بي او که گوته لگوې نو خوشي کوو دي، خو په دي شرط چي چاته به نه وايي چي زه په زندان کي وم، بلکي ورته وايي به چي زه د امريکايانو په مالي لگښت د سيل او چکر لپاره د کيو با هيواد ته تللی وم. زه هم ناچاره سوم، گوته مي ولگو له او له زندانه راخوشي سوم.

اوس مي کله کله په زړه کي راوگرځي چي ياره جانانه که پوليس وای نو د دنيا په هيڅ کونج کي به څوک درخخه ورک سوی نه وای، وگوره ناټو، ايساف، امريکايان او ددوی انډيوالان خومره باتي ولي چي مور داسي تخنيک لرو او هيڅوک نه سي راخخه پتېداي، بيا بي هم ملاجانان پيدا نه کړ خو ما په يوازي سر او تش لاس ملاجانان پيدا کړ.

دلته د ولسمشر فرمان نه چلېږي

ولسمشر په مجلس کې په نوبت د هر چا ستونزو ته غوږ نیوه، کله چې زما نوبت راغی نو په لوړ او از او فاتحانه انداز یې راته وویل: معلم صاحب اوس خو به دي زړه پر ارامه سوی وي؟ څنگه سو پر هغه نومره ځمکه دي کور جوړ کړي کنه؟

- نه صاحب که رښتیا درته ووايم نو هغسي سرگردانه اولهاندې گرځم

- ولي ولي خدای دي يې خیر کړي؟ ماخو فرمان درکړی و

- صاحب زه به نو څه درته ووايم، ښاروال دومره زورور سپری دی چې زه يې له وېرې شکایت هم نه سم کولای

- په دي کې د وېرې څه خبره ده، ووايه!

- خبره داسي وه چې ستا فرمان مي يو کال شعبه په شعبه وگرځاوه، خو هيڅ گټه يې ونه کړه، اخير ښاروال سپينه خبره راته وکړه، ويل قسم په خدای چې پنځه زره ډالره را نه کړې که په ځمکه کې ستا کولنگ ووهل سي. ما ويل د خدای پر پار دا دی د ولسمشر فرمان راسره دی، ده ويل زه دي نه ولسمشر منم او نه يې فرمان، ورځه لاس دي خلاص!

ددې خبرې په اورېدو سره ولسمشر تک سور سو، يو سوړ اسوبلی يې وکښ، يو گيلاس اوبه يې پر سر پورته کړې او بيا يې وويل:

معلم صاحب ته بېغمه اوسه! دادی دا ټول خلک شاهدان دي، تر څو چې مي دا اوس اوس ستا کار نه وي در خلاص کړی، والله که يا خوب وکړم او يا خوراک، تا ماته مخکي ولي نه ويل؟ اوف اوف څومره به سرگردانه سوی يې! ته دا بدبختي وگوره، يو معلم بېچاره چې د اولاد په وچه ډوډی يې وس نه رسېږي پنځه زره ډالره به له کومه کړي؟ د مجلس خلکو ته يې وويل چې تاسي دلته اوسئ، زه ډېر ژر بيرته راځم.

ولسمشر زه تر لاس ونيولم او خپل دفتر ته يې بوتلم. هلته يې خپل سکريټر ته وويل چې هله ژر کوه فلانی راخبر کړه! ياره که رښتیا ووايم نو له ډېرې وارخطايی څخه مي د بدن وښتانه جگ جگ ودرېدل، ما ويل ښاروال به خامخا اعدام کړي، ځکه چې د ولسمشر او قانون سپکاوی يې کړی دی، بيا به مي ويل چې څه ښه دی چې دا رشوت خوره خو اعدام کړي، خلک به يې له شره خلاص سي، ده هم د چا دا نه منل، وايي: بازي بازي به ريش بابا بازي؟ بيا مي ويل چې دي ښاروال خوښه ډېرې پيسې ټولي کړي دي او ډېر زورور سپری هم دی، داسي نه وي چې په رشوت ځان خلاص کړي، سبا به تاته يو جنجال جوړ کړي. بيا به مي ځان ته په خپله ډاډ ورکاوه، ما ويل کله چې يو ولسمشر يوه

موضوع دومره جدي وگهني او دوسييه بي هم په خپله فيصله کړي نو د بناروال به څه حال وي؟ خداى خبر چي دومره موقع به پيدا کړي چي ځان خلاص کړي.

په زړه کي مي کرل او رېبل چي د سکرټراوازمي تر غورې سو او هغه سړى بي راوست چي ولسمشر ورته وييلي ول. د ولسمشر تندى و غورې بده، راولاړ سو زه بي په غېږ کي ونيولم او راته ويې ويل: يو متل دى چي وايي: غوټه چي په لاس خلاصېږي غاښ ته حاجت نسته، له بناروال صاحب سره نور جنجال مه کوه، ستا خو هسي هم ځمکه مطلب ده، نه دده محاکمه کول، زه به پنځه زره ډالره درکړم او وري بي کړه.

کله چي مي پيسې په جيب کي واچولې نو ولسمشر لاس پر اوږه راکنښېښود او په خندا بي راته وويل: گوره بيا ونه وايي چي په دولتي ادارو کي د خلکو کارونه ځنډېږي، دادى ستا کار په نيم ساعت کي خلاص سو.

افغانستان اپریل فول سو

واشنگټن: السلام علیکم

کابل: وعلیکم السلام، یاره لکه چي عمر مو ډېر دی، دا اوس مو یاد کړئ، هغه و چي تاسي تلیفون راوکړ. ښه څنگه یاست؟ دلته خو خیر و خیریت دی، الحمدلله نن مو ستاسي د عسکرو په اړه کوم بد خبر نه دی اورېدلی.

واشنگټن: بد خبر سته خو تاسي ځان ناگاره اچوئ

کابل: قسم په خدای که درواغ درته وایو، مور ډېر سهار تر خپل ملت د مخه لومړی ستاسي د سلامتۍ خبر اخلو، نن بیخي خیر و خیریت دی

واشنگټن: تاسي هم عجیبه خبري کوئ، په نن ورځ کي هم تاسي وایاست چي خیر و خیریت دی، لږ په مسئولیت زموږ پوښتني ته ځواب راکړئ، موږ ټوکي نه کوو، جدي موضوع ده

کابل: صاحب هیله کوو، تاسي خبره لږ واضح کړئ!

واشنگټن: ډېر د افسوس ځای دی چي یوه موضوع په نړیوالو رسنیو کي راځي، موږ دلته په واشنگټن کي په خبرېرو او تاسي هلته نه یاست خبر.

کابل: تاسي خو موږ ته وواياست چي څه خبره ده؟ موږ خو په خپله گناه هیڅ پوه نه سولو

واشنگټن: خبره دا ده چي نن سهار په اروزگان کي سبي (Sabi) ورکه سوې ده؟

کابل: سبي څوک ده؟

واشنگټن: سبي د استرالیایي ځواکونو یوه ماین پاله سپی ده

کابل: څه بابا! موږ چي ویل سړی ورک سوی دی، له سپی څخه مو هم دومره لویه کیسه جوړه کړه.

واشنگټن: گورئ دا یوه جدي موضوع ده. که بله ورځ مو داسي خبره وکړه، نو استرالیا څه چي موږ به هم له افغانستان څخه خپل عسکر وباسو، موږ ته خپله یوه سپی هم ډېره مهمه ده.

کابل: نه نه، هسي يوه ټوکه مو وکړه، بيا دا سي خبره نه کوو، خو گورئ چي له افغانستان څخه عسکر و نه باسئ، که نه زموږ نهه مننه اوږه به يوه پتيره سي.

واشنگټن: تاسي ته به خپلي ملي گټي ټوکي ښکاري، خو زموږ گټي هيڅ وخت د ټوکو په ژبه مه مطرح کوئ، کنه بيا خو پوهېږئ چي موږ څه کوو

کابل: زموږ ټوکه يوازي د سپي په اړه وه او هغه مو هم ځکه وکړه چي موږ او تاسي خو سره انډيوالان يو

واشنگټن: انډيوالي منډيوالي نسته، انډيوالي يوازي د گټو وي او نن زموږ د گټو خبره ده، ياني يوه غربي سپي ورکه سوې ده او دا ستاسي مسئوليت دی چي بايد ژر تر ژره يې پيدا او موږ ته يې را وسپارئ

کابل: تاسي لطفاً يوه دقيقه تلفون په غوږ کي ولرئ چي موږ امنيتي ارگانونو ته حکم وکړو چي ستاسي د سپي لتون پيل کړي

واشنگټن: نه بابا موږ يوه دقيقه نه سو کتلاي، تر تلفون وروسته ورته وواياست

کابل: ښه سمه ده خو که اجازه وي يوه خبره کولای سو؟

واشنگټن: خبره مو وکړئ!

کابل: تاسي به مو په انډيوالانو کي گڼئ يانه، خو پر موږ ډېر گران ياست، گورئ څه موده مخکي ستاسي ځواکونو په شينډنډ کي زموږ گڼ شمېر ملکي خلک ووژل خو موږ ستاسي څخه په رسمي ډول يوه تشه گيله هم و نه کړه.

واشنگټن: دا په تاسي پوري اړه لري چي د خپلو خلکو پوښتنه کوئ کنه، خو پر موږ خپل خلک څه چي خپل سپي هم ډېر گران دي. ما مخکي هم درته وويل چي دا يوه غربي سپي ده او غربي سپي خاوند لري. زما د خبري مطلب دا دی چي ددې کار پړه ستاسي پر غاړه ده

کابل: وبخښئ څنگه زموږ پر غاړه ده؟

واشنگټن: ځکه چي تاسي په دې اتو کالو کي يوازي امنيت هم را نه وست، که تاسي سياسي کفايت او ظرفيت درلودای نو نن به زموږ يوه با تجربه سپي نه ورکېده

کابل: نو په دې کي زموږ څه گناه ده؟ امنيت خو نړيوالو تر اهرگرو خراب کړی دی

واشنگټن: نو تاسي خو هم يوازي نه ياست، نړيواله ټولنه اوږه پر اوږه درسره ولاړه ده، ان دا چي ارگ مو هم نړيواله ټولنه ساتي

کابل: دیوې خبرې اجازه ده؟

واشنگټن: هو! خو په دې شرط چې تکراري خبره به نه وي

کابل: نه که مو خوا بد پېرې نه بې کوو

واشنگټن: خبره مو وکړئ!

کابل: که په ټول ژوند کې دیوې بې ادبۍ اجازه راکوئ نو موږ به ووايو چې نړيوالې ټولني هم په دې برخه کې خپلې ژمنې نه دي پوره کړي.

واشنگټن: کومې ژمنې بې نه دي پوره کړي؟

کابل: مثلاً په دومره وخت کې به په افغانستان کې تر اهرگر وځپو، ستاسې اردو او پولیس به در جوړ کړو، اقتصاد به مو پیاوړی کړو، افغانستان به له سره داسې ورغوو لکه جرمني، دا به وکړو او ها به وکړو.

واشنگټن: پوهېږئ چې زموږ دغه وعده په کوم تړون پورې اړه لري؟

کابل: دا خو بسکاره خبره ده چې د بن په تړون پورې اړه لري

واشنگټن: نه د بن په تړون پورې اړه نه لري، که ستاسې یاد وي نو موږ د بن له تړون څخه یوه میاشت مخکې تاسې ته وویل چې موږ په هر ډگر کې ستاسې سره ولاړ یو

کابل: هو زموږ یاد دي، نو بیا ولې اوس نه راسره در پېږئ؟

واشنگټن: اې ساده گانو! موږ دا منو چې ستاسې سره مو دغه وعده کړې دي خو پوهېږئ چې هغه کومه نېټه وه؟

کابل: یاره نه مو ده یاد

واشنگټن: ستاسې یوه کمزوري دغه ده چې حافظه مو چندان کار نه کوي، موږ دغه خبره د اپریل د میاشتې پر لومړۍ نېټه درته کړې وه، تاسې ته خو معلومه ده چې د اپریل لومړۍ نېټه د درواغو نړيواله ورځ ده.

کابل: نو تاسې خو تر هغه وروسته هم خپلې ژمنې نه دي پوره کړي

واشنگټن: زموږ ټولې ژمنې په هماغه یوه تړون پورې اړه لري چې د اپریل پر لومړۍ نېټه مو درسره کړې و

کابل: اوف! یانې موږ اپریل فول سولو؟

واشنگټين: نو ستاسي څه خيال دى؟ دا چي په دغه ورځ په ټوله نړۍ کي خلک درواغ وايي دومره مهمه نه ده، مهمه دا ده چي سړى په دغه ورځ ټوله نړۍ وغولوي. لکه څنگه چي امريکايان په نورو ډگرونو کي تر ټولو مخکي دي، دا دى په درواغو کي يې هم لومړى مقام وگاتېه، دې ته نو اپريل فول وايي!؟

کابل: اوس تاسي خو دا سيالي وگتله، موږ به ملت ته څه ځواب ورکوو؟

واشنگټين: که په درواغو وي نو چل يې ډېر اسانه دى، خو که په رښتيا ويلو وي نو تاسي خپله يوه د حل لاره ورته پيدا کړئ!

کابل: په درواغو څنگه ملت ته ځواب ورکوو؟

واشنگټين: واه واه! عجيبه خبره مو وکړه، لکه تاسي چي تر اوسه پوري خپل ملت ته هيڅکله درواغ نه وي ويلي.

کابل: درواغ، درواغ، اخير نور لا څونه درواغ؟

واشنگټين: گورئ موږ او تاسي خو يو بل بڼه سره پېژنو، موږ تاسي او تاسي خپل ملت ته درواغ وايست، داسي بڼه غوښتن او ښکرو درواغ.

کابل: موږ خو تل ستاسي خوښي ته گورو، ان دا چي درواغ مو هم تل ستاسي په خوښه ويلي دي، اوس هم ستاسي خوښه ده، ايا درواغ بيا څي پرېږدو؟

واشنگټين: نه بابا، درواغ مه پرېږدئ، داسي وکړئ چي يو يې موږ ته مه وايست او بل د يوه رسمي فرمان له لاري د اپريل لومړۍ نېټه د درواغو ويلو لپاره رسمي ورځ اعلان کړئ

کابل: هغه متل دى چي وايي ورانه به يې کړې، جوړه به يې نه کړې. وېرېږو چي په بلا مو اخته نه کړئ

واشنگټين: وار خطا کېږئ مه، تاسي اوس هم ددې ډگر اتلان ياست، ستاسي د حکومت په اړه دا مقوله ډېره مشهوره ده چي وايي: که ستاسي ټولي غوږي و عدې راټولي کړل سي نو دومره غوږي ځني ايستل کېږي چي يوه فابريکه يې هم نه سي توليدولای.

کابل: هو صاحب ستاسي خبره رښتيا ده، خو دا فابريکه هم ستاسي په همکاري جوړه سوې ده، بڼه اوس دا ووايست چي ددې کار گټه به څه وي؟

واشنگتن: گټه به یې دا وي چې که کومه مهمه ژمنه مو کوله نو په همدې ورځ به یې کوي، مثلاً که د خپل کار کلنی راپور مو ورکاوه او یا مو خپله کومه نوې طرح اعلانول نو باید د اپریل پر لومړۍ نېټه یې اعلان کړي، بیا که مو خپلي ژمني پوره هم نه کړي نو ملت به گيله نه درڅخه کوي.

کابل: خو...

واشنگتن: خو مه پکښې راباسئ، دا د نړیوالې ټولني امر دی، پوه سوئ؟

کابل: نه مطلب مي دا نه و چې ستاسي خبره نه منو، موږ ويل چې په گټو یې لږ پوه سو

واشنگتن: یاره تاسي خو په نیمه هیڅ نه پوهېږئ، هسي په موږ سپیني خبري کوي. نه وینئ چې موږ د ترهگری په نوم په افغانستان کي څنگه خپل نظامي حضور ته مشروعیت ورکړی دی؟ دغسي تاسي هم خپلو درواغو ته مشروعیت ورکړئ. نن داسي یو وخت دی چې باید سړی د هر کار لپاره جواز ولري. تاسي گورئ نن ورځ که څوک غواړي چې په افغانستان کي خلک مړه او یا برمه کړي نو امنیتي کمپنۍ جوړوي، که غواړي چې غلا وکړي نو (اینجوگاني) جوړوي. تاسي هم لومړی د درواغو لپاره یو د اوږو پزه جوړه کړئ او بیا یې نرغوندي وایاست!

کابل: پر غبرگو سترگو دغسي به وکړو

واشنگتن: دا کار ډېر ژر تجربه کړئ، موږ باور لرو چې خامخا بڼه نتیجه ورکوي، بڼه نور نو د خدای په امان

کابل: په مخه مو بڼه، ډاډه او سئ چې ستاسي سپی به هیڅکله ضایع نه سي، له تلیفون کولو څخه مو ډېره ډېره مننه

سبا سهار له ارگ څخه یو فرمان صادر سو. په فرمان کي د اپریل لومړۍ نېټه چې د وري د میاشتي له دوولسمي نېټې سره سمون خوري د درواغو ویلو لپاره د رسمي ورځي په صفت اعلان سوه. په فرمان کي دا هم راغلي وه چې په دې ورځ کي دولتي چارواکي، سیاسي گوندونه، مدني ټولني او اینجوگاني د درواغو ویلو اجازه لري خو د ملت لپاره درواغ ویل گناه ده. څه موده وروسته د حساب ورکولو ورځ د اپریل لومړۍ نېټه وټاکل سوه، دغه ډول په همدې ورځ د نوي منتخب دولت طرح هم اعلان سوه چې امنیت، له طالبانو سره خبري اتري، د ترهگری پر وړاندي مبارزه، د کوکنارو کښت، د فساد له منځه وړل، بیا رغونه او د ملي اردو او پولیسو جوړول یې مهمي برخي وې.

(۱): ازادی راډیو خبر ورکړ چې یوه بم موندونکې استرالیایی سپی چې د

(۲۰۰۸) ميلادي کال په سېپټمبر کي په اروښگان کي د جگړې پر مهال ورکه سوې وه، څوارلس مياشتي وروسته، يانې د ۲۰۱۰ ميلادي کال د نوامبر د مياشتي پر (۱۲) نېټه پيدا او بيرته د استراليايي ځواکونو اډې ته ورسول سو. د استراليا صدر اعظم (کيونيډ) په دغه ورځ نابره اروښگان ته سفر وکړ او د خپلي وطنداري سپي په راخوشي کېدو يې خورا ډېره خوښي وښوده.

د ږندو حکومت

په افغانستان کې په هر یوه ساعت کې شپږ لورپورې دولتي چارواکي په سترگو ږندېږي. دغه خبره په افغانستان کې د نړیوال روغتيايي سازمان استازي ډاکټر پيټر گراژډ لید د نړیوالې ورځې په مناسبت وکړل، ده زیاته کړه چې د دغو ږاندو په سلو کې شل یې بهرنیان او پاته نور یې افغانان دي. په بهرنیو ږاندو کې ملکي خلک هم شامل دي، خو افغانان ټول لورپورې دولتي چارواکي او یا په دولت پورې تړلي خلک دي.

یاد سوي ږانده اکثره د دوبي په موسم کې د افغانستان د کابل په شیرپور، وزیر اکبر خان مېنه، خوشال خان مېنه، کارته سه، کارته چار، کارته پروان او خیر خانه مېنه کې اوسېږي خو په ژمي کې دبی، امریکا، انگلستان، جرمني، بنکاک، سویس او داسې نورو بهرنیو هیوادونو ته ځي. د دوی کاروبار ډېر سترې دی، ځکه چې ټوله ورځ د ډالرو جوالیتوب کوي او یو گړی هم آرام نه کېښي. دغه ږانده خلک د دولت په مهمو پوستونو کې کار کوي، لکه په ولسي جرگه کې د دولت پر کړنو د څار کمیسون، د قانون پر پلي کېدو د نظارت کمېټه، د فساد پر ضد د څار کمېټه، له افغانستان سره د بهرنیو مرستو د څار کمېټه، د انتخاباتو د څار کمېټه، پر رسنیو د نظارت کمیسون، د محبسونو د نظارت کمیسون، د اروپایي ټولني له خوا د افغانستان پر انتخاباتو د نظارت اداره، ملي امنیت، لویه څارنوالی، یوناما، د بشري حقونو د څار کمیسون او نورو مهمو ادارو کې کار کوي.

ډاکټر گراژو ویل چې د دغو ناروغانو پر سترگو لومړی د ډالرو پردې غوږېږي چې بیا یې ورو ورو لید کمېږي او په پای کې یو مخ ږندېږي. کله چې ږوند سو بیا یوازې ډالرو او د ډالرو پیدا کولو لار او گودرویني. ډاکټر گراژاند پښه وښووله چې دا ستونزه په افغانستان کې مخ پر ډېرېدو ده، ځکه چې دا ناروغي ساري او میراثي ده، یانې هم له مور او پلار څخه اولاد ته لېږدول کېږي او هم هغه څوک په اخته کېږي چې له دوی سره یو ځای کار کوي. که څه هم نوري ساري ناروغي د تماس، هوا، گډ خوراک او نورو لارو له ناروغ څخه روغ سړي ته ورځي خو دا ناروغي یوازې د گډ فکر او کار کولو له لارې روغ انسان ته لېږدول کېږي. ډاکټر گراژو ویل چې په دې ناروغي هغه خلک ډېر ژر اخته کېږي چې پخوا یې پر سترگو د ایرانی تومنو، پاکستانی کالدارو او روسي روبلو پردې غوږېږي وي. په دې ناروغي کې څه هم په هر موسم کې انسان اخته کېدای سي خو د ولایتي شوراگانو، ولسي جرگې او ولسمشرۍ انتخاباتو او له افغانستان سره د مرستو په باب کنفرانسونو پر مهال په دې ناروغي د اخته کېدو چانس تر بل هر وخت ډېر دی.

اتیا کلن بوډا چې د نوم له ښوولو یې ډډه کوله وویل چې زوی یې په غبرگو سترگو ږوند دی، دی وايي چې زوی یې مخکې په سترگو جوړ او هر څه یې سم لیدای سواي، خو له کومې ورځې راهیسي چې یې د انتخاباتو د کمیسون د نظارت په څانگه کې کار شروع کړی نو ورځ په ورځ یې د سترگو لید کمېده چې وروسته بیخي ږوند سو. دی وايي چې که څه هم دوی اوس په بوجیو بوجیو ډالر لري خو ستونزه دا ده چې زوی یې یوازې ډالرویني او ډالر پېژني، نور

نه مور او پلار پېژني او نه هم نور خپلوان ، ان دا چې خپل ولس بيخي ځيني هېر سوی دی. دغه سپری وایي چې زوی یې نه یوازې دا چې له ډالرو پرته څوک نه ویني، بلکې څه اوري هم نه، بس یوازې هغه څه اوري چې د ډالرو په باب وي.

یو روغتیایي کارپوه چې ده هم له نوم ښوولو ډډه وکړه ددې ناروغۍ د ښو نښانو په باب وویل چې، دا ناروغي د ډالرو په اندازې او سیاسي موقف پورې اړه لري، یانې کله چې د یو چا ډالریخي ډېر او سیاسي دریځ یې لوړ وي، نو نه یوازې دا چې په سترگو رنډېږي، بلکې په غوږو کون او پر دې سربېره یې یوه سترگه هم رپېږي. دی زیاتوي چې دا ناروغي یو څو کاله یوازې له سترگو سره کار لري خو وروسته د انسان عقل هم اغېزمن کوي، یانې وروسته د ناروغ عقل یوازې د ډالرو په اړه کار کوي او بس.

د جمهوري ریاست یوه ویاند وویل چې په دې ورځو کې د نړیوالې ټولني له خوا پر افغان دولت فشار ډېر سوی چې په دولت کې اداري فساد ډېر سوی او دولت پر خپلو فعالیتونو واک او کنټرول له لاسه ورکړی دی، ځکه نو دولت پرېکړه کړې چې د دولت پر مهمو پوستونو رانده خلک وگماري چې د دولت او بهرنیانو ټولې کړنې او فعالیتونه په خپلو سترگو ویني او په دقیقه توگه یې وڅاري.

د افغانستان د دولتي روغتیا وزارت وایي چې دا ناروغي په دولت کې دومره ډېره سوې چې ان تر اړه پورې هم رسېدلې ده. دا وزارت اندېښنه ښيي چې که ددې ناروغۍ مخه ونه نیول سي نو په راتلونکو څلورو کالو کې به د دولت ټول مامورین په سترگو رانده او په غوږو کاڼه سي.

له بلې خوا ولسي خلک ددې ناروغۍ په اړه ژوره اندېښنه لري. د کابل ولایت یو ځوان چې گرابي یې شکېدلي او د میرویس میدان پر چوک د مزدوری لپاره ولاړ دی وایي چې دی له یوې اوونۍ راهیسي د خواری او مزدوری لپاره راځي خو کار نه مومي او بیرته کور ته وږی تږی ځي، دی وایي چې دولتي چارواکي په سترگو رانده سوي او د دوی لوربه، تنده او بېوزلي گړد سره په سترگو نه ویني.

د کندهار د شاه ولیکوټ ولسوالۍ یوه سپین سرې ښځه چې د بهرنیو ځواکونو په بمباریو کې یې ټوله کورنۍ وژل سوي او خپله یې هم یو لاس پرې سوی وایي چې، دولتي چارواکي نه یوازې دا چې په سترگو رانده سوي، بلکې په غوږو هم کاڼه سوي دي، ځکه چې د دوی ژړاوي او نارې اسمان ته رسېږي خو چارواکي یې نه اوري.

اوسمهال عام افغانان په دې فکر کې دي چې څنگه ددې خطرناکې ناروغۍ مخه ونیسي، خولا تر اوسه ددې ناروغۍ کوم موثر علاج نه دی موندل سوی. په افغانستان کې د یوه خصوصي بانک مشر، ډالریوهم زمری خان وایي چې دا ناروغي هېڅ علاج نه لري، خو دا چې ملت ناخوښه دی نو یوه لاره یې دا ده چې نړیواله ټولنه له افغانستان

سره خپلي ډالري مرستي نوري هم زياتي کړي، ددې کار په نتيجه کي به د ټول ملت پر سترگو د ډالرو پرده وغورځوي، بيا به نو ټول ملت پوند وي او د افغان دولت او نړيوالي ټولني کړه وړه به نه وييني.

بيا د پيسو کڅوړي راغلي ...

مدعي: قاضي صاحب دا سپري درواغ وايي، دا ځمکه زما ده او ده په زوره راڅخه نيولې ده، ها دا يې قبالة ده!

قاضي: څه بابا قواله مواله په درد نه خوري، ورسه شاهدان راوله!

مدعي: سمه ده صاحب، د دوو شاهدانو پر ځای به شل شاهدان راوالم

قاضي: گوره پام دي وي چي د افغانانو شاهدي نه منل کېږي، بايد بهرني شاهدان راولې او بل دا چي په دې مسئله کي د نړيوالي ټولني اجماع هم ضروري ده

مدعي: قاضي صاحب شاهدان پېژنم، خو دا جماع يې څه شی ده؟

قاضي: بدبخته جماع نه، اجماع. اجماع دا ده چي بايد خوزه نغره شاهدي ورکړي چي دا ځمکه رښتيا ستاده

مدعي: نه سي کېدای چي د خارجي شاهدانو پر ځای افغاني شاهدان راوالم؟

قاضي: که موږ خپلي لانجې خپله او ارولاي سواي نو بيا نړيوالي ټولني ته څه ضرورت و؟ ته تر اوسه هم د فيل په غوږ کي ويده يې، اوس هيڅ مسئله له نړيوالي ټولني پرته نه حل کېږي، پوه سوي؟

مدعي: قاضي صاحب د خداي پر پار يوه لاره خورا ونښه، زه اوس څه وکړم؟

قاضي: لاره دا ده چي زر نغره امريکايي شاهدان راوله، دا شاهدان بايد اوږدې څني ولري خو بايد ږيره او برېتونه يې پاک خړيلي وي او که دا کار نه سي کولای نو بيا بل کار وکړه!

مدعي: کوم کار؟

قاضي: اتيا زره پاکستاني شاهدان راوله، دې شاهدانو بايد ږيري او برېتونه خړيلي او قره قلي خولي يې پر سر وي، خو که دا کار هم نه سي کولای نو يوه بله لاره هم سته

مدعي: کومه لاره؟

قاضي: يو مليون ايراني شاهدان راوله، دا شاهدان بايد ښه مبارکه سپينه ږيره او برېتونه ولري او ددې تر څنگ يې بايد توري لنگوتې هم تړلي وي

مدعي: قاضي صاحب ستا قربان سم، زه په ټوله ژوند کي خارج ملک ته نه يم تللی، دومره شاهدان به څنگه راوالم؟

قاضي: خارج ته ولي ځي؟ وطن له امريکايانو، ايرانيانو او پاکستانيانو ډک دی، هر څومره چي وغواړي پيدا کېږي، خيزه به لاره درونښيم، پوليسه ورسه دی پوه کړه!

پوليس: پر غبرگو سترگو قاضي صاحب

پوليس تر لاس ونيولم، يو گونبه ځای ته يې بوتلم او په خندا يې راته وويل: څومره ساده سپړي يې، قاضي صاحب څو واره په اشاره کي درته وويل، خو ته سر نه خلاصوي. له امريکايي شاهدانو څخه د قاضي صاحب مطلب دا و چې زرا امريکايي ډالر راوړه او له پاکستاني شاهدانو څخه يې هدف اتيا زره کالداري دي، دغه ډول ايراني شاهدان دا مانا چي يو مليون تومنه راوړه. گوره سر خلاص کړه، که په دې محکمه کي دي دعوه بابلول، نو په بله محکمه کي تر دې ډېر شاهدان در څخه غواړي، نور نو ستا خونبه ده. ته بيا هم بختور سپړي يې چي دوسيه دي په يوه عادل قاضي پوري اړه لري، ددې محکمې په ټولو قاضيانو کي تر دې بل عادل او زړه سواند قاضي نسته. ما وپوښتل چي يو څه افغانۍ لرم، قاضي صاحب ولي افغانۍ نه اخلي؟ پوليس په خندا وويل: په ټول دولت کي دغه حال دی، ان دا چي زموږ ارگ ته هم په کڅوړو کي ډالر، کالداري او تومنونه راځي، دانن هم څو کڅوړي ارگ ته راغلي. زه هم له محکمې راووتم چي د قاضي صاحب لپاره پيسې برابرې کړم، دا چي پيسو ته مي ډېره اړتيا درلوده نو د پيسو کڅوړي مي له ياده نه وتلې، ورومي له ځانه سره وويل:

بياد پيسو کڅوړي راغلي

يا به ډالروي يا روپۍ يا تومنونه

د تپلو ولاڙ ٽانڪرونه او دارگ روان بانڊارونه

قهرجن مظاهريچيان د سفارت مخ ته راٿول سوي ول، د (مردي وي) چيغي لانه وي ارامي سوي چي د هغه هيواد د ولسمشر له عڪس خخه لمبې پورته سوي، وروسته پر سفارت د ورسٽو هگيو باران جوږ سو او د سفارت پر دروازه څرول سوي عڪس په هگيو تک ٿرپ سو، د هگيو په باران کي خلکو نوري هم په زوره چيغي کړي:

- يوه ورځ يې نه ده، دا ملک هره ورځ زموږ سره ناروا کوي

- کله زموږ خلک په گوليو ولي

- کله يې په زندانو کي اچوي

- کله يې اعداموي

- کله يې پر مخ تيزاب ورياشي

- لايي زړه نه دی سوږ سوي، دا دی اوس يې زموږ د تيلو ٽانڪرونه درولي دي، خو موږ يې هم نه پرېږدو او خپل کسات خامخائي اخلو.

په ارگ کي په دې باب د کابينې بيړنۍ غونډه رابلل سوي وه، ولسمشر په ډډ اواز وويل: ايران خونه زموږ د گاونډيتوب او نه د انډيوالي خاطر وکړ، ان دا چي ما خپل لومړي مرستيال ورو استاوه، يوازي مرستيال نه، بلکي مارشال مي هم ورو استاوه، داسي يو مارشال چي د ټولي نړۍ پوځي ځواکونو ته يې لاس ورکړی دی، که نور څه نه وي نو د مارشال صاحب د الوتکي ټانکۍ خو به يې له تپلو وړ ډکه کړي وای، زړه مي غواړي چي د هلمند اوبه پر بندي کړم.

د اوبو او برېښنا وزير په ډيره کي گوتي تېري کړي او ويې ويل: صاحب پام کوه پام! اوس خو يې يوازي تپل را باندي بند کړي دي، خو که دا کار مو وکړ نو زما خخه به وزارت هم واخلي. د ولسمشر د و هم مرستيال پر سرلنگوټه ټينگه کړه او ويې ويل: وزير صاحب ښه وايي، هغوی پر دې کار هم ډېر په قهر دي چي زموږ خلکو ولي د دوی د سفارت مخ ته مظاهره کړې ده؟ اوس هم که هغوی خبر سول چي موږ په دې اړه د وزيرانو غونډه رابللې ده، نو ما به له مرستياليه ليري کړي او پر تاسي به خدای دي يې نه کوي د پيسو کڅوړي بندي کړي. ولسمشر يې خبره ونيول او ويې ويل: نه نه نه! ډېر پام به کوي چي کڅوړي بندي نه سي، بايد د دې غونډي راپور هم په رسنيو کي خپور نه سي، کنه نو زموږ يو من اوږه به يوه پتيره سي.

د اطلاعاتو او فرهنگ وزیر خو واره ژبه پر شونډو تېره کړه، د قره قل د پوستکي پکول يې پر تندي راڅوړ کړ او ويې ويل: رئيس صاحب تاسي بېغمه اوسئ، تر څو چي زه په دې وزارت کي يم نو له دولتي رسنيو څخه به هيڅ داسي څه خپاره نه سي چي په هغه ايران خوابدي کېږي، ان دا چي موږ د سفارت مخ ته د مظاهرو راپور هم خپور نه کړ. د ولسمشر تندي ورين سو او ويې ويل: افرين! دې ته نو ډيپلوماسي وايي، خو په هر صورت بايد يوه د اوږو پزه جوړه سي چي ملت ارام سي، بيخي يې غوږونه راوڅوړل.

په دې وخت کي د بهرنيو چارو وزير په غاړه کي ژيړه نيکتايي ټينگه کړه او ويې ويل: رئيس صاحب تاسي ډېر مهربانه ياست او په دې برخه کي له گاونډي هيواد سره ډېر له زړه سوي ډک چلند کوي خو زه دومره حوصله نه لرم، ته نه يې خبر، ما داسي غاښ ماتوونکي ځواب ورکړ چي تر اوسه به هيچا نه وي ورکړي. ناڅاپه د ولسمشر او وزيرانو سره د بهرنيو چارو د وزير خواته کاره سول او يو په بل پسي چيغي پورته سوي: خدايه فضل وکړي، څه دي وکړل؟ ولسمشر په وار خطايي وپوښتل: خداي دي خوار کړه لکه چي کور دي پر چرگه رابار کړه څنگه؟ د بهرنيو چارو وزير په فاتحانه ډول غاړه اوږده کړه او ويې ويل: کله چي د سفارت مخ ته مظاهره وسوه نو د ايران د بهرنيو چارو وزير ما ته وويل: په يوه ساعت کي په دې باب څېړنه وکړه چي ددې مظاهري تر شا د چالاس و او بيا دغه معلومات او اسناد موږ ته را وسپاره، خو ما يې هم داسي څپلي پر پښو ور سمي کړي چي څه درته ووايم. ولسمشر په وار خطايي وويل: د ظالم زويه ژرو ووايه څه دي ورته وويل؟ د بهرنيو چارو وزير سوکه وويل: مارښتيا هم په يوه ساعت کي څېړنه وکړل، خو دوی ته مي دا معلومات او اسناد د يوه ساعت پر ځای دوه ساعته وروسته ور وسپارل البته دا خبره دي يوازي ستاسي سره وي، تر اوسه هيڅوک نه دي خبر.

ولسمشر په خدا وويل: ياره افرين! ډېر دي ښه کړي دي، دا ستا تر خبري پوري ما ته يوه کيسه راياده سوه. وايي چي د يوه چرسې غوږو ته موږک وړلوېدلی و، چرسې ملا ته راغی وويل، ملا صاحب غوږو ته مي موږک وړلوېدلی دی يوه چاره راوښييه؟ خو گوره پام دي وي چي غوږي مردار نه کړي، نور نو ستا خوښه ده. ملا بېچاره حيران سو چي اوس څه وکړي؟ تر لږ چورت وهلو وروسته يې چرسې ته وويل: راغلي او پېچلي دي په کتابو کي د متاخرينو چي که يوه موږک منډي وهلي له وېرې د پيشي، پام يې نه و او ولوېدئ په غوږو کي د يو چا، پوره و اجل ددغه موږک او هلته مړ سو، نو پس موږک پاک شهيد دی او د شهادت له برکته يې غوږي هم حلال دي، الا په مانا د لاکن ده، لاکن دومره خبره ده چي که موږک غوښتل و خوري غوږي بې اجازې او دا موږک مړ سو په غوږو کي، نو د گېډي مختار ملا صاحب وايي چي موږک حرام خوره دی، نو په دې صورت کي موږک مردار، خو غوږي حلال دي. له دې کيسې سره ټولو وزيرانو وخنډل، ولسمشر وويل: ياره وزير صاحب تاسي هم داسي کار کړی دی چي غوږي مونه دي مردار کړي، ياني د پيسو له کڅوړو سره مو هيڅ غرض نه دی کړی.

یوه وزیر چې خوله یې بې خونده نیولې وه او داسې ښکارېده چې خندا نه ورځي خو د نورو لپاره خاندې، ترڅه خدا وکړه او ویې ویل: دا زموږ او ستاسې غورې به څنگه سي، دا حلال دي که مردار؟ دې غور و ته خو د یوه پرځای شو موږکان ورلوېدلې دي. د حج او اوقافو وزیر یې خبره و نیول: څرنگه چې دا یوه فقهي مسئله ده نو په دې باب به زه یو څه رڼا واچوم. خبره دا ده چې دا موږکان حلال دي، ځکه چې د مضر او مردارو موږکانو مخه یې نیولې ده، نو یو شی چې خپله حلال وي بل شی نه مردار وي. ورپسې د عامې روغتیا وزیر وویل: وزیر صاحب رښتیا وايي، دا لکه د انسان په وجود کې چې یو ډول گتور مکرېونه سته، دا مکرېونه داسې خوی لري چې مضر مکرېونه خوري او له منځه یې وړي، نو انسان ته د دغه ډول مکرېونو موجودیت ضروري څو څه، چې بیخي لازمي دی. د مالیې وزیر ورپسې وویل: اې وروره، ستا ولي زړه درد کوي؟ که موږکان پردي دي نو غورې خو هم زموږ نه دي، یوازي د غورو ټیم (ډبه) زموږ ده.

په دې وخت کې یو چا د پیسو یوه کڅوړه د ولسمشر مخ ته کښېښووله، دا کڅوړه د افغانستان له بیرغ څخه جوړه سوې وه، ولسمشر په داسې حال کې چې په برېتو کې یې خندل په کڅوړه گوتې ووهلې، ټولو وزیرانو په کڅوړه کې سترگې داسې ښخي کړې لکه د نانوایي مخ ته چې غریبان راټول وي او ډوډۍ ته یې سترگې نیولې وي، تر لږ څنډ وروسته کڅوړه خلاصه سوه، خو خبره بل ډول وه، دا ځل کڅوړه له پیسو نه، بلکې له تیلو ډکه وه. لکه د پیریانو په مجلس کې چې بسم الله وویل سي، ټول وزیران پټه خوله کښېناستل او وارخطا وارخطا یې یو بل ته سره وکتل، د ولسمشر دوهم مرستیال د خبرو وارونیو او په ژرغونې اوازیې وویل: موږ او تاسې یوه لویه اشتباه وکړه چې خپل دوست هیواد ته مو یو ساعت ناوخته معلومات ورکړل، ځکه خو هغوی دا ځل موږ ته په کڅوړه کې د پیسو پرځای تېل راواستول، تردې خبرې وروسته په مجلس کې چوپتیا خپره سوه او غونډه هم پای ته ورسېده.

کله چې وزیران له ارگ څخه راوتل نو په دې وخت کې تېز باد چلېده، خو د ارگ پر لویه دروازه څړول سوی ملي بیرغ نه رپېده، لکه افغان دولت چې د گاونډي هیواد په خوښه پر خپل ملي غرور تېل شیندلي او اوس نیت لري چې اور ورواچوي.

جنرال فیل

په مسجد کي د فاتحې کمبلي اواړي دي، قاري په لوړ او از قرائت وايي، خلک ليکه ليکه ورته ناست دي، په چا سر څرپري او چا بيا سر پرزنگانه ايښی دی، ټول پټه خوله ناست او قرائت ته يې غوږ نيولی دی. يوه شيبه وروسته قرائت خلاص سو، دعا هم تمامه سوه، له دې سره سم د خلکو او ازونه پورته سول، اکثر و خلکو د وژل سويو خلکو د ژوند په باب خبري سره کولې. دا فاتحه د هغو ملکي خلکو لپاره وه چې پرون د بهرنيانو په هوايي بريد کي وژل سوي ول. يو څو دقيقې وروسته بيا قاري غاړه تازه کړه او قرائت يې پيل کړ، په مسجد کي چوپتيا خپره سوه، خو ډېر ژر د والي د تيليفون زنگ دغه چوپتيا ماته کړه. والي وويل: بلې!

جنرال فیل: د سپيشل فورس له دفتر څخه جنرال فیل خبري کوم

والي: او هو جنرال صاحب جوړ په خير، جوړ په خير، امر وکړئ صاحب!

جنرال فیل: موږ هم د ولسي خلکو په وژنه سخت خواشيني يو او غواړو چې تاسي او د وژل سويو خلکو خپلوانو ته فاتحه درکړو

والي: نو تاسي به موږ ته فاتحه څنگه راکړئ؟ ځکه چې فاتحه په مسجد کي ده او خلک نه غواړي چې تاسي دي مسجد ته راسئ

جنرال فیل: نو داسي به وکړو چې دغه خلک به خپل دفتر ته راوغواړو او دلته به فاتحه ورکړو، خو دوه نور ټکي هم واوړه!

والي: مهرباني وکړئ!

جنرال فیل: موږ په پام کي لرو د وژل سويو خلکو له وارثينو سره مرسته وکړو او ددې تر څنگ پر هغوی يو ښه زېری هم وکړو

والي: د څه شي زېری؟

جنرال فیل: دا زېری د هر افغان هيله ده، خو دا زېری ستا لپاره نه دی

والي: بس ستاسي خوبه ه، اوس امر وکړئ چې زه په دې لاره کي څه کولای شم؟

جنرال فیل: تاسي د يو څو مهمو قومي مشرانو او شهيدانو د وارثينو يو لست جوړ کړئ، هغوی ته وواياست چې سبا زموږ مېلمانه دي، تاسي هم ورسره راسئ

والي: پرغبرگو سترگو صاحب، همداسی به وکرم

د سپیشل فورس یا د ځانگړو قواوو په دفتر کې قومي مشران، د شهیدانو وارثین او بهرني جنرالان ناست دي. جنرال فیل ستيج ته راولاړ سو او ويې ويل: موږ د ملکي خلکو په وژنه سخت خواشيني يو، خدای دي دوی وبخښي او تاسي ته دي د زړه صبر درکړي. زموږ په کلتور کې د خواشینی څرگندولو لپاره يو څو دقيقې پته خوله کښېنو خو نن دا کار نه سو کولای، ځکه چې موږ ته وخت ډېر مهم دی، ستاسي د امنيت، سولي او خوشاله ژوند په باب ډېر مسئولیتونه راپه غاړه دي، نو ښه به دا وي چې دا پنځه دقيقې وخت هم ستاسي په خدمت کې ولگوو. تاسي يې وینئ چې د تالار مخ ته زموږ سپی ولاړ دی او ډېر غاږي، موږ د خپل سپي غيا هم نه بندوو، ځکه دی هم زموږ په شان دروند مسئولیت لري او ستاسي د خدمت لپاره افغانستان ته راغلی دی، خو دا چې ستاسي سل نفره مړه او يونيم سل نور ټپيان دي نو ستاسي سره د خواخوږۍ او غم شریکۍ په اړه يو کار کولای سو، هغه دا چې د پنځو دقيقو لپاره به سپی يو څه ليري بوزو چې تاسي يې غيا وانه وړئ.

تر دې وروسته د هر مېلمه مخ ته يو يو ترلی کارت کښېښوول سو. جنرال فیل وويل: موږ ستاسي سره وعده کړې وه چې مرسته به درسره کوو او ددې تر څنگ به يو ښه زېری هم درباندي کوو. دا دی موږ نن خپله وعده پوره کړه. زېری دا دی چې دلته به سوله راځي، ان دا چې سوله به ستاسي کورونو ته راځي. په هر کارت کې يو دانه کاغذ باد دی چې سوله پر ليکل سوې ده، کاغذ باد مرسته ده او پر کاغذ باد د سولي کلمه زېری دی. دا کاغذ بادونه د هغو څو ميليوني مرستو له جملې څخه دي چې زموږ هيواد د سولي راوستلو لپاره ستاسي سره کړي دي. گورئ دا کاغذ بادونه د کوچنيانو لپاره نه، بلکې د مشرانو لپاره دي، که تاسي دا کاغذ بادونه په خپلو کورونو کې وساتئ نو دا به دا مانا ولري چې موږ ستاسي کورونو ته سوله راوړې ده.

د رخصتۍ پر مهال جنرال فیل والي گونبه کې، په غوږ کې يې يو څه ورته وويل او بيابې يو پاکت ورکړ. والي چې پاکت خلاص کړ نو ژر يې په جیب کې واچاوه، داړي يې جنگي کړې او دومره خوشاله سو لکه سپي ته چې هډوکی ورواچوې.

قوماندان پنجر مېن

د قوماندان پنجر مین اصلي نوم غلام جان و، پخوا یې په کابل کې د پنجرۍ نیولو دوکان درلود، کله چې په کابل کې تنظیمي غویو ښکرونه یو د بل په خیتو سره ننه ایستل نو ده هم دوکان پرېښود، خو جنګي غوايي یې سره راټول او د نورو په شان یې لار و نیوله. غلام جان اوس پنجر مېن نه، بلکې چېرمېن دی، بیخي یې سر ته لاس نه رسېږي، اوس نو هیڅوک هم هغه ته مخامخ د پنجر مینۍ خبره نه سي وریادولای، خو پشلا (په غیاب) کې یې اوس هم قوماندان پنجر مین بولي. کله چې په بن کې د جنګي تنظیمونو لپاره غوا لنگه سوه، نو د غلام جان خوله هم د یو چا پر لاس ددې غوا تیر و دلو ته جوړه سوه، ددې غوا شیدې دومره برکتې وې چې په لږ وخت کې قوماندان پنجر مین لومړی د پولیسو د یوې حوزې قوماندان او وروسته د یوه مهم ولایت د امنیې قوماندان وټاکل سو. په حقیقت کې قوماندان پنجر مین اوس هم پنجر مین دی، توپیر یې یوازې دومره دی چې پخوا به یې په خیرنو او غوږو کالیو کې د موټرو پنجرۍ نیولې خو اوس د جنرالۍ په دریشۍ کې د پخوانۍ پنجر سوي ډیموکراسۍ پنجرې ور نیسي، بل توپیر یې دا دی چې دا نوې پنجر مېنې خورا ډېره مزدوري لري، ځکه چې د یوه ملت د سرنوشت خبره وه، همدا دلیل دی چې قوماندان پنجر مین په لږ وخت کې څو کورونه رانیول او داسې مزی او چاغ سو لکه د لاندي مېر، هغه د چا خبره داسې خټ یې وکړ چې تر شانه سي کتلاي.

قوماندان پنجر مین چې پر ټټر یې د اتلولۍ څو مډالونه څرېدل، راولاړ سو، پر لاري ځولۍ ځولۍ کېده، بس ایله یې ځان تر سټیج پوري راوړساره، پر سټیج یې تکیه ولگوله، غاړه یې تازه کړه او ویې ویل: خدای مو راوله، خدای مو راوله

تاسي مون ددې لپاره راغوبنتي یاست چې ستاسي سره خپلي دوې لویې بریاوي یا لاس ته راوړني شریکي کړو. تاسي ته خو معلومه ده چې زموږ زړه ورو او مېړنیو ملي پولیسو هیڅ وخت د خپلو هیوادوالو د ساتنې په لاره کې خپل وس نه دی سپمولی، تل یې جنایتکاران او د وطن دښمنان نیولي او د قانون منګولو ته سپارلي دي. یوه خبره خو دا ده چې نن موږ یو ټن شراب نیولي دي، تاسي گورئ یو ټن شراب په خوله یاد پرې داسې لږ شی یې مه گنئ.

دا قیمتي شراب له یوه بهرني هیواد څخه راوارد سوې او په یوه کانتینر کې ځای پر ځای سوې ول. عجیبه دا ده چې دغه شراب د گمرک مامورینو هم کتلي او هم یې محصول کړي دي، خو دې ته یې نه دي پام سوې چې دا شراب دي، مگر زموږ وینو پولیسو دغه شراب کشف او نیول چې دا دی ستاسي په مخ کې پراته دي. بله لاس ته راوړنه مو دا ده چې یو ډېر خطرناکه ځانمرګی مو نیولی دی. دا ځانمرګی چې په ځان پوري یې چاودېدونکي توکي تړلي ول، غوښتل چې د والي صاحب دفتر ته ننوزي او ځان والوزوي، خو له نېکه مرغه زموږ پولیسو په ډېر مهارت دی ونيو.

ځانمرگی اوس ډېر وار خطا دی او خبرې نه سي کولای، موږ به لومړی له ده څخه پلټنې وکړو، بیا به تاسي ته معلومات درکړو، خو اوس تاسي کولای سئ چې شراب له نژدې وگورئ.

خبريالان کېمري په لاس د شرابو پر کارتنونو راټول سول، هر کارتن چې به يې کونو نو هغه به خالي و، په دې وخت کې يوه خبريال وويل چې قوماندان صاحب شراب چېرې دي؟ دا کارتنونه خو ټول خالي دي! د قوماندان پنچرمېن تندي تريو سو، خپل مرستيال ته په غوږ کې وبونگېده او بيا يې وويل: زه څه خبر يم چې شراب څه سول، ما خو به نه وي څښلي؟ دا زما سره ولاړ ټول پوليس شاهدان دي چې موږ يو ټن شراب ونيول خو دا چې اوس ولي نسته زه هم نه پوهېږم، کېدای سي چې په لاره کې لوبډلي وي. کله چې خبريالانو ځان نورو پوښتنو ته جوړاوه نو قوماندان پنچرمېن وويل: زه بخښنه غواړم پر ما ډېر ناوخته دی، يو ډېر ضروري کار لرم، کېدای سي چې په دې اړه نور معلومات په ټيليفون کې د سره شريک کړم، د اوس لپاره د خدای پامان.

قوماندان پنچرمېن له ولاړېدو سره سم خپل لاسي بکس ترلاستي ونيو او پورته يې کړ، خو د بکس ځنځير خلاص پاته سوی و، له پورته کېدو سره سم دوي پلې سو او د شرابو يو ښه غټ بوتل ځني راو لوېد. په دې وخت کې له قوماندان پنچرمېن څخه د خولې چم هېر سو، خوله يې وپړه ونيول او خبريالانو ته يې وويل: تاسي ته خو معلومه ده چې دښمنان تل موږ ته په کمين کې ناست دي، دا دی يو بوتل يې زما په بکس کې ايښی دی او غواړي چې ما تور کړي، خو دا ارمان به يې هيڅکله پوره نه سي. په هر صورت وايي بنده حيران خدای پر مهربان، زه حيران وم چې د شرابو يو بوتل به له کومه کړم چې تاسي ته يې د بېلگې په ډول درښکاره کړم، بس دا دی يو بوتل پيدا سو، تاسي کولای سئ چې دا بوتل له نژدې وگورئ، نور نو داسي يې وبولئ چې ټول شراب همداسي ول. قوماندان پنچرمېن يوه شيبه شا و خوا کتله، کله چې کوم خبريال د بوتل کتلو لپاره ور ولاړ نه سو نو ده لکه مارت ته چې شپېلۍ وهې غاړه اوږده کړه او ويې ويل: زه کولای سم چې همدا اوس دا بوتل ستاسي په مخ کې مات کړم، خو دا يو مردار شی دی، هم دا ځای چټلوي او هم بد بوی کوي، بيا به يې په يو مناسب وخت او مناسب ځای کې مات کړم، که مي په ياد سول د ماتولو پر مهال تاسي هم راغواړم. له دې سره سم يې د شرابو بوتل بيرته په لاسي بکس کې کېښېښود او په چټکو گامونو د خپل موټر خواته روان سو. يو څو گامه چې يې واخستل بيرته يې خبريالانو ته مخ راواړاوه او ويې ويل: کله چې د ځانمرگي په اړه زموږ پلټنې بشپړې سوې خامخا تاسي ته معلومات درکوم، بس يو ساعت وروسته دستي زنگ درته وهم.

تر دې وروسته زه خپل دفتر ته ولاړم او راپور مي چمتو کړ، غوښتل مي خپل مرکز ته يې ولېږم چې په دې وخت کې قوماندان پنچرمېن زنگ راوواهه، ما وويل بلې!

- د امنیې قوماندان خبري کوم

- قوماندان صاحب جو ڀڄو په خير

- گوره زه او ته خو سره انڊيوالان يو، يوه خواني به نه وکري؟

- ولي نه، پر دواڀو سترگو، مهرباني وکري!

- هغه دخبري کنفرانس راپور مه خپروئ، حڪه شراب خو تاسي وليدل، پاته سو خانمري، مورچي پلتنه وکري نو هغه خانمري نه، بلڪي لپوني و

- لپوني و؟

- هو لپوني و، يوازي لپوني نه، بلڪي گونگي هم و، خبره داسي وه چي دالپوني د ولايت دفتر ته ورغلي او په دروازه کي پوليسو راگرخولي و

- بنه كيسه کوه

- پوليسو چي پوښتني خني کولي لپوني خواب نه ورکاوه، بس پوليسو داسي فڪر کري و چي دا به خانمري وي، خو خير نور دا دغم خبري پر پرده بله خبره واوره!

- کومه خبره؟

- ما خو تاسي ته وويل چي زه هغه دشرابو بوتل په يو مناسب خاي او مناسب وخت کي ماتوم، دا دي اوس مي هغه بوتل مات کري دي، که راخي راسه، خو گوره بل خوک مه خبروه.

بناروال الوتلاي هم سي

يو چار اته وويل چي زمور بناروال هر ماځيگر له دفتر څخه تر رخصت کېدو وروسته دوبي ته ځي او سبا سهار بيرته خپلي وظيفي ته راځي. کله چي مي دا خبره واورېده نو د کندهار کوټ بابا مي را په ياد سو. زه لا ډېر کوچنی وم چي هغه مهال د کندهار په بنار کي د کوټ بابا په نوم يو لېونحاله سړي او سپېده ده به خيړن کالي اغوستي او لږ خبري به يې کولې. خلکو به ويل چي کوټ بابا د خدای دوست او د کندهار ولايت متصرف دی، ځکه يې نو ډېرو خلکو درناوی کاوه او دښه سړي په سترگه يې ورته کتل. دده د کرامتونو په باب له پخوا راهيسي ډېري خبري کېدې، خو دا يوه خبره ډېره مشهوره وه چي کوټ بابا د ماښام لمونځ په کندهار او د ماخوستن لمونځ په کعبه شريفه کي کوي، خلکو به ويل چي کوټ بابا څو واره په کعبه شريفه کي ليدل سوی هم دی. کوټ بابا اوس مړ دی، خو په کندهار کي څو ځايونه دده په نوم نومول سوي دي.

زه هغه مهال ډېر کوچنی وم، په کرامت مرامت نه پوهېدم، بس يوازي به مي دنيايي نقلیه وسايل سترگو ته درېدل، لکه خر، اس، اونښ، بايسکل، موټر سايکل، موټر او الوتکه. له خپل پلاره مي اورېدلي ول چي سعودي عربستان له افغانستان څخه ښه ډېر ليري دی، ځکه به نو تل دا پوښتنه راسره وه چي کوټ بابا خو يو ملنگ سړی دی، نه الوتکه او نه هم دومره پيسې لري چي په الوتکه کي دي عربستان ته ولاړ سي، بيا نو څنگه هره شپه سعودي عربستان ته ځي او سبا سهار بيرته راځي؟ دا پوښتنه مي تر ډېره وخته پوري په زړه کي گرځېده، حقيقت دا و چي د اولياوو کرامت او د هغوی د نامريي ځواک په باب مي تر اوسه کومه ژوندی بېلگه نه وه ليدلې، کله چي ځوان سوم نو بيا مي هم ددې سوال ځواب پيدا نه کړ، خو کله چي اوس د بناروال صاحب له کيسې خبر سوم نو دغه پوښتنه مي حل سوه.

رښتيا هم تاسي وگورئ بناروال صاحب څنگه هره ورځ دوبي ته ځي او سبا سهار بيرته پروخت خپلي وظيفي ته راځي؟ دومره معاش خو نه لري چي هره ورځ دي په الوتکه کي ولاړ سي، ځکه چي دده مياشتنی معاش او نور امتيازات دوبي ته د يوه سفر د ټکټ پيسې هم نه کېږي، نو ښکاره خبره ده چي بناروال صاحب هم د کوټ بابا غوندي بزرگ او د خپل معنويت په وزرو هره ورځ دوبي ته ځي.

د بناروال صاحب بل کرامت له نړيوالو معيارونو سره برابر د کابل بنار جوړول دي. که کوټ بابا هره شپه مکې مکرمې ته د عبادت لپاره ته، نو بناروال صاحب هم خوشي هره ورځ دوبي ته نه ځي، بلکي د ملت د خدمت لپاره يې شپه پر سر کړې ده، زما په اند دی ددې لپاره هره ورځ دوبي ته ځي چي دوبي بنار ښه په ځير وگوري چي سرکونه، مارکيتونه، شنه ساحه او نوري برخي يې څنگه جوړي سوي دي؟ کله چي څوک دوبي ته ولاړ نه سي، هلته خپل کور او ژوند و نه لري نو د کابل بنار به څنگه د دوبي غوندي جوړ کړي؟ دا د بناروال صاحب ددغه ډول د سفرونو برکت

دی چي نن د کابل ښار کټ مټ د دویمې غونډې جوړ سوې دی. د ښاروال صاحب پورته دوه کرامات ښيي چي هغه یو بزرگ او د خدای دوست دی، نو ویلای سو چي پرده د فساد تورونه مطلق بېخایه دي، که چېرې خدای مه کړه پر ښاروال صاحب لگېدلي تورونه رښتیا وای، نو د افغانستان محکمې ولي خوشي کاوه؟ بیا هم که خدای مه کړه په محکمه کي کوم قاضي رشوت خوړلی وي، نو ولسمشر صاحب ولي ويل چي ښاروال صاحب ډېر ښه سپری دی او بې خایه خوړول سوې دی؟

گورئ دا چي د اوسني دولت له یوه ښاروال څخه دومره لوی کراماتونه صادرېږي، خدای خبر چي رئیسان او وزیران به یې څومره لوی اولیاء کرام وي؟ وایي چي دلته یې دومره کسان مړه کړل هلته به څه حال وي؟! بله خولا دا چي خپله ولسمشر صاحب به څومره سپېڅلی انسان او لوی ولي وي چي دغسي سپېڅلي اشخاص یې پیدا کړي او په کارگومارلي دي؟ د لویي څارنوالۍ دا تور بیخي بېخایه دی چي وایي، د نوي کابینې ځیني وزیران په فساد ککړ دي.

راسئ چي موږ خپله قضاوت وکړو، که چېرې دغه نوي وزیران په فساد ککړ وای نو ایا هغوی ته ولسمشر صاحب په نوي کابینه کې ځای ورکاوه؟ ایا تاسي د ولسمشر صاحب په انډیوالانو کي کوم مفسد او جنایتکار شخص وینی؟ که فرضاً له ولسمشر صاحب څخه سهواً په دولت کي کوم ناوړه شخص تېر هم سي نو له نړیوالي ټولني څخه به څنگه تېر سي؟ ځکه بهرنیان خو له افغانستان سره ډېره خواخوږي لري او نه غواړي چي افغانستان دي د مافیایي ډلو او جنایتکارانو لاس ته ولوېږي، موږ او تاسي ټولو ولیدل چي د بن په کنفرانس کي یې د افغانستان واک داسي اشخاصو ته وسپاره چي هر یو یې د تقواله مخي تر کوت بابا کم نه و.

یاره زه چي ورته گورم نو ددې دولت هر غړی هغه د چا خبره د فراه کانی دی، یاني هر یو یې ولي او تر کوت بابا کم نه دی، د کوت بابا په نوم خویوازي په کندهار کي یو څو ځایونه یادسوي دي، خود ولسمشر صاحب د ملگرو په نوم ډېر ځایونه نومول سوي دي، لکه شیرپور، وزیر اکبر خان او داسي نور، ان دا چي په بهرنیو هیوادونو کي هم ډېر ځایونه ددوی په نوم یادېږي، لکه په دویمې، امریکا، سینگا پور، فرانسه او داسي نورو هیوادونو کي.

په گډه کې جگړه

د شپې مي تلو بزيون چلان کړ چې يوه خبريال له ولسمشره وپوښتل: د افغانستان د اساسي قانون له تصويب څخه يو کال تېر سو خو ملي سرود لانه دی جوړ سو، که د اساسي قانون د هري مادې عملي کول يو کال وخت ونيسي نو اساسي قانون خو (۱۲۲) مادې لري، آيا ټول اساسي قانون به (۱۲۲) کاله وروسته عملي کېږي؟ ولسمشر ځواب ورکړ: اي وروره! د قانون عملي کول اسانه کار نه دی، په تېره بيا د پښتو ملي سرود جوړول خو بيخي سخت کار دی، هغه د پېښوريانو خبره (ټايم به لگي او خرچه به پې راځي)، د يوې ورځې کار خو نه دی، په دې وطن کې له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

سبا سهار يوې دولتي ادارې ته ورغلم، د شعبي مامور راته وويل چې يوه هفته وروسته راسه ما ويل دخداي لپاره زه له ډېر لري ځايه راغلی يم، ولي څه خبره ده؟ مامور صاحب يوه شيبه ټوخي شين کړی و، کله چې يې ټوخي لږ ودرېده نو خپله شوږېدلې قره قلې خولې يې د څټ خواته وښويوله او ويې ويل: مشکل دادی چې زما عینکي په کور کې پاته سوي دي. حيران سوم چې څه وکړم؟ مامور صاحب تر لږ ځنډ وروسته وويل: بيا هم يوه لاره سته، هغه داچې ماته يوه جوړه عینکي رانيسه بس کار به دي وسي.

— ښه سمه ده درته رابه يې نيسم، د سترگو نومره مو څو ده؟

— ته ځان مه په تکليف کوه، ماته يې پيسې راکړه زه يې خپله رانيسم

— څو افغانۍ کېږي؟

— زر افغانۍ کېږي، بيه يې ځکه لږ لوره ده چې يو خودا د نظر عینکي دي او بل نو د خلکو ډېر کارونه ور پوري تړلي دي، مثلاً اول دا ستا کار دی، که عینکي نه وي نو نه کېږي.

زه هم ناچاره سوم زر افغانۍ مي ورکړې، مامور صاحب ولاړ. پنځه دقيقې لانه وې تېري سوي چې عینکي يې ايښي او شعبي ته راننوت. په رېږدېدلو لاسونو يې پر درخواست لاسليک وکړ او ماته يې وويل چې ها دادی واخله، گوره بيا ونه وايې چې ناځوانه يې، دادی کار مي در وکړ. بيا يې وويل: هي هی، زما نو يو ځواني وه چې تېره سوه، اصلاً مفليسي. زور کړم کنه نو زما خو داسي تېز نظر و لکه د شاهين، عینکو ته مي هيڅ ضرورت نه درلود. خو خیر خداي مهربانه دی که هره ورځ مي دنن په شان تېره سي نو ان شاء الله چې سترگې به مي بيرته نظر پيدا کړي، خودا ديوې ورځې کار نه دی، ځکه چې په دې وطن کې له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

کله چې کور ته راغلم نو د کوچنیانو مور راته وویل چې سر په یوه میاشت کې چې بنوونځي پیل سوي دي، خو دا زموږ هلک وایي چې زموږ درسونه نه دي شروع سوي، ته یې معلومات وکړه چې دا خبره رښتیا ده که دی هسي خان له بنوونځي څخه خلاصوي. ما هم زوی ترلاس ونيو او بنوونځي ته یې ورغلم. سر معلم ته مي وویل چې ایا دا زما د زوی خبره رښتیا ده؟

- هو! مکتب شروع سوي دی خو زموږ معلمین لا تر اوسه نه دي راغلي.

- نو ولي څه خبره ده؟

- ته خو خبر یې چې د معلمینو معاش ډېر لږ دی، بیا ما دوی ته وویل چې زما خو بله مرسته په وس نه ده پوره، یوازې دومره درسونه کولای سم چې د حاضرې حساب به نه درسره کوم، تاسې کولای سئ چې ځان ته شخصي کارونه پیدا کړئ. بس دوی هم زما خبره ومنله، اوس د میاشتي په پای کې یو ځل راځي حاضرې امضاء کوي، خپل معاش اخلي اوځي.

- نو دا زموږ د اولادونو درسونه به څنگه سي؟

- تاسې هم څومره ناشکره خلک یاست، ومو نه لیدل چې د طالبانو په وخت کې د مکتبونو څه حال و؟ د نجونو مکتبونه خو گرد سره تړلي ول، نن دا هم غنیمت دی چې ستاسې اولادونه له کوڅو راگرځېدلي دي، لږ تر لږه په یوه تعلیمي فضا کې خو سره راټول سوي دي. نن یې صنّفونه جوړ سول، سبا به یې له خیره سره کتابونه پیدا سي، بله ورځ به یې معلمین راسي او بله ورځ به یې درسونه شروع سي، یو څو کاله صبر وکړه، ټول کارونه خو په یوه ورځ نه سمېږي، په دې وطن کې له دېرشو کالو راهیسي جگړه روانه ده.

کله چې کور ته راغلم نو غاښ مي سوکه سوکه درد شروع کړ، ما هم ځنډ و نه کړ او د غاښونو ډاکټر ته ولاړم، هغه چې مي غاښ وکوت نو په لوړ اواز یې وویل: او هو دا خودي ټول غاښونه چینجو خوړلي دي، باید ډک سي. که رښتیا ووايم نو ډېر واخلو سوم چې په ځوانه ځوانۍ کې مي څنگه ټول غاښونه چینجو و خوړل او بل نو د هر غاښ ډکېدلو څلور زره افغانۍ غوښتې. په خبرو خبرو کې مي ډاکټر ته وویل چې زما پلار دي خدای وبخښي د شپېتو کالو به و خود عمر تر پایه یې نه پر یوه غاښ درد سو او نه یې هم یو غاښ ووت، دا اوس څه بلا راغله چې د خلکو غاښونه په ځوانۍ کې چینجي خوري؟ ډاکټر په خندا وویل: ولي تاته جگړه تر بلا کمه ښکاري؟ دا ټول د جگړې له لاسه، ځکه چې په دې وطن کې له دېرشو کالو راهیسي جگړه روانه ده.

له ډاکټره چې راتلم نو راپه یاد مي سول چې ما خو خیاط ته یوه جوړه کالي ورکړي دي، ما ویل که یې جوړ کړي ول ځني را وابه یې خلم. خیاط ته چې مي د خپلو کالیو خبره وریاده کړه نو هغه د یوه کمیس او یوه پرتوگ پرځای دوه پرتوگونه راته کښېښول. ما ویل ما خو یو کمیس او پرتوگ غوښتي و؟

-وروره وبخنبه غلطي سوي ده.

- غلطي ولي وسي؟ تا ليدلي وي چي يو خوک دوه پرتوگونه غواړي او بل نو د پرتاگه او کميس اندازې مو جلا جلا په کتابچه کي ياد اښت کړې.

-وروره اصلاً مورې هم ملامت نه يو، د جگړو له لاسه مو تر اوسه هم فکر پر ځای نه دی، تاته خو معلومه ده چي په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسې جگړه روانه ده.

تر هغه وروسته سترې ستومانه کورته راغلم، کښېناستلی به لانه وم چي کوچنی زوی مې په ژړا کورته راغی، سر يې مات او پر مخ يې ويني لاري لاري را رواني وې، ويل فلاني هلک په ډبره وويشتلم سر يې رامات کړ. ښځي مې راته وويل چي سړيه ددغه هلک پلار په ارامه پوه کړه، يوه ورځ يې نه ده، دغه جنګره هلک هره ورځ زمور له هلک سره جنګ کوي.

له زوی سره د هغه هلک پلار ته ورغلم او ورته ومي ويل چي وروره دا زوی خودي لږ پوه کړه، وگوره دا زما د زوی سر يې ورمات کړی دی. دهلک پلار د دې پر ځای چي کړه غاړه وکړي او عذر وغواړي په بې پروايۍ يې وويل: وروره ما خپل زوی ډېر ښه روزلی دی، زما زوی گړد سره له چا سره جگړه نه کوي، ستا له زوی سره به بل چا جگړه کړې وي، زه نه پوهېږم چي ته څنگه داسي خبره کوې؟ ما ورته وويل چي وروره دا خو ښکاره خبره ده چي ستا زوی جگړه ورسره کړې ده، ټولو کوچنيانو ليدلی دی. سړي سر وښوراوه او وپې ويل: زمور او ستاسي هم يو عجيبه وطن دی، داسي يوه خبره به واورې چي بيخي به يې عقل نه مني، بس نو سړی څه ووايي، دا ټول د جگړې له لاسه، ځکه چي په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسې جگړه روانه ده.

سبا سهار په کوم کار پسې له کوره راووتم، گورم چي زمور يوه گاونډي د خپل کور چتلي زمور د کور مخ ته واچول او غلی روان سو، د شاله خوا مې ورپسې نارې کړې چي اي وروره! دا چتلي دي ولي زمور د کور مخ ته واچول، دا ځای د چتليو دی؟

- نو چيري يې واچوم؟ بل ځای نسته

- ولي پخوا دي چيري اچول؟

- پخوا خو ښاروالي فعاله وه، هره ورځ به يې وړل، اوس هم که ښاروالي بېرته فعاله سوه ستا د کور مخ ته يې نه اچوم، نور څه غواړي؟

- ښاروالي نو څه معلومه ده چي څه مهال به فعاله سي؟

— دنيا په اميد خوږل کېږي، ټول کارونه خو په يوه ورځ نه سمېږي، په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

مانښام زما د يوه انډيوال کره مېلمه وم، تر ډوډۍ خوړلو وروسته مي په نس کي گوډهاري شروع سو. پرنس مي لاس تېر کړ او څنگ ته ناست ملگري ته مي وويل چي زما خو پخوا ډېره ښه هاضمه وه، اوس نه پوهېږم چي ولي مي په نس کي گوډهاري جوړ سو؟ هغه راته وويل چي هگۍ او غوښه په خپلو منځو کي بد سره وږي او تا دواړه يو ځای سره وخوړل، ځکه دي په نس کي گوډهاري پيدا سو. له ځانه سره مي وويل چي، ياره تر دې مهاله خو ټول وطن جگړې پر سر اخیستی و، اوس يې لکه چي زما نس ته هم لاره وموندله، خو خير زما په نس کي جگړه څه د حيراني خبره نه ده، ځکه چي په دې وطن کي له دېرشو کالو راهيسي جگړه روانه ده.

شاهکار ادبی بهیر

د شاهکار ادبی بهیر او ونیزه غونډه د (۱۳۸۷) لمریز کال د وږي د میاشتی پر اوومه نېټه په شاهکار تالار کې جوړه سوه. د غونډې مېلمه پروفیسر مصطفی اکبري، مشريې مولانا محمد علي نقشبندي او د دريځ چاري د بناغلي نجیب کوشان پر غاړه وې. غونډه د قاري سيد عبدالله مزمل له خوا د قرآن عظیم الشان د خو آیتونو په تلاوت پیل سوه. لومړی د بريالي هنريار له خوا د تېري غونډې گزارش و لوستل سو او بیا بناغلي عبدالرافع غیرت خپل غزل کره کتنې ته وړاندي کړ چې مطلع یې په دې ډول ول:

هر گناه چي په توبه په استغفار ځي
له هغه گناه به څه په زړه کي ډار ځي

استاد گل حبيب فدایي وويل چې موږ بايد بهير ته يو داسي اثر وړاندي کړو چې پر هغه علمي بحث وسي او ځوان شاعران يو څه ځني زده کړي. زما نظر دادی چې کله يو څوک بهير ته يو اثر راوړي نو بايد اول يې دلته يو څو تنه مشران تائيد کړي چې ايا دا اثر په دې ارزي چې سپړي دي وخت پر ضايع کړي؟ ما چې په اصطلاح دا غزل واورېد نو دا هسي يو ساده شی دی، نه يې فورم معلوم دی او نه هنريت پکښې دی، هغه د چا خبره املا غلط، انشاء غلط، کلش سر تا پا غلط. خو کمال الدين نعيمی يې خبره رد کړه او ويې ويل چې فورم يې ښکاره خبره ده چې نظم دی. ډاکټر جبار کړ او وويل چې هره گناه په استغفار نه ځي، مثلاً يو سپړي به قتل وکړي نو ايا په توبه د دې گناه له عذابه خلاصېدای سي؟ خو جمال سلطاني يې خبره پرې کړه او ويې ويل چې په توبه سپړي له هري گناه پاکېدای سي. ملا دوران وويل چې له لومړي بيت څخه د سيکولريزم بوی راولاړېږي.

د غزل دوهم بيت په دې ډول و:

ساقی راشه سره شراب را کړه سړي شونډي
تر چشمانو دي ځارېم چي بهار ځي

معلم اکبر زړه ورو ويل چې د دې بيت لومړی مصرع بايد داسي جوړه سي: ساقی راشه سره شراب دشونډو وراکړه. حاجي اسماعيل وويل چې ساقی، شراب او شونډي ډېر کلېشه يي او سولېدلي کلمات دي، بايد نور په شعر کې رانه وړل سي، خو ملا دوران يې خبره ونيوله او ويې ويل چې دا ټول د جنت نعمتونه دي چې خدای موږ ته په دې

دنيا کي راکړي دي. د جنت نعمتونه خو ښکاره خبره ده چې هيڅکله نه کليشه يي کېږي او نه سرې په مېرې، که رښتيا ووايم نو زما خو همدا اوس لاخلوې اوبه ورته وکړې.

ډاکټر سليم همدرد د دې بيت د دوهمې مصرع په باب وويل چې که د چشمانو پر ځای سترگي او د بهار پر ځای ځواني راسي نو ښه به وي، ځکه چې شراب او شونډي د کال په هر فصل کي ښه خوند کوي او که د بهار پر ځای عمر راسي مانا به يې داوي چې ساقی ژر سره شراب او سرې شونډي راوړه چې عمر مي تېرېږي.

د غزل دريم بيت په دې ډول و:

د خپل زړه خبري واړه ويرانـي کـا
يار هغه چي همپشه په زړه د يار ځي

استاد لعل محمد وويل چې د دې بيت لومړۍ او دوهمه مصرع تر خپل منځ هيڅ تړاو نه سره لري. استاد کمال الدين نعيمي بيا د څلورم بيت په باب وويل چې د دې بيت منطق ضعيفه دي، ځکه کېدای سي چې د يار خبري هم د ويرانۍ سبب سي، زه خو خپله د يار له لاسه تباه تباه يم، کله راته وايي چې کريد پټ کار ډ راواستوه او کله بيا وايي چې زه له وروره ډارېم اوس دي نه سم ليدای، په اخرت کي به له خيره سره گورو. که د شاعر هدف داوي چې نجلی دي همپشه د يار په خوله وکړي بيا دا خبره سمه ده خو ډاکټر سليم همدرد بيا د کمال الدين نعيمي خبره رد کړه او ويې ويل چې د شعر پيغام بايد د هلکانو او نجونو دواړو لپاره وي، موږ بايد د جنېر موضوع هم له پامه ونه غورځوو.

د غزل څلورم بيت په دې ډول و:

جهان ځای د خوبنۍ ننه دی دنـاورين دی
چي توتـالـه گلستانه په چغار ځي

معلم اکبر وويل چې دا خبره سمه نه ده چې دنيا د خوبنۍ ځای نه دی، دا زموږ انډيوال څلور و دونه کړي دي، دوه کورونه او سراچه موټر هم لري. تردې لاله خوبني وي؟ حاجي اسمعيل وويل چې شاعر څه خبر دی چې توتاله گلستانه په چغار ځي، ښايي توتا خوشاله وي. معلم اکبر وويل چې توتايې بايد توتي ليکلې وای. ملا دوران وويل چې دا بيت د شاعر خپل تخليق او فکر نه دی، بلکي دا حديث يې ترجمه او په نظم اړولی چې وايي: دا دنيا د مسلمان لپاره دوزخ او د کافر لپاره جنت دی.

د غزل پنځم بیت په دې ډول و:

په وار وار چي په دنيا باندي راغلي
عاقبت به ځني واره په وار وار ځي

ملا دوران وويل چي دا بيت هم د دې ايت شريف ترجمه ده چي وايي: هر ژوندي شي به د مرگ خوند وڅکي. ډاکټر سلیم همدرد وويل چي ټول خلک دنيا ته په وار وار نه دي راغلي، ځيني ماشومان غبرگوليان او ان کله نا کله خو يوه مور او وه ماشومان هم په يوه وار زېږوي. استاد لعل محمد وويل چي دلته معلومه نه ده چي د شاعر څوک مطلب دی، دنيا ته خو حيوانات او نور ژوندي موجودات هم راځي. که هدف يې پېريان او حيوانات وي نو دا خو چندان د خواشيني خبره نه ده.

د غزل شپږم بیت په دې ډول و:

که لکه درده مې خبېرنه دي وگړي
چي مې سړي وينې ترس ترگوپه رخسار ځي

حاجي اسماعيل وويل چي د دې بيت لومړۍ مصرع بايد داسي وويل سي: ولي خلک زما له حاله نه خبرېږي. استاد عطاء وويل چي پنځم او شپږم بيتونه سړي ناهيلي کوي، شاعر بايد ژوند ته هيله من وي او که ووايو چي هنرد ژوند لپاره دی نو بايد په شعر کي د خلکو لپاره د اميد او هيلي پيغام نغښتي وي. ما چي دا بيتونه واورېدل نو د انا مرگ مې راپه ياد سو. بريالي هنريار وويل چي د انا مرگ دومره ناهيلي نه ده، ځکه په پښتو ژبه کي يو متل دی چي وايي: په غمو کي د انا غم اسانه دی.

د غزل اووم بیت په دې ډول و:

د هغه طبيب نوم څه اخلې په ژبه
چي بيمار وړلره راشي او بيمار ځي

ډاکټر سلیم همدرد وويل چي په دې بيت کي د ډاکټرانو غيبت سوی دی، کېدای سي چي يو ناروغ د يو ډاکټر په دوا جوړ نه سي او کېدای سي بل ناروغ بيا د همدغه ډاکټر په دوا جوړ سي. ملا دوران يې هم خبره تائيد کړه او ويې ويل چي جوړه په خدای پوري اړه لري، هيڅ يو ډاکټر د يو ناروغ د علاج تضمين نه سي کولای.

د غزل اتم بيت په دې ډول و:

کـــه مـــي پېژنـــي هغه لېونى زه يــــم
چي نـــادان رالـــره راشـــي او هونـــييار ځـــي

ډاکټر سلیم همدرد وویل چې په اوسني عصر کې طبیب او ډاکټر سره جلا دی، که د شاعر هدف یوناني طبیب وي نو هغه خو نه سم علاج کولای سي او نه اوس چندان خلک ورځي او که هدف یې ډاکټر وي نو باید ډاکټر وویل سي. بله خبره داده چې که یو ډاکټر خپله لېونی وي، نو د بل لېوني علاج به څنگه وکړي؟

حاجي اسماعیل بیا وویل چې د لېوني کلمه دي په لېوه واپول سي، ياني داسي دي وویل سي: که مي پېژني هغه لېوه زه يم، د ډاکټر همدرد صاحب مخ ته دي لاس وي، ځيني ډاکټران هم تر لېوانو کم نه دي، کله چې له یو ناروغ څخه ډېر فيس واخلي نو د ناروغ سد پخپله سر ته راسي. ډاکټر جبار کړ او وویل چې که په دې بيت کې د لېوني کلمه په لېوه واورې نو وزن يې خرابېږي. کمال الدين نعيمي بیا وویل چې په دې بيت کې ډېرې باتې راغلي دي، ياني زه يو داسي ډاکټر يم چې که څه هم خپله لېونی يم خو لېوني پر سد کولای سم، دا که روغ ډاکټر وای نو څومره د نامي زوی به وای.

د غزل نهم بيت په دې ډول و:

دروغجن به همبشـــه وي پـــه خـــزان کـــي
د رنـــستينو پـــه مـــخ هـــر کـــله بهار ځـــي

بريالي هنريار د نهم بيت په باب وویل چې دا بيت له واقعیت څخه ليري دی، نن د دنیا ټول کار وبار پر درواغو ولاړ دی، درواغجن خلک ډېر شتمن دي او مورچي رښتيا وايو سپرې شونډي گرځو او هر هغه څوک چې رښتيا وايي نو د خولې سر يې سوری دی، همدا اوس په دې غزل کې دومره غلطۍ سته چې که زه رښتيا ووايم، ياني هغه ټولي غلطۍ په گوته کړم نو غيرت صاحب به راڅخه خفه سي او په ژوند کې به يوه خبره هم راسره و نه کړي. اول خويي د دې غزل ځمکه زما څخه غلا کړې ده، هغه زما يو غزل دی چې وايي: هه هه هه... ته ودرېږه اوس راڅخه هېر سو، خو په هر صورت ځمکه يې دغسي ده. بل دا چې ټولي قافيې يې غلطې دي، د فکر او پيغام په لحاظ هم يو کمزوری غزل و، نور نو يوه لمن گرامري غلطۍ يې درلودې، اوس ناوخته دی که زه دا ټولي خبرې دلته کوم نو مشاعرې ته وخت نه پاته کېږي، زه به دغه يادابستونه غيرت صاحب ته ورکړم چې په درد يې وځوري.

شهر جان کا کا بيا وويل چي غيرت صاحب يو خوان استعداد دی، خير که نن يي کمزوری غزل وليکه سبا به بنه او په تول پوره غزل وليکي. تر هغه وروسته د غونډي مشر مېلمه ته بلنه ورکړل سوه چي د غونډي په باب خپل نظر ووايي. د غونډي مشر وويل، بنايي تاسي هيڅ باور و نه کړئ چي ما تر اوسه د غسي علمي او له شخصي عقدو پاکه کره کتنه نه وه ليدلې، زه وياړم چي مورنن په خوان کهول کي د بنو شاعرانو او ليکوالو تر څنگ بنه نقادان او کره کتونکي هم لرو. ما د بناغلي غيرت صاحب نثري ليکنې لوستي وې، ډېري هنري او بنې ليکنې کوي، خو تر اوسه مي يې شعرونه نه وه اورېدلي، زه نه پوهېږم چي د غيرت صاحب ولي په زړه کي ورتېر سوه چي بايد شعر هم وليکي. زما په فکر هماغه نثري بس و، بيا هم که دی غواړي شعر وليکي نو لومړی دي ادبي فنون او وروسته دي کلاسيک شعر مطالعه کړي، په تېره بيا خوشال بابا خو بايد ډېر په دقت مطالعه کړي، له دې غزل څخه خويي داسي بنکاري چي د خوشال بابا نوم يې گړد سره نه دی اورېدلی. زه نه پوهېږم هغه څوک چي خوشال بابا يې نه وي مطالعه کړی څنگه دا جرئت کوي چي شعر وليکي.

وروسته خپله له بناغلي غيرت صاحب څخه وغوښتل سوه چي د کره کتونکو په باب خپل نظر څرگند کړي. بناغلي غيرت صاحب وويل چي زه ټولو هغو دوستانو ته د زړه له کومي کور ودانی وایم چي زه يې خپلو غلطيو ته متوجه کړم. يوه غلطی چي همدا اوس زما ورته پام سو، هغه داده چي د خپل غزل پر ځای مي د خوشال بابا غزل کره کتنې ته وړاندي کړی دی.

سپی څنگه تاریخي اثر غلا کړ؟

یوه ورځ مي د خپل محصل زوی لیکچر نوټونه ولیدل، گورم چي کټ مټ هغه زموږ د وختونو لیکچر نوټونه دي. په دې منځ کي پنځوس کاله تېر سوي ول خو په دې دومره وخت کي یې لږ توپیر کړی و. زموږ په وخت کي هغه استادان چي دغه لیکچر نوټونه یې ترتیب کړي ول ځینې یې ژوندي ول، که کوم ځای به گونگ و، نو له هماغه استاده به مو پوښتنه وکړه خو اوس هغه ټول استادان خدای دي یې وبخښي وفات سوي ول. بل توپیر یې دا و چي هغه وخت د دې لیکچر نوټونو د کاغذ کیفیت یو څه ښه و، فوتوکاپي به یې هم یو څه روښانه وه، خو اوس یې فوتوکاپي هم داسي وه، لکه تر میلاد د مخه د کوم ډبرلیک عکس چي دي اخیستی وي. کاپي یې لا څه کوي اصل یې هم داسي و، تا چي ویل د غوا پر څرمن لیکل سوی دی.

له دې سره سم د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت هغه اعلان را یاد سو چي ویل یې، تاریخي اشار که له هر چا سره وي موږ یې په لوړه بیه ځني رانیسو. نور یې څه کوي له خوشالیه باغ باغ سوم، ما ویل یاره شپږجانه که دا لیکچر نوټونه په لاس درغلل نو بس خولی. دي په غوږو کي سوه.

بس هغه دم روان سوم او ځان مي کابل پوهنتون ته ورساوه. د پوهنتون رئیس ته چي مي د لیکچر نوټونو خبره ور یاده کړه نو اسمان ته یې ټوپ کړه، ویل ته لېونی سوی یې، لیکچر نوټونه څنگه درکړو؟ نه ویني چي موږ یې همدا اوس تدریسوو؟ ما ویل، زه پوهېږم، خو زه به یې کمپیوټري درته ولیکم چي هم اسانه ولوستل سي او هم که یو وخت مو چاپول نو د کمپوز کار به یې سوی وي. د رئیس صاحب وروځي راوځرېدي، یوه شیبه یې زنه په مټ کي ونیول او بیا یې وویل:

ښه سمه ده، یوه فوتو کاپي به یې درکړو

— نه فوتو کاپي یې نه غواړمه، که اصل یې را کړئ ښه به وي.

— اصل یې څه کوي؟ هغه خو موږ تدریسوو.

— ځکه زه چي هر وخت دا لیکچر نوټونه وینم نو د خپلي محصلی وختونه رایاد پري او بل دا چي دا زما د خدای بخښلو استادانو د لاسو نښي هم دي.

— نو که درڅخه ورک سول زموږ خو به کور پر چرگه رابار کړي، بیا د چا په وسه پوره ده چي نوي لیکچر نوټونه ولیکي؟

— صاحب تاسي بېغمه اوسئ، نه راڅخه ورکېږي.

د رئیس په تندي کي ناخاپه گونځي پيدا سوې، له څوکۍ څخه را جگ سو او په درد يې وويل: څه ورک سه! ولي يوازي پر تا خپل استادان گران دي؟ موږ هم غواړو چې د خپلو استادانو د لاس نښانۍ او يادگارونه ولرو؟ زړه مي له گرومه ډک سو او له پوهنتون څخه ناهيلي کور ته راوان سوم. کور ته لانه وم رسېدلی چې يوې رېږۍ (کراچۍ) ته مي پام سو. په رېږۍ کي يو چرگ چې بېچاره له رنگه تک تور او ښتی و، په يوه پښه راڅرېده او لاندي د ښوروا يوه لويه کاسه ورته پرته وه. رېږۍ والا به د کاسې له ښوروا څخه يو گيلاس ډک کړ او پر چرگ به يې توی کړ. که څه هم چرگ له مودو مودو راهيسي همداسي په يوه پښه راڅرېده، خو کله به چې د پاسه نوې ښوروا پر توی سول نو داسي توبښ (بخار) به يې پورته سو تاچي ويل دا او س تازه يې له دېگ څخه را وايست. رېږۍ والا چې به هر وار پر چرگ ښوروا توی کړه نو نارې به يې کړې: (د چرگ تازه ښوروا، گيلاس په پنځه افغانۍ، وڅښئ دا تازه ښوروا! وا وا قسمت خوره به يې خوري).

له خپل مرحوم پلاره مي اورېدلي ول چې کله موږ کوچنيان و او مکتب ته تلو، نو دغه رېږۍ والا به پر دغه ځای يځني خرڅول. چرگ نو خدای دي مي غاړي نه بندوي چې هغه پخوانی او که به بل چرگ وي. د دې چرگ په ليدو مي زموږد کوڅې يو پوږي لعل گل راپه ياد سو. هغه چې به کله په کوڅه کي يو تازه مردار سوی چرگ پيدا کړ، نو پاک به يې کړ او بيا به يې پر يځني والا خرڅاوه. يو وخت يو چا ورته وويل چې بد بخته په خلکو مردار چرگان خوري؟ ده په خندا ورته وويل: (عجيبه ده، يو چرگ چې د انسان په لاس مړ سي، هغه حلال دی او بل چرگ چې خدای پاک په خپله وژلی وي، هغه مردار دی. زه خو وایم چې تر دې بل حلال چرگ نسته). ما ويل خدای خبر چې دا به څنگه چرگ وي. خو په هر حال دا چرگ اوس د افغانستان په تاريخي اثارو کي گڼل کېده. ما ويل که نور اثار په لاس نه درځي، ونيسه دا چرگ خورانيولای سي.

رېږۍ والا ته چې مي د چرگ وويل نو هغه نټه (انکار) وکړ، ويل موږ يوازي د چرگ ښوروا خرڅوو، ولاړ سه بل ځای چرگ رانيسه لکه زما په مطلب چې پوهېدلی وي، ويل څه وروړه چرگ بيخي نه خرڅوم. ما اورېدلي ول چې تاريخي اثار زرگونه ډالره بيه لري، بس څو زړونه مي يو کړل او له رېږۍ والا څخه مي چرگ د غوايي په بيه رانيو، په يوه پلاستيکي کڅوړه کي مي واچاوه او د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت خواته روان سوم. پر لاري ډېر تېری سوم، يوه دکان ته ودرېدم، کڅوړه مي څنگ ته کښېښوده او دکاندار ته مي وويل چې يو بوتل اوبه راکړه. په دې وخت کي گورم چې يو کوڅه ډب سپی راغی او چرگ يې له کڅوړي سره يووړ. په سپي پسي چې مي هرڅومره منډي وکړې په لاس رانه غۍ.

تشانبونه او د بنوروا بویونه

زموږ شعبه د تشناب څنگ ته وه، هر همکار چې به تشناب ته ورتېرېده، نو یو وار به یې موږ ته د سترگو تر کونجو وکتل، کله چې به موږ ته پام نه و، نو غلی به ننوت او که به موږ ته پام سو، نو سلام به یې راواچاوه. کله چې به د تشناب دروازه بنده وه، نو شعبي ته به راغی او زموږ سره به یې ځان په خبرو بوخت کړ. کله چې به یې د تشناب د دروازي کړپ واورېد، نو سمدلاسه به ولاړ سو او موږ ته به یې وویل: ښه نور مو وخت نه نیسم، بس یوازي ستاسي احترام ته راغلم.

لومړی موږ ته د دغو همکارانو خبري سترې کونکي وې او هسي به مو سر ورسره بنور او خو ځینو همکارانو به داسي په زړه پوري کيسې کولې چې سوکه سوکه موږ هم ورسره عادت سولو، تر دې وروسته به موږ خپله د تشناب خواته سترگي نیولي وې چې که کوم څوک ووینو چې بانډار ورسره وکړو. کله چې به مو سهار له کوم همکار سره سترې مسې نه وه کړې نو پر همدغه وخت به مو راوینو او په غېږ کې به مو داسي کلک ونيو، لکه په کلونو کلونو چې مو نه وي سره لیدلي.

کله چې به یوه همکار نوي کالي اغوستي ول، نو موږ ته به یوه نوې موضوع وه، هغه بېچاره که به څه هم پښې سره منبلي او پرنس به یې لاس تېراوه خو ناچاره و چې موږ ته د خپلو نويو کاليو په باب پوره معلومات راکړي. د ورځي مو اته ساعته کار کاوه چې څلور ساعته به یې د تشناب له لاروینانو سره په سترې مسې کې تېرېدل. تشناب یوه کړکۍ هم درلوده چې یوه کورته ور خلاصه وه.

یوه ورځ د نوموړي کور خاوند راغی ویل، ستاسي د تشناب بد بویۍ موږ ډېر تنگ کړي یو. د شعبي چپراسي رمضان اکا مي راوغوښت او ورته ومي ویل چې دا تشناب ولي داسي بد بوی کوي، نه یې مینځې که څنگه؟ هغه وویل چې قسم په خدای هر سهار یې مینځم، خو خیر تر دې وروسته به یې په ورځ کې دوه ځله مینځم. تر دې وروسته رښتیا هم د تشناب بد بویي یو مخ ورکه سوه.

یوه ورځ مي د بنوروا بوی تر سرې مو سو، ښه چې څیر سوم نو بوی له تشناب څخه راته، کله چې ورغلم نو گورم چې په تشناب کې غوړ لوښي پراته دي. رمضان اکا ته مي وویل چې دا غوړ لوښي دلته د څه لپاره پراته دي؟ هغه وویل چې په اشپزخانه کې اوبه نه وي، ما ویل غوړ لوښي به دلته پر مینځم، ښایي د غوړو لوښو بوی به وي.

بله ورځ زموږ یوه همکار راته وویل چې له تشناب څخه د اچارو بوی راځي، کله چې ورغلم نو د اچارو یو مرتبان مي پیدا کړ چې سر یې خلاص و. ما ویل له یو چا څخه به پاته سوی وي. بله ورځ غرمه چې تشناب ته ورغلم نو د پېرکیو بوی مي تر سرې مو سو، رمضان اکا ته مي وویل چې دا څه کیسه ده؟ هغه وویل چې د گاونډیانو کره پېرکي پخېږي او

ترکړکي يې بوی زموږ تشناب ته راځي.

تر دې وروسته به هره ورځ له تشناب څخه د ډول ډول خوږو او مېوو بوی راته، چې ورسره د تشناب د مراجعینو شمېر هم ډېرېده. اوس نو تشناب داسې یو ځای و چې کله به ورغلي او دا بویونه به درباندي ولگېدل نو داسې فکر دي نه کاوه چې دا دي تشناب وي، تاچي ويل د کابل د (بنار نو) د کبابیانو په کوڅه کې يم، دسړي هيڅ زړه نه غوښت چې بیرته دي ځني راووزي. یوازي دغه یو تشناب نه و چې د بنورو بویونه ځني پورته کېدل، بلکې د دفتر د ټولو تشنابونو دغه حال و.

یوه ورځ مي د تشناب له دننه څخه د څو نفرو خبري واورېدلې، حیران سوم چې دا څه خبره ده؟ تر دې مخکې مي بنځي لیدلي وې چې په ډله ییز ډول تشناب ته ورځي او ان داچي هلته کیسې هم کوي خو په ډله ییز ډول د نارینه وو ورتگ راته نوې خبره ول. تشناب ته نژدې یو ځای ورته پته سوم چې دا بناغلي مراجعین وپېژنم. کله چې د تشناب دروازه خلاصه سوه نو گورم چې څلور نفره شپږبرېتي ځوانان راوتل، په خدا مي ورته وويل چې یارانو خیریت و؟ دوی ويل نن تشناب ته اوبه نه راتلې موږ ويل و به یې گورو چې څه علت لري؟ زه چې تشناب ته ورغلم نو گورم چې د تشناب پایپونه بیخي جوړ دي.

وايي چې د مسکین بخت یو گړی وي، زموږ دغه بنې ورځي هم اوږدې نه سوي، یوه میاشت وروسته بیا تشناب هغسي بد بوی کاوه، رمضان اکا مي راوغوښت، ورته ومي ويل چې دا تشناب بیا ولي داسې بد بوی کوي، لکه چې سم یې نه مینځي که څنگه؟

— نه قسم په خدای چې د ورځي یې دوه واړه مینځم.

— نو دا یوه میاشت خو دي هم هره ورځ دوه ځله پرېمځه، هغه مهال یې ولي داسې بد بوی نه کاوه؟

— صاحب هغه وخت خو دورځي څو واړه پرېمځل کېده. دوه ځله به ما پرېمځه او شپږ اووه ځله به نورو همکارانو پرېمځه.

— نو دا همکاران چې پرتا دومره زړه سوی لري اوس یې ولي نه مینځي؟

— صاحب هغه خو ټول د روژې برکت و، اوس خو روژه تېره سوه، هغوی اوس په تشناب کې ډوډی نه خوري، بلکې د ډوډی ځوني ته ځي.

نازوکری شاعر

په یوه راهیو کې د ادبی خپروني پروډیوسروم. یوه ورځ زموږ ایډیټر راغی او یوه نوې چاپ سوې شعري مجموعه یې راکړه، ویل د دې کتاب په باب په خپرونه کې یو گړدی مېز جوړ کړه، ځوان شاعر دی ښه دی تشویق به سي.

ما چې د کتاب پر پښتۍ د شاعر ژوندلیک ولوست نو عمر یې (۲۰) کاله و، دا چې په اصطلاح ځوان شاعر د ایډیټر شخصي انډیوال و، نوزه هم مجبوره وم چې هغه په خپرونه کې د ځوان شاعر په نوم معرفي کړم. تر خپروني وروسته څو نفرو ټیلیفونونه راته وکړل، ویل دا خو زور سپری دی او تاسې د ځوان شاعر په نوم معرفي کړ، ما ورته وویل چې یو خو یې شعرونه د ځوانۍ د زمانې دي او بل نو داسې باغي او مسته شاعري یې کړې ده چې ځوانان یې په خپلۍ پسې هم نه سي رسېدای.

د بلي اوونۍ د خپروني لپاره زموږ ایډیټر یوه بله شعري مجموعه راوړل، ویل دا کتاب په خپرونه کې معرفي کړه، ځوان شاعر دی دایې لومړۍ شعري مجموعه ده، ښه دی و به هڅول سي. د کتاب پر پښتۍ چې مي د شاعر ژوندلیک ته وکتل نو عمر یې اتلس کاله و. حیران سوم چې (۲۰) کلن شاعر څو مي په ځوان معرفي کړ او س دا شاعر په کوم نوم معرفي کړم؟ ترڅو پر چورت وهلو وروسته مي په زړه کې راوگرځېده چې دې شاعر ته نازوکری شاعر ووايم.

د پوهاند صاحب غاڻي څنگه ووت؟

بلي!

— پوهاند صاحب زه فريد خبري كوم، هلي ٿر له ڪوره راووزي چي زلزله ڪپري

— ڇه شي زلزله ڪپري! ڇا ويل؟

— ايساف اعلان ڪري دي، ٿر راووزي چي وخت ڊپر ڪم دي.

پوهاند صاحب د موبائل له بندولو سره سم خپلي مبرمني فاطمي ته چي ده څنگ ته ناسته وه او کالي يي اوتو ڪول وويل: هله فاطمه جاني درمنده ڪره چي زلزله ڪپري! له دي سره سم پوهاند صاحب دوي پيني دغه، دوي يي نوري پور ڪري او د ڪور پر دروازه يي ور منده ڪره، ڪله چي دالبز ته راووت نو چيغه يي ڪره: هلي زلزله ڪپري! له دي سره سم يي په زينو ڪي منده ڪره خو دوي دري زيني لانه و ڪنسته سوي چي نوک يي وواهه او مخ پر ڪنسته پر مخي ولوبد، چي دمخ يو غاڻي يي ووت، خو د زلزلي له ڌاره يي د غاڻي وتلو ته پام نه سو او ڊپر ٿر بيرته راپورته سو او په منده په زينو ڪي ڪنسته سو. ڪله چي له بلاگ ڇخه يو شل گامه ليري سو نو په لوڙ او ازي يي ناري ڪري: فاطمه جاني ڇه سوي؟ هله ٿر راووزه! اي خلکو ٿر راووزي چي زلزله ڪپري! په دي وخت ڪي فاطمه هم په منده راوره سڀده، ورپسي نور گاونڊيان هم راڪنسته سول. په لڙ وخت ڪي د بلاگ ٿول خلڪ دباندي راوتل، ڇا پرستنه پر سر را اڃيستي، ڇا يو بڪس او ڇا بيا صندلي را اڃيستي وه، د وارخطايي ڪارو، د ڇا چي هرشي لاس ته ورغلي و بس هغه يي را اڃيستي و. هوا ڊپره سره وه او پر ڄمڪه يوه لوپشت واوره پرته وه. د تلواري ڪارو، پوهاند صاحب د فاطمي توره لمن چي تازه يي اوتو ڪري ول پر سر تيننگه ترلي وه.

پنڇه دقيقې لانه وي تپري سوي چي د شاوخوا بلاگونو خلڪ هم راڪنسته سول. داسي غالمغال جوڙ سو لڪه د مينا بچي چي له خالي را اخلي. يوه بوڊي، بنڇه چي سا يي لنڊه لنڊه ڪپده، له يوه درانده بڪس سره راورسڀده، پرزپه يي لاس نيولي او يوي بلي بنڇي ته يي وويل: وي خوري ڪه زلزله وسوه زما خوبه زاره وچوي، دا اوس مي هم د زپه درزا په خپلو غوربو اورم. يوه بله بوڊي، بنڇه چي له يخنِي ڇخه يي لاسونه لڙبڙله د موبائل نومره ووهله:

بلي!

— ملالي. لوري هله ٿر له ڪوره راووزه چي زلزله ڪپري.

— ڇه شي زلزله ڪپري! ڇا ويل؟

– نه یمه خبره خو زموږ د بلاکونو ټول خلک راوتلي دي

– موري دا به درواغ وي

– درواغ به څنگه وي، زموږ د بلاکونو ټول خلک راوتلي دي، نور يې څه کوي چې پوهاند صاحب هم راوتلی دی، پوهاند صاحب خو به نه تېروزي

– زلزله څه مهال کېږي؟

– بس نن شپه کېږي، ډېري پوښتني مه کوه ژر راووزه!

يو سپری چې مدير اسلم خان نومېده او یخنی رېږداوه، پوهاند صاحب ته ورنژدې سو او ويې ويل:

پوهاند صاحب تاسي خو ډېر معلومات لرئ او تل خبرونه هم اورئ، دا چا ويل چې نن شپه زلزله کېږي؟

– ایساف اعلان کړی دی.

– ښه ښه ایساف اعلان کړی دی، نو زموږ دولت خو تر اوسه په دې باب هیڅ هم نه دي ويلي

– زموږ دولت بېچاره د فیل په غوږ کې ویده دی، خو زه د ایساف تر اعلان پنځه دقیقې وروسته دستي خبر سوم، زه فکر کوم چې دولت به تر اوسه هم نه وي خبر.

– نو ایساف څنگه خبرېږي چې نن شپه زلزله کېږي؟

– ایساف خو پر مختللي ټیکنالوژي لري، بیا نو په ایساف کې هغه هېوادونه هم شامل دي چې هلته ډېري زلزلې کېږي، لکه ترکیه، امریکا او... هغوی په دې باب ډېري ښې تجربې او پرمختللي وسایل لري.

– نو د دغو هیوادونو حکومتونه چې د زلزلې په باب دومره پرمختللي وسایل لري، ولي تر زلزلې دمخه نه خبرېږي چې خلک خبر سي او د تلفاتو مخه ونیول سي؟

– دا حکومتونه تر زلزلې دمخه خبرېږي او اعلانونه هم کوي خو ټول خلک یې نه ورسره مني، لکه زموږ خلک چې وايي په دې نو ایساف څه خبر دی.

يو سپری چې زلمی نومېده او يو کوچنی يې په غېږ کې نیولی او خپله کورنۍ يې پر غوړولې وه، وويل: خدای دي فضل وکړي، دا به څه کوو؟ ته دې خلکو ته وگوره له اکثره سره يې نه پرستنه سته او نه کمپله، يوازي په هاخپلو دریشيو کې راوتلي دي، که په دې سره هوا کې تر سهاره پاته سو نو یخني به مو مړه کړي، موږ خو لاخير دا

کوچنیان به څه په کوو؟ یو سړی چې خندا ورتله او پرخوله یې لاس نیولی و، زلمی ته ورنژدې سو او په غوږ کې یې ورته وویل: مدیر صاحب بخښنه غواړم، بده خبره هم ده چې درته وایم، داپطلون دي ماته داسې ښکاري لکه چپه چې دي اغوستی وي.

هیچا زړه نه سواى کولای چې کور ته ولاړ سي، کله چې به چاله ځایه حرکت کاوه نو داسې به په تکلیف و تا چې ویل په خټو کې خېژي. فاطمې پوهاند صاحب ته وویل چې زه به په منډه یو ځل کور ته ولاړه سم، پیسې او خپل زړه به راواخلم. پوهاند صاحب یې غوږ ته خوله ورنژدې کړه او په ناز یې ورته وویل: گراني ماته ستا ژوند زمور تر ټولې شتمنۍ مهم دی، ماته نه گوري چې خپل د ډوکټورا بری لیک، مډالونه، کتابونه او لیکچرونو ټونه مې ټوله پرېښوول او یوازې مې خپل سر را وایست، خو ته په پیسو پسي ځان په لوی لاس د بلا په خوله کې ورکوي؟ مور خولې پیسې نه لرو چې ته داسې وارخطایې، خو فاطمې پر خپله خبره ټینگار کاوه، ویل خیر دی ژر بیرته راځم. فاطمه چې کور ته روانه سوه نو پوهاند صاحب هم د شاله خوا په نیولو گامونو ورپسي روان سو خو بڼه یې داسې الوتې وه تا چې ویل ځانمرگی برید کوي. کله چې به یې څلور پنځه گامه واخیستل نو و به ودرېد، فاطمې ته به یې مخ راواړاوه، ویل گراني ته ودرېره لکه چې زلزله شروع سوه. کله چې کور ته ورسېدل نو لومړی سالون ته ورننوتل، گوري تلویزیون لا هماغسې چالان دی. دوی چې تلویزیون ته وکتل نو په دې وخت کې د تلویزیون له لاري دا اعلان خپور سو: هغه کابل ښاریان چې د زلزلې له ډاره یې خپل کورونه پرې ایښي، بیرته دي خپلو کورونو ته راستانه سي، ځکه دغه او ازه په بشپړ ډول ناسمه او د یوې ډلې حرفوي غلو د سیسه ده. د دې دسیسې په نتیجه کې غلو خو کورونه لوټ کړي، خو له ښکته مرغه چې پولیس په دغه دسیسه خبر او د دې ډلې دوه تنه غله یې نیولي دي. دې غلو اقرار کړی چې دا کار یې د دې لپاره کړی چې خلک خپل کورونه پرېږدي او دوی په اسانۍ سره د خلکو کورونه لوټ کړي.

د دې اعلان په اورېدو سره فاطمې په وارخطایۍ د الماری خواته ورمڼده کړه، گوري چې د الماری دروازه خلاصه ده، په الماری کې چې یې وکتل نو یوه لویه چیغه یې ترخوله ووتله: هله پوهاند صاحب راسه چې خاوري مې پر سر سوي! غلو ټولې پیسې او زروړي دي.

بیا به بله ورخ درته ووايم

زموږ د دفتر په ټولو بنځینه همکارانو کې مږگان په خپلو وېبستانو ډېره نازېده. دا نوره هم ښکلې وه او هغه د چا خبره سترگه په ډکېده خود هغې اوږدو او ژيرو وېبستانو ډېر ژر د سړي پام ځان ته وړاوه. دې به نه یوازې دا چې د خپلو همزولو په مخکې خپل وېبستان یوې او بلې خوا ته ځنډل، بلکې کله نا کله به د نارینه وو په مخکې هم په داسې نازو نځرو تېرېده چې غوږېدلې وېبستان به یې تر پورني راوتلي او تر ښکونو به تېرول.

کله چې به د وېبستانو خبره کېده، نو د دې نوم به یې په سر کې یادېده. د دفتر هرې ښځې چې به غوښتل د مږگان وېبستان له نژدې وويني نو هغې به بخیلي کوله او اجازه به یې نه ورکوله چې د هغې وېبستان دي له نژدې وگوري، ان دا چې د خپلو وېبستانو د پالنې او ساتنې په باب به یې هم چاته معلومات نه ورکول. کله چې به له هغې څخه چا د وېبستانو په باره کې پوښتنه وکړه نو دې به کله ویل چې زما مور او ټولې خویندې دغسې ښه وېبستان لري او کله به یې ویل چې بیا به بله ورخ درته ووايم. زموږ د دفتر ټولو ښځو غوښتل چې د مږگان وېبستان له نژدې وويني او په دې راز پوه سي چې د هغې وېبستان ولي دومره ښکلې او اوږده دي؟

یوه ورخ مږگان دفتر ته ناوخته راغله. سړي په پورني کلک تړلی او ښه یې هم الوتې وه. له دې سره سم زموږ د دفتر ښځې پر راټولي سوې، ویل خدای دي یې خیر کړي څه پېښه ده؟ مږگان ویل هیڅ هم نه ده پېښه، یوازې مي سر لږ درد کوي. په دې وخت کې زموږ د سهارنۍ غونډې وخت راغی او موږ ټول د غونډې تالار ته ولاړو. غونډه لانه وه پیل سوې چې زموږ د دفتر چپراسي گل خان لالا یو مصنوعي چوټي راوړ، ویل دا دچادی؟ ما چې نن سهار د دفتر د الېزونه جارو کول پیدا مي کړ. په دې وخت کې موږ ټولو یو وار د مږگان وېبستانو او بیا د گل خان لالا په لاس کې چوټي ته وکتل.

په زړه کې مي راوگرځېده چې یاره ژوند هم په سړي عجیبه کانې کوي، هغه چوټي چې تر پرونه پورې یې ډېرو نجونو او هلکانو د نژدې لیدلو ارمان درلود، نن د گل خان لالا په لاس کې دی.

اوس اصلي خبري ته راڻم

د دوبي په ټکنده غرمه کي مي درنه غوټه په شا او د کور خواته روان وم. کور ته نژدې زمورډيو کليوال، سالو اکا راباندي پېښ سو. زما په ليدو يې رامنډه کړه او په غېږ کي يې ټينگ ونيولم، ويل زوروره دا خو ورځي نه بنکارېدي او زما د زوی په واده کي هم نه وې، خيريت و؟ ما ويل هو خيريت و د يو دريو ورځو لپاره کابل ته تللی وم. ښه خير، مبارک دي وي، د زوی واده دي په خير تېر سو؟ دا پوښتنه به نو څه وه چي ځان مي په لوی لاس په جنجال اخته کړ. سالو اکا له خوشاليه باغ باغ سو او راته ويې ويل چي تابه هم ډېر و دونه ليدلي وي خو زما د زوی عجيبه واده و، يوه عجيبه خبره پکښي پېښه سوه. که خبر سي نو له حيرانتيا به دي خوله وازه پاته سي. ما ويل خدای دي خير کړي، څه خبره پکښي پېښه سوه؟ له دې سره سم سالو اکا د خپل زوی د واده کيسه بيخي له مرکې څخه راته شروع کړه.

کيسه ښه اوږده سوه، ما غوټه پر له پسې له يوې اوږې څخه بلې ته اړوله خو د سالو اکا کيسه نه خلاصېده. اخر مي ورته وويل چي ستا کيسه ډېره په زړه پوري ده، هغه اصلي خبره چي تا ويل ډېره عجيبه وه، هغه راته وکړه، اوس مي غوټه ډېره درنه ده، نوره کيسه به بيا بله ورځ له خبره سره راته وکړي. سالو اکا وخنډل، ويل ته ودرېره زوروره دا دی اوس اصلي خبري ته راڻم. تر نيم ساعت پوري يې بيا هم نه هغه خبره راته وکړه او نه د واده کيسه خلاصه سوه.

زما بېچاره دا خواري په پيڅکه وه چي يو مي غوټه ډېره درنه وه او بل نو سترې هم وم، په تېره بيا پېښي مي ډېري وچي سوي وې. سالو اکا ته مي وويل چي زه اوس ډېر سترې يم، هغه عجيبه خبره ژر راته وکړه، ما پښين به له خبره سره نوري خبري کوو. ده ويل ته ودرېره زوروره اوس اصلي خبري ته راڻم، تر اوسه خو مي يوازي د مرکې کيسه درته کوله. تر دې وروسته يې بيا خپله کيسه پسې و غځوله. په دې وخت کي مي داسي احساس کړه چي کميس مي د شاله خوا ټول لوند سوی دی، کله چي مي غوټي ته لاس وروړ نو پوه سوم چي په هغه کي ټوله واوره (بيخی) ويلي سوی دی.

سالو اکا ته مي وويل چي ډېر سترې يم او ډوډی مي هم نه ده خوړلې، زما ستا سره وعده ده چي ما پښين زه خپله ستا کورته درڻم، ټوله کيسه به راته وکړي. سالو اکا په خندا وويل چي زوروره، زه چي ستا غوندي ځوان وم په سترپيا او لوږه کي مي گرد سره چورت هم نه واهه، ته ودرېره اوس اصلي خبري ته راڻم.

له سره تر نوکانو پوري په خولو کي لوند خيشت سوم، پر سترگو مي تياره راتله، نور نو په ولاړي نه سواي درېدای، اخر مجبوره سوم چي کښېنم. زما له کښېناستو سره سم سالو اکا له جيبه د نسوارو د بلی (قطی) را وايست، ښه غټه کپه نسوار يې خولې ته واچوله او خپلې کيسې ته يې دوام پسې ورکړ. نور په ځان نه پوهېدم چي سالو اکا څه راته وايي، بس يوازي مي ښه، ښه، ورته ويل. سالو اکا يو څو گامه گونښه سو ويل ته لږ صبر وکړه زه به دا نسوار تو

(توف) ڪرم، ته مه ڇه ڇي اوس اصلي خبري ته رارسپڊلي یم. سالو اڪا ڇي مخ بلي خواته وگرڇاوه، نو ما وخت غنيمت وگانه، دوې پنبې مي خپلي وې، دوې مي نوري پور ڪرې او په يوه منڊه مي ڄان ڪور ته ورساوه.

ما پوهنتون نه دی ویلی

په یوه مجلس کې یو ځوانکی ناست و چې ټولو ډاکټر صاحب ورته ویل، څنگ ته ناست ملگري یې ورته وویل چې ډاکټر صاحب زه دا څو کاله کېږي چې قبضیت لرم. ده هم بې له دې چې لږ تر لږه د ناروغ پر گېډه لاس راتېر کړي له جبهه یې کتابچه را وایسته او هغه ته یې یو ډول څاڅکي او دوه ډوله شربت ورو لیکل.

تر دې وروسته ناروغ مور ته مخ را و اړاوه، ویل دا ډېر ښه ډاکټر دی، زده کړي یې په امریکا کې کړي دي. له دې سره سم لکه موټر چې ټکرسي چا پرنس، چا پرسر، چا پرتشي او چا پر ملا لاسونه و نیول، هر یوه ویل چې ډاکټر صاحب زه هم چندان جوړ نه یم. ډاکټر صاحب هم چاته (نې) نه ویل، ټولو ته یې ښه په ورین تندي نسخې ورو لیکلې چې ماته یې هم د اعصابو د ارامېدو لپاره دوه ډوله شربت را و لیکل. په مجلس کې یو سړی چې خلکو انجنیر صاحب ورته ویل، له ډاکټر څخه وپوښتل چې وبخښئ تاسې د امریکا کوم پوهنتون ویلی دی؟ ډاکټر ورته وویل چې ما اصلاً پوهنتون نه دی ویل، بلکې په پېښور کې مې د لومړنیو مرستو درې میاشتنی کورس ویلی دی. دا چې په کورس کې مو استادان امریکایان ول نو زه وایم چې په امریکا کې مې درس ویلی دی.

سهار مې د نوموړي ډاکټر شربت وڅښل چې سمدلاسه مې سرور سره دروند سو، ایله دومره مې وکړه چې ځان مې د خوب بسترت ته ورساوه. ما چې ویل یوه سترگه به مې لانه وي خوږه کړې خو مور مې راغله ویل زویه کنښنه د غرمې د ډوډۍ وخت دی. غوښتل مې سترگې خلاصې کړم خو نه کېده، غوښتل مې راولاړم خو چې هر څه مې وکړه نه سواي پورته کېدای، یو عجیبه حالت و، روغ جوړوم، یوه ځای مې هم درد نه کاوه، د خلکو خبرې مې اورېدې، ما هم خبرې سمې کولای سواي خو له ځایه نه سواي پورته کېدای. مور ته مې وویل چې زما ډوډۍ خواته نه کېږي. ما بنام مې بیا مور راغله ویل زویه کنښنه ما بنام دی، ما ورته وویل چې ما بنام مې له انډیوالانو سره ترنا وخته بانډار کړی دی، بې خوبه سوی یم، پرې مې ږده چې خوب وکړم. سهار مې بیا مور راغله ویل کنښنه، خوزه بیا هم نه سواي پورته کېدای. مور مې ویل ناروغه یې او که چا کوم نشه یې شی درکړی دی؟ ما ورته ویل چې نه بیخي جوړ تیار یم، بس یوازي خوب راځي.

غرمه هم د ولاړو نه وم. ما پښین مې ورور رکشه راوستل او زه یې یوه ډاکټر ته بوتلم. ډاکټر وکتلم او معاینات یې راته و لیکل، د معایناتو په نتیجه کې یې لیکلي ول چې زه ملاریا یم. د ملاریا چې مې واورېدل نو سمدلاسه مې پر

سر نری درد سو.

ډاکټر ته مي د اعصابو د آرامېدو درمل وړېنکاره کړل. هغه چي درمل وکتل نو اسمان ته يې ټوپ وهل، ويل دا دوا کوم احمق درکړې ده؟ ما ويل نه يې پېژنم. ډاکټر د ملاريا درمل را کړل ويل له دې درملو سره خامخا ښه کېږي. په لاره کي مي د ملاريا او اعصابو د آرامېدو درمل دواړه ايسته و اچول، له هغه مهال راهيسي خو کاله کېږي چي بيا نه يم ناروغه سوې.

زه له ژرندي فارغه سوی يم

دا غونډه هغه افغان ډاکټر رابللي وه چې د لوړ فشار نوي علاج يې موندلی و. په غونډه کې د نړيوالو روغتيايي سازمانونو استازيو، د ملگرو ملتونو د نړيوال روغتيايي سازمان استازي، د افغانستان د عامې روغتيا وزير، مدني ټولنو استازو، طبي ډاکټرانو، بهرنيو ډيپلوماټانو او گڼ شمېر خبريالانو برخه درلوده.

د غونډې وياند وويل: اوس هغه علمي شخصيت ته بلنه ورکوو چې د يوې وژونکې ناروغۍ يو ډېر ساده او موثر علاج يې موندلی دی. دا علمي شخصيت ډاکټر سلطان سوداگر نومېږي، هيله ده چې ستيج ته تشریف راوړي او تاسي يې په وياړ چکچکي وکړئ.

ډاکټر سوداگر چې تر ستيج پورې د غونډې د برخه والو په تودو چکچکو بدرگه سو، داسي وويل: تاسي ته معلومه ده چې ډاکټران له پوهنتون څخه فارغه کېږي خو زه له ژرندي څخه فارغه سوی يم. په دې مانا چې زه دېرش کاله پخوا يو ژرنده گړی وم، خو په کوچنيوالي کې مې په مسجد کې څه ناڅه ليک لوست زده کړی و.

کله چې افغانستان ته روسان راغلل نو ما په پېښور کې د لومړنيو مرستو يو شپږمياشتنی کورس ووايه. څرنگه چې زموږ په کلي کې يو څه ارامي وه او خلک يې نه وه کله سوي نوزه ولاړم هلته مې يو کلينیک جوړ کړ چې پر جنگي ټپيانو سر بېره به مې نسايي او ولادي ناروغان هم تداوي کول. ډېر جراحي عمليات مې هم وکړل چې د خدای فضل دی ډېری يې بريالي سول، دا چې د چا به اجل پوره وه هغه نو د خدای پاک کارونه دي.

په دې وخت کې د مجلس حاضرینو شور او زوږ جوړ کړ، يوه وويل: بې شکه! دې ته نو نا بغه وايي، په ژرنده کې هم داسي استعدادونه پيدا کېږي چې د پوهنتون فارغين څه چې استادان يې هم سيالي نه سي ورسره کولای.

ډاکټر سوداگر پسي زياته کړل: کله چې زه کابل ته راغلم نو تر يو لړ څېړنو وروسته راته معلومه سوه چې په نړۍ کې هر کال په زرگونو خلک د وينې د لوړ فشار له امله مري. ځکه نوزه په دې هڅه کې سوم چې ددې خطرناکې ناروغۍ علاج پيدا کړم، تر ډېرو طبي مطالعاتو او څېړنو وروسته بريالی سوم چې د وينې د لوړ فشار يو ډېر ساده او موثر علاج پيدا کړم.

ما لومړی د فشار لوړېدو لاملونه وڅېړل. دلته افغاني او بهرني ډاکټران تشریف لري، دوی زما په خبره ډېر ښه پوهېږي چې د لوړ فشار يو ستر عامل خفگان دی. ډېر ناروغان چې کابل ته راسي نو د نابلدی له امله د اودس مات لپاره مناسب ځای نه سي موندلای. زما کلينک په داسي يوه ځای کې دی چې شا و خوا يې ټول د چای جواو ځايونه

دي، ناروغان به بنيابي ډېري اندېښنې ولري خو ما هڅه کړې چې زما ناروغان د اودس ماتي له امله هيڅ اندېښنه و نه لري.

ددې تر څنگ له ناروغ څخه ډېر لږ فيس اخلم، که بيا يې هم فشار تپت نه سو نو ډېره قيمتي دوا ورته ليکم او هغه هم داسې دوا چې زما له شخصي درملتون پرته بل ځای نه پيدا کېږي. ناروغ مجبور دی په ټول بڼار کې وگرځي چې ايله هغه درملتون پيدا کړي، له دې کار څخه مي هدف دا دی چې ناروغ پلې وگرځي او ورزش وکړي. که بيا يې هم فشار تپت نه سو، نو دا وار بڼه ډېر معاینات ورته ليکم او خپل لابراتوار ته يې استوم. لابراتوار مي د يوه رستورانته څنگ ته دی چې هلته شپه او ورځ د واده محفل وي او د موسيقي او ازي يې تر ډېر ليري ځايه پوري اور بدل کېږي. دا کار ددې لپاره کوم چې د ناروغ خفگان لږ کم سي. د لابراتوار کارکوونکو ته مي ويلي دي چې تر پنځه سوه (سي سي) کمه وينه دي نه ځني اخلي. په دې کار کې مي هدف دا وي چې د ناروغ وينه لږ سي، ځکه چې کمخوني د وينې فشار راټيټوي.

په دې وخت کې يوه خبريال وپوښتل: که له دې سره سره يې د وينې فشار تپت نه سي بيا څه کوي؟ ډاکټر سوداگر يې په ځواب کې وويل: بيا يې نو په خپل شخصي روغتون کې بستر کوم. زما د روغتون د کوټې کرايه تر نورو روغتونونو درې برابره لوړه ده، بس نو هر څه يې همدا سي درو اخله. که څه هم عملياتو ته اړتيا نه وي خو زه يې يو ځای ورځيرم، کله چې ناروغ رخصتېږي نو زموږ د روغتون کارکوونکي بڼه درنه شيريني ځني اخلي، دا شيريني داسې حتمي ده لکه زما فيس. ناروغ ته وایم چې بايد څو واره نور هم راسي او که را نه سي نو تر دې به په ډېرو خطرناکو ناروغيو اخته سي. ناروغ مجبور دی چې په هر پړاو کې هم د غومره ډېري منډي وکړي او هم د غومره ډېري پيسې ولگوي.

يوه بل خبريال وپوښتل: په دې ډول خو ناروغ ته يوازي د پيسو تاوان رسېږي نو د پيسو د تاوان يې د وينې له فشار سره څه؟ ډاکټر سوداگر په خندا وويل: د پيسو تاوان د وينې له فشار سره مستقيمي اړيکي لري. کله چې انسان ډېر مایعات ضايع کړي نو فشار يې ټيټېږي، لکه خواگرځي، نس ناستی او خولې کول. کله چې يو څوک ډېر ناڅاپه د پيسو تاوان وويني نو خولې ورباندې راماتي سي، کله چې يو څوک بېوزله سي نو د موټر کرايه به نه لري، بيا نو مجبوره دی زيات پلې وگرځي او د روزی پيدا کولو لپاره درانه کارونه وکړي چې په دې ډول يې هم د وجود غوړ ويلي کېږي او هم زياته خوله کوي. د انسان د وجود مایعات د وينې په فشار کې مهم رول لري. کله چې د انسان د وجود مایعات کم سول نو فشار يې خامخا ټيټېږي. يو بېوزله سړی نه د علاج وس لري او نه يې په قوي خوړو وس رسېږي، نو هغه دی چې د وجود مقاومت يې سوکه سوکه کمېږي او ناروغ په داسې ناروغيو اخته کېږي چې له امله يې وجود او به ضايع کوي. د انسان د وجود او به معمولاً د نس ناستي، خواگرځي او خولو له لاري ضايع کېږي چې

ددې هدف لاس ته راوړلو لپاره لازمه ده ناروغ په نس ناستي، ملاریا، لویي تبې، بروسلوز او یا بلي داسې ناروغۍ اخته سي چې لوړه تبه لري.

ما د درملني په هر پړاو کې دې ټکي ته پام کېږي چې ناروغ باید مایعات ضایع کېږي، مثلاً زه یوازې په اوږې کې ناروغان گورم، په ژمي کې په اروپا کې اوسم. زما په کلینک، روغتون، درملتون او لابراتوار کې نه بادپکه او نه هم ایرکنډېشن سته، که تاسې زما ناروغان د درملني په جریان کې وویئ نو له سره تر نوکانو پورې په خولو کې ډوب وي.

یوه بل خبریال وپوښتل: فکر نه کوئ چې ناروغ د یوې ناروغۍ د درملني پر ځای په یوې بلي ناروغۍ اخته کوئ؟ ډاکټر سوداگرو ویل: دا خبره سمه ده چې ناروغ د یو څه مهال لپاره په یوې بلي ناروغۍ اخته کېږي خو ددې علاج په نتیجه کې له ټولني څخه د ډېرو خطرناکو ناروغيو تغیر ټولېږي. مثلاً زموږ په ټولنه کې داسې یو دود دی چې یو بې گټې او شل بې خټې، د ډوډۍ په پیدا کولو کې د کور مشر د پررول لري، نو که د کور مشر د خوارځواکۍ او بېوزلۍ له امله له کاره ولوېږي بنکاره خبره ده چې هم به دی خپله او هم به یې اولادونه سخت کارونه کوي. ددې ترڅنګ به یې په غوښو، وریجو، خوږو او غوړو خوږو وس نه رسېږي. هغه دی چې په نتیجه کې یې د کور ټول غړي له هغو ناروغيو څخه خوندي کېږي چې شتمن خلک په اخته کېږي، لکه د ویني لوړ فشار، د زړه حمله، شکره او داسې نور. بله خبره دا ده چې زه هیڅکله لاس تر زنه نه یم کښېناستلی، بلکې تل په دې هڅه کې یم چې د نورو ناروغيو، په تېره بیا تیبټ فشار علاج هم کشف کړم، خو زه فکر نه کوم چې دومره اوږد ژوند به ولرم. زما د علاج په نتیجه کې به د ډېرو ناروغانو د ویني فشار تیبټ او اوږد ژوند به ولري خو له بده مرغه زما فشار به لوړ سي. د خلکو د خدمت له امله مي هېڅ پام نسته چې زه خپله ورځ په ورځ چاغېږم. تاسې ته معلومه ده چې نن ورځ له ډېرو پیسو سره خامخا ژور خفگان ملگری دی، نو کله چې خپل چاغوالي او خفگان ته گورم داسې فکر کوم چې د ویني فشار به مي خامخالوړ سي، خو زه ویاړم چې خپل ژوند مي د ولس لپاره وقف کړی او په دې لار کې مرم.

مست بوډا

د لونگ اکا عمر تر شپېتو کالو اوښتی و، خو په ډیره کي یې ایله یو څو سپین وېښتان پیدا سوي ول. له کومي ورځي راهیسي چي هغه کونډ سوی و، نو په ځان به یې لږ گوتی وهلې، له ډیري څخه به یې سپین تارونه کښل، ډیره به یې هم لږ کونډی کوله او پلاستیکی غاښونه خويې پخوا لا ایښي ول.

څه مهال چي د لونگ اکا مور، شرنګي توري د لونگ اکا د شمال راوړ، نو هغه داسي یې واره وځنډل چي د پلاستیکی غاښونو پورتنی ژامه یې را جلا سوه او نژدې ول چي پر ځمکه را ولوېږي.

تر کوژدې وروسته به لونگ اکا د کلي خلکو پر غوږ واهه چي کوژدنه (نامزاده) نجلۍ یې د لور پر ځای څه، چي بېخي یې د لمسی پر ځای ده. بیا به نو ده په ځان نوره هم گوته وهله، او تو کړي کالي به یې اغوستل او کله کله به یې عطر هم وهل. کله چي د واده شپې رانژدې سوي نو لونگ اکا نسوار هم پرېښودل او سگرېټ یې پیل کړل، ویل ورک یې کړه نسوار ډېر مردار عمل دی. په اوونۍ دوو کي به ښار ته تلئ او وېښتان به یې په نايي جوړول. برېتونه خو به یې په هرو دوو درو ورځو کي داسي پاک خریل تا چي ویل شکولي یې دي. تردې وروسته به ځینو ځوانانو په غیاب کي لونگ اکا مست بوډا باله.

د واده په شپه ښځو ویل هلک راولئ چي ائینه مصحف په وکړو. د لونگ اکا مور، شرنګي توري ځان یوې او بلي خواته کاوه، خو د لونگ اکا خواتي په سرو او ښکو ژړل، ویل ولي زما لور تر چا پاته ده، یوازي یې دغه گناه ده چي پلار نه لري؟ اخر شرنګه توري هم ناچاره سوه چي لونگ اکا راولي.

یوې نجلۍ نار ه کړه، ویل هغه دی زوم یې راوست. نجوني یوې او بلي خواته سره گوبښه سولې. لونگ اکا خپلو دوو ځوانانو زامنو تر څنگو نیولی او آئینه مصحف ته یې راوست. په دې وخت کي په ښځو کړکچو (شور) گډ سو. په تېره بیا نجونو ډېر په زوره زوره ځنډل، یوې ویل، وی دغه زوم دی؟ د لونگ اکا په باب د ښځو خبرو وار په وار زور اخیست. شرنګه توري له درده ولاړه سوه او نجونو ته یې وویل: ورکي سئ! تاسي زما په زوی ملنډي وهئ، تاسي که ښه یاست دغه سپین ډیری مېړه پیدا کړئ. د شرنګي توري په خبرو نجوني بیا هم غلي نه سوي او ائینه مصحف پیل سو.

تر ائینه مصحف وروسته چي لونگ اکا ولاړېده، نو لکه د الوتکي ټایرونه چي نه ایله کېږي پښې یې نه غوړېدې او نه سواي ولاړېدای، اخیر د هغه یوه ځوان زوی په غېږ کي واخیست او د ناوي خوني ته یې بوت.

د واده په سهار د چایو خوړلو پر مهال چي د لونگ اکا او ناوي خپلوان ناست ول، شرنګي توري یو وار په مسکا د لونگ اکا خواته وکتل او بیا یې د ناوي مور ته وویل: لونگ جان زوی مي که څه هم تر ناوي یو څه مشر دی، خو ډېر

خوان پاته سوي دي. دده همزولي چي وويني گردسره پرملا کړوپ دي او ږيري يې لکه وړي داسي سپيني دي، خو ته وده ته وگوره له بدو سترگو دي خوندي وي، ږيره يې تکه توره ده. په دې وخت کي ناوي له مخ څخه شال لږليري کړ او ويې ويل: وي موري په توره ږيره يې مه خطاوزه، ماته رامعلوم سو، هيڅ نه دي پکښي پاته.

انلاين مينه

اجمل ڇي سهار په دفتر کي خپل ايميل پاڻه پرانسته، نو د ليدا په نوم يو ايميل ورته راغلی و ڇي سرليک يې داسي و: اجل جانه ډر راباندي گران يې. ددې سرليک په ليدو اجمل په غاږه کي برگ دسمال سم کړ، په چورت کي ولاړ ڇي دا به نو څوک وي؟ زه خو داسي بنسکلي ځواني نه لرم ڇي کومه نجلۍ دي راباندي مينه سي، والله که مي په ژوند کي ياد پري ڇي خپلي مور دي له نازه پر مخ مچ کړي هم يم، خو خير وايي: زړه ڇي مين سي بنايست نه غواړي. د اجمل خوله له خوشاليه ويره سوه، پر شونډو يې ژبه تېره کړه او ايميل يې پرانسته. نجلۍ داسي ورته ليکلي ول:

گرانه اجمل جانه! تاته به ډېره حيرانوونکې وي ڇي زه څوک يم او ته ولي دومره راباندي گران يې؟ ځکه ڇي ما تر اوسه تاته د خپلي ميني په باب څه نه دي ويلي او نه تر هغو ما پېژندلای سي ڇي زه خپله ځان در و نه بنيم، خو خير وروسته به زه هم ځان در و پېژنم، پرون مي په يوه واده کي وليدې، نن ڇي دفتر ته راغلم نو ته مي له ياده هيڅ نه وتلې، تر ډېرو هڅو وروسته مي ستا ايميل پته پيدا کړه او دا دی ايميل مي درواستاوه. نوري خبري به په ټيليفون کي سره کوو، دا زما د موبایل شمېره ده، پام دي وي ڇي زه او ته يوازي د شپې له لسو تر دوولسو بجو خبري سره کولای سو، خو گوره تر څو ڇي ما خپله زنگ نه وي در وهلی ته زنگ مه راوه.

نن ورځ پر اجمل لکه کال دومره اوږده سوه، هره شيبه به يې ساعت ته کتل خو د ساعت ستن لکه گرد سره ڇي ولاړه وي، اخير تر يوه اوږده انتظار وروسته د شپې لس بجې سوې. د اجمل دوی کور کرايي او ډېر تنگ و، دا ڇي اجمل مجرد و نو نوره هم ورته گرانه وه ڇي يو گونښه ځای دي له ليدا سره په موبایل کي خبري وکړي، اخير مجبوره سو تشناب ته ولاړ. د اجمل دوی د کور تشناب پخوانی په اصطلاح انالوگ سيستم و، داسي بد بوی يې کاوه ڇي د چا پلار لس دقيقې ځان نه سواي ورته ټينگولای، اجمل په تشناب کي لس دقيقې وکتل خو د ليدا زنگ را نه غی، په تشناب کي يې زړه تنگ سو او بيرته را ووت، خو په زړه کي يې وروگرځېده ڇي داسي نه وي د ليدا زنگ راسي، بيا به څنگه خبري ورسره کوم؟ په همدې هيله څو واره تشناب ته ننوت او بيرته به را ووت. په دې وخت کي د اجمل د مور پام سو ڇي اجمل تشناب ته ځي او راځي، داسي فکري وکړ ڇي د نس تکليف ورته پيدا سو دی، سمدلاسه ولاړه سوه ڇي له بکس څخه سپېرکی راوړي، هغې لا سپېرکی نه وه راوړې ڇي اجمل بيا تشناب ته منډه کړه، يو څو دقيقې په تشناب کي ناست و خو بيا هم د ليدا درک معلوم نه سو. په دې وخت کي د اجمل زړه تنگ سو، غوښتل يې له تشنابه راووزي ڇي په دې وخت کي ليدا ميسکال ورکړ.

اجمل ډر ژر ليدا ته زنگ ورووه، هغې په ټيټ او از وويل: گرانه و بخښه ڇي ډر انتظار دي وکړ، ستونزه دا ده ڇي زما مور او وروڼه پر ما ډر پام کوي او که را خبر سول ڇي زه ستا سره خبري کوم نو پوستکی به مي وباسي، اوس زما مور راغله نوري خبري به سبا کوو د خداي پامان گرانه.

سبا چي اجمل دفتر ته ولاړ نو د انټرنیټ پاڼه یې لانه وه پرانیستلې چې د لیدال له خوا میسکال ورته راغی، اجمل چي زنگ ورو وواځه نو لیدال وویل: گرانه بخښنه غواړم د موبایل پیسې مې خلاصې سوې، که زحمت نه وي د موبایل یو کریډیټ کارډ راواستوه چې ډېر ضرور مې په کار دی. اجمل هم سمدلاسه دوکان ته منډه کړه او د پنځو سوو افغانیو په ارزښت یې یو کارډ راښو او په مسیج کې یې ورواستاوه.

کریډیټ کارډ به نو څه و چې د اجمل لپاره د سرمایې مورک سو، داسې ورځ به نه وه چې اجمل به لیدال ته د موبایل یو کریډیټ کارډ نه وراستاوه. د میاشتي په پای کې یې ټول معاش د لیدال په کریډیټ کارډونو کې تللی و. یوه ورځ چې لیدال اجمل ته د کریډیټ کارډ وویل نو هغه په جیب کې گوتې ووهلې خو پیسې نه وې ورسره، اخیر یې د دفتر له موټروان څخه پنځه سوو افغانۍ پور کړې او لیدال ته یې کریډیټ کارډ ورواستاوه. اجمل ډېره هڅه وکړل چې لیدال ته نژدې وویښي خو هغې به په یوه او بله پلمه ځان خلاصاوه.

یوه ورځ اجمل لیدال ته وویل چې ستا څه ډول هلک خوښېږي؟ هغې ورته وویل چې داسې یو هلک چې ږیره او برېتونه یې خړیلي او کاوبای پطلون یې اغوستی وي. سبا چې اجمل کور ته راغی نو مخ یې په خپل برک د شمال پټ کړی و، بس یوازې یې سترگې ښکارېدې. مور یې وارخطا سوه ویل زویه قربان دي سم په مخ دي څه سوي دي؟ اجمل بیا هم له مخ څخه پټو لیري نه کړ خو پلار یې راوړل سو او په زوره یې مخ ورلځ کړ. گوري چې اجمل ږیره او برېتونه داسې پاک خړیلي دي لکه شکولي چې یې وي. پلار یې یوه ټینګه چپلاخه (خپږه) ورکړل خو مور یې د اجمل ملگرې سوه، ویل خیر دی هلک دی. سبا چې بیا اجمل کور ته راغی نو شین کاوبای پطلون یې اغوستی او د کمیس د مخ تنۍ یې خلاصې پرې ایښي وې، لاکټ یې په غاړه کړی او چپله یې په غوږ کړې وه، بل نو یوه غټه گوتۍ یې هم په گوته کړې وه، بس نو هغه د چا خبره ځان یې ښه یو غوږپ کړی و.

اجمل به هره ورځ لیدال ته ویل چې کله به له نژدې سره گورو، خو هغې به ډول ډول پلمې ورته کولې. یوه ورځ اجمل لیدال ته شله سو، ویل خامخا به له نژدې سره وینو، هغې ورته وویل چې سمه ده، سبا به د پر فلاني پر چوک سره پیدا کړو، بیا چې هر ځای تلې سره ولاړ به سو. اجمل یاد سوي چوک ته ولاړ او د برق د یوې زړې پایې څنګ ته ودرېد. پنځلس دقیقې وروسته د لیدال زنگ راغی، ویل گرانه ته چیري یې، زه خو دي نه وینم؟ ته ما وینې کنه؟ ماشنه بوغره کړې او په ښي لاس کې مې یوه پلاستیکی کڅوړه ده، کله چې دي زه ولیدم نو مخامخ راته ودرېږه او یوه سترګه راته وواځه، بس زه به پوه سم چې دا زما گران دی.

اجمل هم لکه تازې په یوه منډه ځان بوغره والي نجلۍ ته ورساوه او مخ ته یې ودرېد، یو وار یې هغې ته سرترونه ښه وکتل او بیا یې سترګه ورته ووهله. له سترګې سره سم نجلۍ نارې کړې، ویل ای خلکو دې بې شرمه هلک ماته سترګه ووهله. خلک پر اټول سول او اجمل یې دومره وډباوه لکه د فقر ډول.

اجمل لڪه جنگبڊلي چرگ په وينو سور د کور خوا ته روان سو چي په دې وخت کي بيا د ليدا زنگ راغي، ويل څه سوې؟ اجمل خپله ټوله کيسه ورته وکړه، ليدا وويل چي ویش ویش دا ته وې، زما څخه يو څو گامه ها خوا يو هلک خلکو واهه، ما چي ويل دا به بل هلک وي؟ اوف اوف څومره بد کار وسو، ډېر و بڅښه دا نو ټول زما له لاسه، خير په مينه کي پر انسان دا تکليفونه راځي، اوس خومي نو بيخي نه زړه کپړې، هر څنگه چي کپړي بايد و دي وينم، هغه د پيرکيو رپړۍ ته راسه، گوره چي بيا بلي بنځي ته و نه درېږي.

د اجمل زړه بيا هم صبر نه سو او ياد سوي چوک ته ورغی، کله چي يې ليدا ته زنگ ورو واهه نو د ليدا په ټيليفون کي هم د هغه رپړۍ والا نارې اورېدل کېدې چي دی يې منځ ته ولاړو. اجمل چي شا وخوا و کتل نو خپل يو همصنفي کمال يې وليد چي يو پر ځان يې پتو را پېچلی او د بنځي په اواز کي له ده سره خبري کوي.

باي فرينڊ ٽلويزيون

درنو لوستونڪو! دا اُٺل موڊ باي فرينڊ ٽلويزيون له مشر حاجي ڊيموڪراٽ صاحب سره مرکه ڪري چي دادی ستاسي مخي ته بي ڀڙو:

پوئنتنه: ڇه انگبزه وه چي باي فرينڊ ٽلويزيون موجود ڪر؟

ڄواب: ياره ورور ڪيه پسي را تهر سه خبره خودا ده چي د ڀرو هلڪانو او نجونو زره ڪورت ڪورتي ڪپري چي واده وکري، ان دا چي هره شپه واده په خوب ڪي ويني، خود لورونه دومره لوڙ دي چي ما غوندي هر خاکشا و ماصديق واده نه سي ڪولای، نجوني خوبه دي، صبر ڪولای سي خود هلڪانو بپخي تروس تهر ده، نو ڪله چي دغه هلڪان له واده ڪولو ڇخه ناهيلي سي، بس نو د مکتب نجونو ته په ڊي هيله په لاره ڪي ولاڙ وي چي ڄان ته ڪومه انڊيواله پيدا ڪري او ڪه دا نه وي نو خير دغه يوه شيبه خويي په خوني تهر سي. ياره ڪه رنبتيا ووايم نو ڄيني نجوني هم له (Boyfriend) خدايه يو هلڪ غواڙي، ڇڪه هغوی خود هم د هلڪانو په شان زره لري او زره بي غواڙي چي يو انڊيوال ولري، خود ستونزه دا ده چي ڪه مور، پلار، ورور او يا بل مشر بي خبر سي نو پوستڪي به بي وباسي، همدا دليل دي چي نجوني هلڪانو ته بدرد وائي او يا هغوی په چپلاخو (ڇپڙو) او يا ڇپلڪو وهي، اوس نو پسي را تهر سه دغه ڊول هلڪانو شمبر ورڇ په ورڇ ڊڀر ڀري او هره ورڇ په زرگونو ڄوانان د خپلي ميني له امله پر مخ ڇپري خوري. دغه ڊول د نجونو حقوق هم تر پنبولاندي ڪپري، ڇڪه چي د نجلي يو هلڪ خوبس وي خود مور او پلار له ڌاره ڇه نه سي ويلاي.

بله ڊله هغه هلڪان او نجوني دي چي بپچاره گان د خپل لوڙ ذوق او فيشن قربانيان دي. دوی غواڙي چي د پر مختلليو هيوادونو په شان بنه لباس واغوندي او تل په ڊي چورتونو ڪي غرق وي چي په نتيجه ڪي بي د پوهنتون په ڪانڪور ڪي ناکامه او ڪه ڪوم يو بي د نقل په زور بريالي هم سي نو تر يوه سمستر وروسته ناکامه او له پوهنتون ڇخه شڙل ڪپري، ڪه ڇه هم په ڊي ورڇو ڪي راڊيوگاني او ٽلويزيونونه لکه تور توت دومره ڊڀر دي، خود مجردو هلڪانو او پبغلو نجونو ژوند ته د هيچا هم پام نه دي، بس نو همدا باي فرينڊ ٽلويزيون دي چي دوی له غمه بي پر ڄان شپه او ورڇ يوه ڪري ده او ڪار ڪوي.

پوئنتنه: پر ٽلويزيون مولي دباي فرينڊ نوم ڪنهنپنود؟

ڄواب: گوره ته خود خبريال هم بي او بيا هم سر نه خلاصوي، ستا لکه چي دا د جوغندر دي ڪه جنڊر دي، ڊي خبري ته پام نسته؟ بايد ڊي خبري ته مور ٽول پام وکرو، بله خبره دا ده چي وائي (ليڊيز فرسٽ) ياني اول حق د بنڄو دي، اول بايد د نجونو غم وخورل سي ياني يو انڊيوال يا باي فرينڊ ورته پيدا سي، هلڪان خود چي هر ڊول وي يو ڄاي د

ځان چاره کوي، باید د نجونو غم و خوړل سي.

پوښتنه: ولي مو د گړل فريند نوم نه غوره کاوه؟

ځواب: ياره انډيواله دا نوم خو زما خپله هم ډېر خوښ دی، خو کله چې په افغانستان کې د اېن جوگانو مينجوگانو، ډيموکراسۍ او بنسټو د حقوقو بازار تود سوی دی نو يوه خبره ډېره کېږي چې ليډيز فرسټ (ياني اول حق د بنسټو دی. ځيني هلکان خولا دا خبره هم کوي چې (ليډيز فرسټ، د ډاگ فالوز، ياني بنسټي د مخه او سپي ورسپي) بس زما هم دا خبره خوښه سوه او د تلویزيون لپاره مو د بای فريند نوم غوره کړ.

پوښتنه: تاسي څه ډول خپروني لري، که د بېلگي په ډول يوه يې راته ووايست؟

ځواب: زموږ د يوې خپروني نوم دی (اوف اور مي واخيست). دا لړۍ د هغو بېچاره هلکانو او نجونو لپاره ده چې تر اوسه پوري يې زړه باد نه دی وهلی ياني کوم انډيوال او يا انډيواله نه لري يا هغه هلکان او نجوني چې يو هلک يا نجلی يې خوښه وي او غواړي چې واده ورسره وکړي خو مور او پلار يې اجازه نه ورکوي. موږ ددې لړۍ په يوه خپرونه کې له يوې نجلی او بله کې له يوه هلک سره مرکه کوو. د مرکې يوه برخه د هلک د خپل ژوند معلومات وي، مثلاً هلک د څو کالو دی، څومره زده کړي يې کړي، څه کار کوي او اقتصادي حالت يې څنگه دی. د مرکې بله برخه بيا دا وي چې د هلک څنگه نجلی خوښېږي، زده کړي يې څومره وي، سترگي، پزه، شونډي، خوله، وېښتان، ونه او د پوستکي رنگ يې څنگه وي، دغسي د وجود نوري ځانگړتياوي يې درواخلک، البته له نجلی سره مرکه به هم دغه ډول وي. هغه څوک چې دغه ډول هلکان او نجوني يې خوښېږي، هغوی موږ ته زنگ وهي، موږ يې راغواړو او سره انډيوالان کوو يې، که زړه يې غوښتل چې واده سره وکړي واده کوي او که يې واده نه کاوه هغه دی خپله انډيوالي به کوي او په نيمه دنيا کې به چورت نه وهي.

پوښتنه: که ددغو هلکانو او نجونو مور او پلار په دې باب مخالفت کاوه بيا څه کوئ؟

ځواب: د بشري حقونو کميسيون دي ژوندی وي، له هغوی څخه مرسته غواړو.

پوښتنه: نجوني او هلکان خو ډېرې ستونزي لري، ايا تاسي به څومره وکولای سئ چې د دوی ستونزي اواړي کړئ؟

ځواب: ستاسي خبره سمه ده، موږ د دوی نور پروگرامونه هم لرو، مثلاً هغه هلکان او نجوني چې د پوهنتون په کانکور کې ناکامه سوي وي، د هغوی لپاره د تلوېزيون له لاري د سندرو ويلو، نڅا کولو او کوميدې سيالۍ او کورسونه لرو، ددې ترڅنگ د تلویزيون له لاري د سينگار کولو سيالۍ هم لرو. هغه څوک چې په دغه سيالۍ کې بريالي کېږي د هغوی لپاره کورسونه جوړوو. هغه هلکان او نجوني چې له دغه کورس څخه په لوړه درجه فارغه

کېږي د سينگار په برخه کي يې د زده کړې لپاره بهرنيو ملکونو ته لېږو.

پوښتنه: تر اوسه پوري څومره خپل هدف ته رسېدلي ياست؟

ځواب: کله چي د بن د تړون له مخي په افغانستان کې بدلون راغی، نو ورسره سم د ډېرو نجونو د سر په رنگونو کي بدلون، په لمنو کي لنډون او په پښو کي پتلون راغی. لږ وخت نه و تېر سوی چي د هلکانو او نجونو د فېشن تر منځ گډون راغی، يانې هلکانو او نجونو ورته جامې اغوستل او سينگار کول پيل کړل. کله چي په ټولنه کي د غسي او بښتون راغی نو د ډېرو هلکانو او نجونو تر منځ د زړونو پيوستون راغی. همدا وجه ده چي ورځ په ورځ هلکان انډيواله او نجوني ځان ته انډيوال پيدا کوي چي البته موبايلونو دغه لاره نوره هم رالنده کړه، موږ چي کومي شمېرې له ځان سره لرو نو ډېرو نجونو او هلکانو زموږ د خپرونو له برکته انډيوالان پيدا کړي او خوښ خوشاله دي.

بوش بازار

زمور رئیس یونس خان چې نن دفتر ته راغی، نو نوی بلوز (کمیس) یې اغوستی و، هر څوک چې به یې ولید، نو خوله به یې وپړه سوه او ورته و به یې ویل: ته ماته وگوره زه په دې بلوز کې څنگه ښکارم؟ ده به اکثره وخت لیلامي کالي اغوستل، کله چې به چا د لیلامي کالیو د ارزانی خبره وکړه، نو ده به ورته وویل: گوره داسې فکر و نه کړې چې زه سخت متکور یم او پر نویو کالیو مي پیسې نه زړه کېږي، اصلاً خبره د گرانی او ارزانی نه، بلکې د موډ او فېشن ده. تاسې خو پر کالیو ډېرې پیسې ورکوئ، خو په موډ پسي یې نه گرځئ. زمور په وطن کې ستونزه دا ده چې موډ موډ او فېشن نندارتون نه لرو او خیاطان خو مو له نوي موډه گرسره نه دي خبر، بس هماغه پخوانی بابولالي وایي.

یونس خان خپل نوی بلوز پر خپته راکش کړ او پسي زیاته یې کړه: دا بلوز نوی موډ سوی دی، تاسې یې وگورئ نوی کال پر لیکلی دی، یوازي درې میاشتي کېږي چې دغه موډ راوتلی دی، درې میاشتي به یې لږ وخت دی. یاره زه خو وایم که دا لیلامي بازار ونه وای، نو موډ به په پېړیو پېړیو هم له نوي موډه نه وای خبر سوي. په دې وخت کې یې بیا خپل بلوز ته وکتل او پر خپته یې نرم لاس تېر کړ: دا مي پرون په بوش بازار کې رانیو، بوش دي ژوندی وي، که دی نه وای، نو اوس به یې په افغانستان کې نه بازار وای او نه داسې خوندور لیلامي کالي. پرون د نوي کال ډېر شیان بوش بازار ته راغلي ول، ډول ډول دریشی، کمیسونه، بوتونه او داسې نور شیان. ما هم توکل یاد کړ او د دې میاشتي ټوله معاش مي پر لیلامي کالیو ورکړ، خو په ټولو کې مي دا بلوز ډېر خوښ سو.

په دې وخت کې یې ماته مخ راواړاوه او ویې ویل: یاره پرون مي په بوش بازار کې ډېرې ښې موزې ولیدې، دومره اوږدې وې چې په پښو کې دي وای، نو پتلون اغوستلو ته هیڅ اړتیا نه وه، یو متل دی وایي: تشه لاسه ته مي دښمن یې! که پیسې راسره پاته سوي وای، نو اوس به په هماغه موزو کې ستاسې مخ ته ولاړ وای. دلته فېشنی سړی چندان گوزاره نه سي کولای، زمور خلک د نوي عصر له موډه او فېشن څخه ډېر لیري دي، خو څه وکړو کاشکې خارج ته مو نصیب سوی وای چې هلته مو تازه تازه موډونه لیدلي وای.

د یونس خان نارې خدای واورېده، خو ورځي وروسته یونس خان او زه د لسو ورځو لپاره په یو رسمي سفر اروپا ته ولاړو. کله چې هلته ورسېدو، نو بکسونه مو په مېلمستون کې پرېښوول او موډ راووتو چې لږ شا و خوا وگرځو. یو څو گامه چې ولاړو، نو د شاهه خوا یو چا راپسي نارې کړې، موډ چې ورته وکتل یوه سړي سپی په غېږ کې نیولی او زمور خوا ته یې منډي راوهلې. د دې نارې په اورېدو نورو خلکو هم سپیان په غېږ کې نیولي، له کورو راوتل او پر موډ راټول سول. هر یوه به لومړی د خپل سپي پر سر په ډېر ناز لاس راتېر کړ او بیا به یې موډ ته راوړاندي کړ. زمور لویه ستونزه دا وه چې د دوی په ژبه نه پوهېدو، وروسته مو لکه گونگیان په اشارو خبري پیل کړې، خو بیا مو هم

سر سره خلاص نه سو. خلکو زما سره چندان کار نه درلود، بس یوازي پر یونس خان راټول ول. هرڅومره چې مو له ځانه سره چورت وواهه، بیا هم پوه نه سوو چې خلک څه وایي؟

یونس خان داسې فکر وکړ چې ښایي دا خلک غواړي خپل سپی پر مورځ خرڅ کړي، نو د دې لپاره چې ځان له دې جنجاله خلاص کړي، له یوه سړي څخه یې سپی واخیست او هغه ته یې یو سلگون نوټ ونيو. د سپی خاوند له درده تک سور واوښت، سپی یې د یونس خان له لاسه وکښ او یونس خان یې په درد په اوږه وواهه. له دې سره سم خلکو تر خپل منځ څه (گړي مگړي) سره وویلې او یو په بل پسې خپلو کورونو ته ولاړل.

کله چې میدان خالي سو، نو مورځ هم پښې سپکې کړې او د کالیو خرڅولو یوې مغازې ته ولاړو. په سودا اخیستلو مو لا شروع نه وه کړې چې د مغازې منبجر څنگ ته ناسته پیشو په غېږ کې ونيوله او یونس خان ته یې ورمخ ته کړه. پیشو هم ټوپ کړه او د یونس خان پر اوږه باندي کښېناسته. یونس خان ته درد ورغی او پیشو یې له اوږې څخه لیري کړه. له دې سره سم هغه سړي خپله پیشو راپورته کړه، په زړه پوري یې ټینګه ونيوله او بیا یې یونس خان ته په خپله ژبه یو څه وویل، خو دا چې یونس خان د هغه په خبره پوه نه سو، نو سړي ته درد ورغی او یونس خان یې پر مخ یوه داسې کلکه خپږه وواهه چې تر مخ یې اوروڼه ووتل. په دې وخت کې د مغازې ټول کارکوونکي او رانیوونکي راټول سول، مورځ په خپله او دوی په خپله ژبه خبري کولې، مورځ هیڅ نه پوهېدو چې دوی زموږ څخه څه غواړي؟ بس بله چاره مو ونه لیده او له مغازې راووتو. په دې وخت کې یونس خان وویل چې زه وږی یم، راځه یوه رستوران ته ولاړ سو او ډوډۍ وخورو.

دواړه یوه رستوران ته ولاړو او د ډوډۍ فرمایش مو ورکړ. نه پوهېږم چې ډوډۍ ډېره خوندوره وه او که مورځ ډېر وږي سوي و، یونس خان خو داسې غټي غټي گولې پورته کولې، هغه د چا خبره لکه د غله وار. په دې وخت کې یو سړی له بیزو سره زموږ مېز ته ودرېد، بیزووان لا خوله په خبرو نه وه پوري کړې چې بیزو مېز ته راوخته او د یونس خان مخ ته پروت برگر یې په خوله کړ. یونس خان له درده بیزو په څنګل ووهله او د مېز له سره یې شیوه کړه. بیزو (کیخ کیخ) جوړ کړ او یونس خان ته یې پر خټ منګولي ورو لگولې. په رستوران کې غالمغال جوړ سو، د رستوران کې کارکوونکي او مېلمان راټول سول، ټولو یونس خان ته د ملامتۍ گوت ته نیوله، خو څرنگه چې مورځ هغوی په ژبه نه پوهېدو، نو په اصلي ستونزه هم پوه نه سوو. یونس خان چې نور نو د خلکو له سپیانو، پیشیانو او بیزوګیانو څخه تنګ سوی و، یو سوږ اسوېلی وکښ او ما ته یې وویل: یاره زما څخه خو یې د اروپا موډ او فېشن هېر کړ، زه نه پوهېږم چې دا خلک ولي ما نه پرېږدي؟ دا حیوانان په ما پوري څه اړه لري؟ ایا زه د حیواناتو ډاکټر یم؟

په دې وخت کې اټکلي یو افغان را پیدا سو، مورځ د افغان په لیدو دومره خوشحاله سوو چې په کالیو کې نه ځایېدو، ان دا چې پر یونس خان هم خپل بلوز تنګ سو. افغان په خندا راغی زموږ تر څنګ کښېناست، تر سترې

مسي وروسته ده هم يونس خان ته لږ په حيرانتيا وکتل او ويې پوښتل: ښه تاسي کيسه وکړئ چې دلته څنگه راغلاست او څه کار کوي؟

يونس خان چې ډېر بې زړه تنگ سوی و، د هغه خبره ونيوله او ويې ويل: دا کيسه به وروسته درته وکړو، ته اوس دا راته ووايه چې دې خلکو څه ويل؟ يوازي دا کيسه نه ده، مورږنن دوه ځله نور هم په دغسي بلا او ښتي يو. افغان په خدا د يونس خان خوا ته وکتل او ويې ويل: دا خلک هم نه دي ملامت، اصلي ستونزه ستاسي په بلوز کي ده، ځکه چې دا ډول کميسونه دلته د حيواناتو د يوه شرکت يونيفارم يا ځانگړي کالي دي، دا شرکت حيوانات هم خرڅوي او هم يې بيمه کوي، مانا دا چې د يوه حيوان تر څرخ وروسته هم د نوموړي حيوان غم او درد په دوی پوري اړه لري، اوس چې خلکو ستا دغه ډول بلوز ته وکتل، نو داسي فکري بې وکړ چې تاسي د دې شرکت کارکوونکي ياست.

پای

د لراو بر برېښنایي کتابتون

قدرمنو لوستونکو !

تاسو کولای سئ د لراو بر ویبپاڼي په برېښنایي کتابتون کي زیات شمېر ارزښتناک او په زړه پوري آثار په خپل تفریحي وخت کي مطالعه کړئ .
د لراو بر ادارې د برېښنایي کتابتون خانګه ستاسو لپاره د لاندینيو موضوعګانو اړوند آثار پر لیکه کوي :

- اسلام او مذهب
- ساینس او تخنیک
- سپورټ او روغتیا
- تاریخ او سیاست
- هنر او ادبیات
- دماشومانو لپاره
- بېلابېل آثار

www.Larawbar.net/library

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**